PIV 1399

Biblioteca Bucureştilor

5
Mai
2006

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • **BIBLIOTECA METROPOLITANĂ** • DIRECTOR FLORIN ROTARU

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 29139

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

DAN GRIGORESCU

– 75 de ani –

„… Nu atît o **comparație** *a artei cu literatura, privite ca două entități separate, dar similare. Nu atît două* **arte surori**, *cît exprimarea specifică, în sisteme de semne diferite, a aceleiaşi realități a spiritului uman, a existenței omului într-un spațiu istoric determinat. Asemenea celor două fețe ale lui Ianus.*

Dar care, ciudat, privesc în aceeaşi direcție.

Asemenea semnului simbolic pe care-l reprezenta, în Antichitate, Constelația Gemenilor: unire a două entități ce întrupează tendințe diverse, contopite însă în drumul lor necontenit în care se leagă cu universul întreg".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

„Povestea unei coroane de oțel"
Ion BĂLĂCEANU – Agent diplomatic la Paris (III) 2

Bucureștii de altădată

Georgeta FILITTI – Arhive bucureştene – Oraşul la 1906 6
Ana Maria ORĂŞANU – Bucureştii lui Carol I – Mărturii de memorie comunitară ...10

Patrimoniu 11

Istoria cărții

SPINOZA – *Etica* 12

Centenar
HENRIK IBSEN 1828 – 1906 14

Autografe contemporane

Mioara IZVERNA 16

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București
Gabriela TOMA – În tempul cărții, o sărbătoare... 18
Radu VLĂDUȚ – Abia acum ştiu... 19

EBLIDA – Cultura pe Internet 20
Liviu BUTUC – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (V)
Computerul şi reţeaua (III) 21

Orizonturi
Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE – Andrei Şaguna – Biblia de la Sibiu 30
Maria VIERU-IŞAEV – Ion Zaborovschi – un bucureştean
în slujba cărții româneşti din Basarabia (I) 31

Catalog 36

Repere
Nina VASILE – Dispariția „Culturii"? 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Povestea unei coroane de oțel"

Agent diplomatic la Paris, 15 februarie 1866 – 9 mai 1867

(III)

Ion BĂLĂCEANU

În timpul șederii la Berlin și cât am călătorit prin Germania, am putut să-mi dau seama că mobilizarea prusiană se înfăptuia pretutindeni. Trupele care se îndreptau spre Boemia erau deja în mișcare. Gările erau pline de armată în ținută de campanie. În stații întâlneai frecvent ofițeri și soldați din *Landwehr* care-și luau rămas bun cu lacrimi în ochi de la familiile lor. Bismarck nici nu trebuise să-mi vorbească de iminența războiului pentru că puteam și singur să-mi dau seama de asta!

Cum am sosit la Paris, nu mi-a fost greu să constat că zvonurile despre război căpătaseră o mare extindere. Însuși Împăratul nu mi-a ascuns că războiul între Austria și Prusia era inevitabil. Prin aceasta situația devenea tot mai gravă pentru România și principele Carol trebuia cu orice preț urcat pe tron înainte de declararea războiului, altminteri n-ar mai fi putut părăsi armata prusiană. Mai era o primejdie datorată faptului că principele, ofițer prusian, trebuia să traverseze Austria în vreme de război, chiar dacă ar fi făcut-o sub un nume fals.

În aceste împrejurări a venit la Paris Ion Brătianu, șeful partidului radical român care, deși nu era în termeni excelenți cu mine, a trecut să mă vadă. A întrebat dacă da sau nu principele Carol primea coroana României. Mi-era imposibil să-i împărtășesc taina misiunii mele, ar fi însemnat s-o dezvălui ziarelor și partidului zgomotos al cărui șef era Brătianu. Acesta avusese ghinionul să se găsească în străinătate, la Nisa, în momentul revoluției de la 11 februarie care îl depusese pe principele Cuza și nu se putea consola că nu juca un rol important în actualele împrejurări. De la sosirea la Paris suferea din cauza repausului forțat și a îndepărtării de la afacerile politice care se discutau; venea toată ziua la mine să protesteze contra a ceea ce el numea „amorțeala guvernului provizoriu". Într-o bună dimineață, nemairăbdând, vine să-mi spună că pleacă la Düsseldorf ca să „forțeze mâna" principelui Carol. Îl va determina să se pronunțe și-i va smulge consimțământul!

Nici nu l-am încurajat, nici nu l-am dezamăgit și atunci mi-a cerut o cheie de cifru pentru cazul când ar fi avut de transmis noutăți din Düsseldorf. I-am dat un cifru și peste două zile Brătianu îmi telegrafia: „Dacă doctorul Carol nu vrea să facă cura, am doi în locul său". Păstrez încă această telegramă, ceea ce nu l-a împiedicat pe Brătianu să creadă, și să-i facă și pe alții să creadă, că această candidatură Hohenzollern este opera lui. Telegrama dovedește totuși că demersul lui la Düsseldorf n-a avut prea mare succes!

În schimb doamna Cornu mi-a citit o scrisoare a principelui Anton, scrisă după plecarea mea, în care se exprima, în ceea ce mă privește, în termeni dintre cei mai amabili. Spunea astfel că e recunoscător guvernului român de a-i fi trimis „un diplomat serios", că ar fi fost mai bine să se înceapă cu asta decât să se trimită, în urma plebiscitului, teancuri de telegrame din partea orașelor românești care nu făcuseră decât să atragă atenția spionilor și poliției austriece asupra fiului său; dacă aș fi fost trimis mai curând, treburile ar fi fost mult mai avansate, afirma principele.

S-au scurs câteva zile într-o vie nesiguranță și chiar spaimă până când principele Anton mi-a scris să mă duc în taină și în mare grabă la Düsseldorf, cerându-mi să-l iau cu mine și pe Linche. Urgența acestei chemări nu mi-a îngăduit să-l mai văd pe Împărat ca să-i aduc la cunoștință cererea principelui, dar l-am pus imediat la curent prin intermediul doamnei Cornu.

Ajunși la castelul din Düsseldorf, reședința principilor, am găsit întreaga familie pradă unei spaime de nedescris. Mai ales principesa Sofia, mama principelui Carol, era tare speriată. Cu două zile în urmă, un necunoscut, vorbind prost franțuzește, s-a dus la valetul principelui și i-a oferit o mare sumă de bani ca să-i procure o uniformă a tânărului principe. Credinciosul servitor s-a grăbit să aducă știrea la cunoștința stăpânilor săi, de unde mare emoție. Presupunerile cele mai de necrezut răsăreau din toate părțile! Unii spuneau că e vorba de cineva care voia să ia numele și rolul principelui ca să se prezinte poporului român în locul său. Pentru alții era vorba de poliția austriacă ce dorea să-și îmbrace un om al ei și să-l aresteze apoi pe teritoriul austriac, lăsând să se creadă că e un complot al Prusiei. Presupunerile mergeau înainte până când am cerut să-l văd pe omul care încercase să-l corupă pe valetul principelui. Am fost dus în încăperea unde era păzit necunoscutul și spre marea mea surpriză recunosc în el pe Nacu, primul croitor și ceaprazar militar din București. Nenorocitul, îngrijorat de situația în care se afla, m-a primit ca pe un salvator și mi-a spus povestea lui. Partidul liberal, din care făcea parte, îl trimisese de la București cu însărcinarea să ia măsurile principelui ca să-i facă o uniformă de general român pe care acesta urma s-o îmbrace îndată ce s-ar fi aflat în țară. Spera de altfel ca Brătianu, care trebuia să sosească dintr-un moment într-altul, știindu-l la Düsseldorf, să-l scoată din încurcătură. N-a fost nevoie, căci am explicat greșeala imediat principelui Anton; nefericitul de Nacu a fost eliberat și principele Carol i-a îngăduit, cu bunăvoință, să-i ia măsurile necesare.

Brătianu a sosit în aceeași zi și a rămas foarte mirat când s-a aflat în prezența mea și a lui Linche. Cei doi principi n-au părut prea încântați să-l vadă, căci nu avea o misiune oficială. Cu toate acestea, l-au primit foarte bine, deoarece îi prevenisem că Brătianu era șeful necontestat al unui partid foarte puternic, el însuși fiind un patriot ireproșabil. Brătianu a luat masa la castel și seara s-a întors la Paris fără să fi putut deslușI motivul vizitei mele la Düsseldorf.

În aceeași seară am fost încunoștințat că principele Anton dorea să-mi facă o comunicare de cea mai mare importanță. Într-adevăr Alteța Sa mi-a declarat că principele Carol era hotărât să plece și că în interesul tuturor plecarea spre noua sa patrie urma să aibă loc în cursul săptămânii. După ce i s-a primit demisia de ofițer (fapt promis de Bismarck), pleca prin Elveția, unde lua un pașaport elvețian, fiind trecut drept negus-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tor, sub un nume oarecare. Principele Anton a adăugat că mă ruga să-l las pe nepotul meu la Düsseldorf ca să-l însoțească pe principele Carol. Principele Anton făcea din asta o condiție „sine qua non" și a spus că n-ar fi putut da fiului său un însoțitor mai fidel și mai devotat. Am mulțumit cu recunoștință principelui pentru aceste cuvinte amabile la adresa nepotului meu, iar seara am stat de vorbă cu principesa Sofia. A trebuit să-i potolesc spaima maternă și presimțirile ce o stăpâneau de când aflase de hotărârea fiului ei. Cu o rară noblețe sufletească și-a ținut firea spunând că păstrează pentru sine gândurile negre și îngrijorarea ca fiul ei să nu fie cuprins de slăbiciune în îndeplinirea nobilei sarcini ce-și asumase. Am asigurat-o de admirația ce-mi trezea un astfel de caracter de femeie română și i-am spus că prin asemenea purtare demnă își crea titluri nepieritoare de recunoștință din partea poporului român.

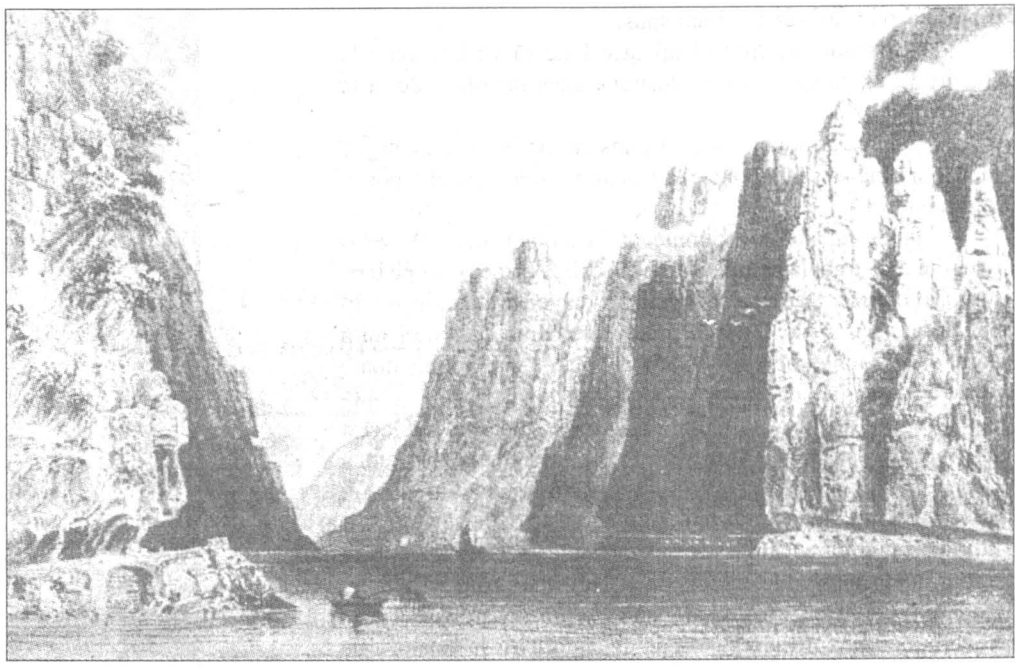

Dunărea la „Cazane"

Gravură după W. H. Bartlett din „The Danube", 1843

A doua zi am plecat spre Paris, după ce mi-am luat rămas bun de la nepot; a fost mișcător și de o parte și de alta, căci fiecare eram conștienți de gravitatea acțiunii noastre și de primejdiile ce ne puteau pândi. Întors la Paris, am trimis nepotului meu un pașaport românesc în perfectă regulă pentru a-i servi în călătorie.

Dintr-o scrisoare a lui Linche expediată din Elveția am aflat că pleca, întovărășit de principele Carol, lunea următoare și din momentul când am aflat data exactă a plecării am început să număr cu teamă zilele și orele. Cum principele și Linche trebuiau să urmeze un traseu pe care îl cunoșteam perfect, pentru că eu însumi îl făcusem de mai multe ori, socotisem că, plecând într-o luni, cei doi trebuiau să ajungă joia următoare dimineața la Severin cu vaporul luat la Baziaș, în Austria.

După ce mi-am luat rămas bun de la întreaga familie, când mă pregăteam să-l părăsesc pe principele Anton, acesta m-a luat de mână și m-a condus în birou spunând că dorește să-mi vorbească în particular. Îndată ce am rămas singuri, principele a început să discute despre războiul pe cale să izbucnească dintr-o clipă într-alta între Prusia și Austria. Dezaprobându-l deschis, el i-l reproșa domnului Bismarck care, spunea el, era singurul în toată Germania să-l dorească. Alteța Sa nu părea de altfel prea liniștit cu privire la urmările războiului din punct de vedere militar pentru Prusia. M-a întrebat ce gândea Împăratul, cum vedea în mintea sa acest război iminent și de partea cui se îndreptau simpatiile sale, spre Prusia sau spre Austria? I-am răspuns că dacă pe de o parte socoteam că la Paris opinia publică, începând chiar cu Împărăteasa, era favorabilă Austriei, pe de alta eram convins că Împăratul, și alături de el un mic număr de oameni politici francezi, credeau mai curând în izbânda Prusiei. Principele mi-a spus atunci că probabil în Franța nu-și dădeau bine seama ce forțe militare aveau să se afle curând față în față.

– În vreme ce Austria are încă în spatele ei rezerve considerabile, Prusia scoate și ultimul om, dovadă că mie nu-mi lasă în clipa de față decât 700 de oameni pentru apărarea provinciilor renane!

Înainte de a părăsi Düsseldorf-ul, a trebuit să-mi dau cuvântul de onoare că voi tăinui chiar față de guvernul meu data plecării principelui Carol. Această tăcere ca și făgăduiala că Linche îl va însoți pe principe în călătorie au fost două din condițiile ce mi-a impus principele Anton pentru ca fiul său să accepte plecarea în România. I-am explicat însă principelui imposibilitatea în care mă aflam de a ascunde Împăratului plecarea, căci el fusese făurarul acestei candidaturi. Principele Anton a cedat obiecțiilor mele întemeiate și m-a autorizat să-l țin pe Napoleon – dar numai pe el – la curent cu evenimentele.

De cum m-am întors la Paris, i-am scris Împăratului că veneam de la Düsseldorf, unde îi văzusem pe principii de Hohenzollern; eram fericit să-l pot anunța că plecarea principelui Carol era hotărâtă și că în curând se îndrepta spre România, însoțit de Linche, elev la Școala de la St. Cyr. Îndată ce am primit scrisoarea lui Linche din Elveția, prin care stabilea data plecării, m-am dus la Împărat:

– Am primit o scrisoare de la nepotul meu; au plecat azi.

– Când ajung în România? a întrebat Împăratul.

– Trebuie să ajungă acolo joia viitoare.

– Țineți-mă la curent, a spus Împăratul, luându-și rămas bun de la mine.

Brătianu se întorsese de la Düsseldorf la Paris, dar nu știa nimic de hotărârea principelui Carol. Cum a aflat de revenirea mea, s-a grăbit să mă vadă ca să discute cu disperare despre candidatura principelui Carol, spunând că numai conta pe el și că ar fi mai bine să caute în altă parte căci principii n-or să se hotărască niciodată. În timpul unei vizite făcute a treia zi de când principele părăsise Elveția, a sfârșit prin a mă întreba dacă n-ar fi mai bine să se înapoieze la București, căci vedea limpede că-și pierde timpul și că nu mai are nimic de făcut nici la Paris, nici la Düsseldorf. La București, de comun acord cu partidul său, avea să caute altă soluție în locul candidaturii Hohenzollern. Încredințat că principele va ajunge a doua zi, joi, în România, astfel încât chiar dacă Brătianu pleca a doua zi tot n-ar fi putut ajunge la Baziaș decât la două zile după principe,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

n-am încercat să-l reţin şi i-am spus:

– Într-adevăr, cred că aţi face bine să vă întoarceţi la Bucureşti, acolo veţi fi mai folositor cauzei naţionale decât la Paris.

La care Brătianu mi-a răspuns că, pe bună dreptate, ar face mai bine să se înapoieze la Bucureşti şi a doua zi a pornit la drum.

Începând de joi dimineaţa, aşteptam ceas de ceas telegrama ce trebuia să-mi vestească sosirea principelui pe teritoriul românesc. Dar ziua aceea, ca şi noaptea următoare au trecut, fără să primesc cea mai mică ştire! Ziua de vineri mi-a părut şi mai lungă pentru nerăbdarea mea şi mai neliniştitoare decât cea din ajun, căci nimic n-a venit să aducă fărâma de speranţă în mijlocul incertitudinilor în care pluteam. În acest răstimp de aşteptare înfrigurată şi de nesiguranţă, doamna Cornu a venit de mai multe ori, în numele Împăratului şi al ei personal, să mă întrebe dacă n-am vreo veste de la călători, dar nu i-am putut da decât răspunsuri negative. În sfârşit, sâmbătă dimineaţa primesc o telegramă de la Turnu Severin: „Alteţa Sa Regală principele Carol de Hohenzollern a debarcat la Turnu Severin, unde a fost recunoscut de autorităţi şi aclamat de popor. Principele mă roagă să vă transmit salutările sale afectuoase". Semnat: de Linche.

Cum am primit depeşa, am alergat la Tuileries şi am înmânat-o Împăratului prin domnul Conti, secretarul particular al suveranului. Apoi m-am dus la domnul Drouyn de Lhuys ca să-i anunţ vestea cea mare. Ministrul, care o aflase sau era pe cale să o afle, era foarte pornit şi m-a primit cu vorbele:

– Domnule agent, nu credeţi că sunteţi prea tânăr ca să vă bateţi joc de un om de vârsta mea? Adică cum? Aţi învârtit toată afacerea asta chiar de aici de la Paris şi n-aţi socotit că trebuie să-mi spuneţi ceva! Mă consideraţi prin urmare un ministru bufon...!

A continuat pe tonul acesta până când s-a oprit să-şi tragă sufletul. Atunci m-am mulţumit să-i răspund cât mai rece şi cât mai calm cu putinţă:

– Secretul pe care-mi reproşaţi că l-am păstrat faţă de domnia voastră era proprietatea guvernului român; eu am fost doar un ecou, aşa că nu depindea de mine să vi-l comunic. În ceea ce priveşte plecarea tainică a principelui, vă declar pe cuvânt de onoare că guvernul român însuşi a ignorat-o; n-a aflat de sosirea principelui decât prin telegrama pe care Alteţa Sa i-a adresat-o debarcând la Turnu Severin. Secretul pe care eram silit să-l păstrez faţă de Excelenţa Voastră era cu atât mai inviolabil cu cât de el depindea securitatea personală a principelui.

Acest limbaj a părut să calmeze pe ministru, care în fond era un admirabil om de stat, căci a continuat mai îmbunat:

– Dar cu toate acestea Împăratul ştia, pentru că de la el am aflat de sosirea principelui în România...

Atunci am spus:

– Domnule ministru, Împăratul are mijloace de informare pe care eu nu le cunosc!

Pacea n-a fost greu de încheiat cu ministrul pe care, peste puţin timp, am avut regretul să-l văd părăsind Quai d'Orsay, fiind înlocuit cu marchizul de Moustiers, care nu-i semăna nicicum.

Curând, o scrisoare de la nepotul meu mi-a explicat pricina întârzierii sosirii principelui şi a sa la Turnu Severin, întârziere care mă speriase atât de rău. Călătorii ajunseseră cu bine miercuri dimineaţa la Baziaş, conform programului, spre a putea prinde vaporul pentru Turnu Severin. Dar pe drum principele a fost apucat de o groaznică durere de dinţi, încât a comis imprudenţa să-şi îngrijească răul în mica staţiune. La

Napoleon III

Baziaş erau numai autorităţi austriece, poliţie, vamă şi chiar un comandament militar de graniceri. Era locul cel mai prost pentru o oprire, mai ales că principele şi însoţitorul său trebuiau să locuiască în singurul hotel din localitate ce slujea în acelaşi timp şi de gară. În plus, acolo luau masa şi funcţionarii austrieci, astfel că numai prin miracol principele n-a fost recunoscut.

Acest incident reuşise să-mi încurce socotelile şi Ion Brătianu a putut recâştiga cele două zile de întârziere. Aşa, spre stupefacţia şi a unora şi a altora, principele şi Linche s-au reîntâlnit cu Brătianu pe puntea vaporului care i-a dus la Turnu Severin, făcând drumul împreună şi sosind în acelaşi timp acolo. A fost deci uşor pentru ziarele partizane ale lui Brătianu să creeze legenda că şeful partidului liberal l-a adus pe principele Carol în România.

Venind în ţară într-un moment critic, când la drept vorbind nu avea nici o garanţie împotriva unor riscuri personale, principele a dat dovadă de mult curaj. Primejdia majoră era aceea de a fi recunoscut în Austria şi deci arestat; consecinţa acestui fapt ar fi fost intrarea trupelor turceşti în România în virtutea articolului /XXVII/ al Tratatului de la Paris. Incontestabil deci, principele a adus un mare serviciu noii sale patrii făcând această călătorie periculoasă. O altă primejdie pe care sosirea sa a cruţat-o ţării a fost o revoluţie ce ar fi putut deveni sângeroasă.

Transmiteam Împăratului regulat ştirile ce începusem să primesc de la guvernul meu. Ele dovedeau marea destindere resimţită la Bucureşti de toate spiritele, ceea ce făcea funcţionarea guvernului uşoară şi lesnicioasă. Principele constituise un guvern prezidat de principele Ion Ghica, om politic care, în calitate de ministru de Externe în Locotenenţa domnească, contribuise din plin la noua stare de lucruri.

Puterile aşteptau ca Poarta să-l recunoască pe principe pentru a-l recunoaşte la rândul lor. Austria şi Rusia foloseau toate mijloacele la Constantinopol ca să împiedice această recunoaştere; la început eforturile le-au fost încununate de suc-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ces căci reuşiseră chiar să smulgă sultanului Abdul Aziz un ordin pentru Omer paşa, aflat în fruntea unei armate de 50.000 de oameni, staţionată în vilaietul Dunării (Bulgaria actuală), să treacă Dunărea şi să se îndrepte spre Bucureşti.

Îndată ce ştirea a ajuns la cunoştinţa guvernului român, toată armata activă a fost trimisă în întâmpinarea turcilor. Guvernul principelui Carol mobilizase 12.000 de oameni şi îi expediase spre Dunăre, cu ordin de a ţine piept invadatorului. În acel moment Philippe şi-a reluat locul în armata română şi a fost incorporat ca locotenent în regimentul 7 Infanterie.

Aceste intenţii belicoase abia începuseră să fie cunoscute la Paris când am fost anunţat că ambasadorul Saafet paşa mă aştepta în biroul meu. M-am grăbit să-l întâmpin şi am dat de un om peste măsură de mâhnit care, cum m-a văzut, a strigat:

– Dragă prietene, îşi aduc veşti cum nu se poate mai proaste, care te vor necăji tot atâta cât m-au necăjit şi pe mine. Te anunţ că Omer paşa a primit ordin direct de la Sultan ca să treacă Dunărea. E o mare nenorocire pentru voi, dar una şi mai mare încă pentru Turcia, care va scoate din nou castanele din foc în folosul Rusiei. Şi apoi, n-ar mai trebui niciodată vărsat sânge creştin de armatele turceşti!

Abia a plecat ambasadorul Turciei, şi am alergat la Tuileries să-l văd pe Împărat.

Doamna Cornu mă prevenise că, în caz de extremă urgenţă, puteam să-l anunţ pe valetul de încredere al Împăratului, care avea oricând posibilitatea să-mi înlesnească o întrevedere cu stăpânul său. Mi-am amintit de spusele ei şi, cum în aceste împrejurări disperate n-aveam timp să mai solicit o audienţă, m-am adresat valetului, cerându-i să se ducă să-l prevină pe Împărat că, împotriva uzanţelor şi convenienţelor, rugam pe Majestatea Sa să mă primească imediat pentru o comunicare de cea mai mare gravitate. Credinciosul servitor a urcat în grabă la stăpânul său şi după zece minute mă anunţa că Împăratul mă aşteaptă.

Ajuns în faţa sa, m-am scuzat pentru modul puţin protocolar în care am solicitat audienţa şi l-am informat de vizita lui Saafet paşa, repetându-i ce-mi spusese acesta. Napoleon a ascultat foarte atent şi m-a întrebat:

– Ce trupe aveţi voi pe Dunăre?

I-am răspuns că armată eficientă, care să se opună turcilor, aveam 12.000 de oameni; pe rest nu se putea pune prea mare temei. A rămas o clipă gânditor în faţa situaţiei atât de grave şi apoi a spus:

– Ce ştiţi de ambasadorul nostru la Constantinopol? Ce face ca să împiedice această greşeală a guvernului turc? Căci Turcia va comite o mare greşeală!

– Sire, de la începutul crizei, ambasadorul Majestăţii Voastre, marchizul de Moustiers, n-a arătat nici o simpatie pentru români. Nu ştiu nimic mai mult.

Împăratul n-a răspuns imediat; a stat puţin pe gânduri, apoi a zis:

– Acum, la boală gravă, un leac tare. Sper să am în curând veşti mai bune să vă dau. Bună ziua, domnule agent.

Întors acasă, cu toate cuvintele încurajatoare ale Împăratului, eram prea puţin dispus să nădăjduiesc că lucrurile se pot aranja. Ca o culme a încurcăturii, invitasem în aceeaşi seară la restaurantul „Provenceaux" pe redactorii principali ai marilor cotidiene care, la simpla recomandare a Împăratului, susţinuseră cauza românească. Ţineam să mă revanşez faţă de ei, căci nu primeau nici o subvenţie de la guvernul român şi de aceea le oferisem un dineu.

La orele 8 seara eram aşadar la „Frères Provenceaux" spre a primi pe cei şapte oaspeţi. Ziariştii nu ştiau nimic despre evenimentele grave care se pregăteau şi erau foarte veseli. Îngrijorat de situaţie în cel mai înalt grad, am fost preocupat şi distrat în timpul mesei. Ajunsesem la cafea şi conversaţia devenise foarte animată, când chelnerul veni să-mi spună că cineva dorea să-mi vorbească urgent din partea Împăratului.

M-am dus repede în salonul alăturat, unde se afla domnul Conti, care mi-a spus:

– Împăratul m-a însărcinat să vă dau telegrama aceasta primită de la Sultan şi pe care a dorit să vi-o comunice cât mai repede cu putinţă.

Telegrama suna astfel: „Sire, regret de a nu fi cunoscut la vreme intenţiile Majestăţii Voastre, care pentru mine vor fi totdeauna un lucru sfânt. Primind apelul vostru, am telegrafiat imediat lui Omer paşa să nu dea curs ordinelor pe care i le dădusem. Sunt fericit de a putea să liniştesc pe deplin pe Majestatea Voastră în problema care o interesează". Semnat: Abdul Aziz.

Domnul Conti mi-a spus că după plecarea mea Împăratul telegrafiase Sultanului şi că ceea ce-mi comunicase era răspunsul la depeşa Împăratului. Apoi a adăugat:

– Împăratul m-a însărcinat să felicit guvernul dumneavoastră şi pe dumneavoastră personal pentru cursul pe care l-au luat evenimentele.

L-am rugat pe secretar să transmită Împăratului expresia celei mai profunde recunoştinţe din partea mea şi a guvernului român. M-am întors la invitaţii mei, care trebuie să-şi fi dat seama, după chipul meu, de marea schimbare intervenită în cele câteva minute cât lipsisem. Am fost mai mult decât încântat să le povestesc cele întâmplate şi să-i pun la curent cu situaţia. Ziariştii m-au felicitat cu căldură şi s-au bucurat alături de mine de aceste evenimente.

Cum am ajuns acasă, m-am grăbit să telegrafiez guvernului spre a-l informa despre felul cum Împăratul salvase încă o dată România. Primejdia cea mare fusese îndepărtată, dar mai rămânea de găsit un „modus vivendi" cu Turcia şi de dobândit recunoaşterea ei, de care era legată cea a celorlalte puteri.

Ambasadorul Franţei, pe care Împăratul îl mustrase pentru atitudinea avută, s-a alăturat trimisului Angliei şi ministrului Prusiei ca să obţină de la Sultan cele mai bune condiţii pentru această recunoaştere. În cele din urmă Abdul Aziz s-a mulţumit cu o simplă vizită a principelui Carol şi această formalitate înlocuia căftănirea de altă dată. Totuşi, întrucât mândria Hohenzollern-ilor se simţea atinsă de un atare gest, Împăratul, în urma unei scrisori primite de la principele Carol, i-a scris acestuia, insistând cu tărie să accepte vizita la Sultan. Doamna Cornu i-a scris şi ea în acelaşi sens. Principele s-a lăsat convins căci preşedintele Consiliului mi-a telegrafiat că guvernul princiar, împărtăşind dorinţa Împăratului, îl sfătuise de asemenea să facă vizita, obţinând de la el promisiunea că se va duce la Constantinopol. Călătoria s-a făcut curând după aceea în condiţiile cele mai onorabile pentru România şi cele mai măgulitoare pentru persoana principelui.

În urma vizitei, întâi Franţa, apoi celelalte puteri, l-au recunoscut pe Carol drept principe al României, iar eu am primit scrisorile de acreditare în calitate de agent diplomatic oficial. [...]

Text preluat (fără note) din Ion BĂLĂCEANU, *Amintiri politice şi diplomatice 1848 – 1903*, traducere din limba franceză, introducere, note şi comentarii de Georgeta FILITTI, Editura Cavallioti, Bucureşti, 2002

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Orașul la 1906

Georgeta FILITTI

Jubileul de 40 de ani de domnie a regelui Carol I, organizat cu un fast deosebit, cu reverberații dincolo de hotarele țării, a însemnat și o evaluare a potențialului uman, edilitar, sanitar ș.a. al capitalei țării. O primă constatare izbește prin simplitatea ei, explicând în același timp evoluția atât de contradictorie a orașului de pe Dâmbovița. Pe 5.500 ha se aglomera la 1906 o populație de 300.000 locuitori. Parisul, tot atunci, dezvoltându-se, cum se vede, mai mult pe verticală, se întindea pe 4.850 ha, cu o populație de 2,6 milioane de oameni. Extinderea haotică, grădinile uriașe, construirea nesupravegheată din punct de vedere al alinierii ori calității materialelor folosite făceau, de cele mai multe ori, administrația inoperantă. Cele 1.026 străzi și 7 bulevarde se distribuiau neuniform în 5 sectoare (vopsele): verde, roșu, albastru, galben, negru. Cu o rată a natalității de 29‰ și cea a mortalității de 23,4‰ (datorată reducerii îmbolnăvirii de anghină difterică, malarie și febră tifoidă) populația Bucureștilor avea șansa – abstracție făcând de noii veniți – să se dubleze în 33 de ani. De observat că procentul copiilor naturali era de 19,4‰ iar divorțurile (10,5‰) erau mai frecvente în rândul funcționarilor și al meșteșugarilor și aproape inexistente printre țărani.

Dacă suprafața excesivă făcea administrarea anevoioasă, practica în sine a conducerii orașului lăsa grav de dorit. În primul rând străinii vedeau în improvizația care ținea loc de primărie – casa închiriată de la Hagi Moscu – cu servicii adăugate prin atenanse, după cum sporea volumul de muncă al diferitelor servicii, un semn al precarității instituției. Apoi primarii, aleși totdeauna pe considerente politice, stăteau în funcție între 3 luni și 2,5 ani (un caz „fericit" fusese C. F. Robescu, care rezistase 5 ani, numai că i se puneau în spate sumedenie de malversațiuni, legate de închirieri de spații, demolări și construcții fără licitație, despăgubiri dubioase). Lipsa de continuitate în ceea ce privește adoptarea și apoi implementarea unor măsuri, regulamente călcate la tot pasul ori modificate până la anulare, bunul plac al cutărui agent fiscal – toate acestea minau serios buna funcționare a administrării Bucureștilor. La 1906 primar era Mihai Cantacuzino, fiul primului ministru Gh. Gr. Cantacuzino, cel supranumit „Nababul". El conducea orașul cu 267 funcționari.

Nici finanțele și gestionarea lor nu erau de natură să facă ușoară conducerea orașului. Din 1866 se înregistrase continuu un decalaj între venituri și cheltuielile mult prea mari. În anul jubiliar se ajunsese ca, la 12,6 milioane venituri, datoriile să reprezinte 6 milioane. Din suma rămasă o treime era înghițită de salarii (și din acestea 340.000 reprezentau remunerația slujbașilor din serviciul financiar). Puținul rămas se distribuia astfel: poliția – 600.000; serviciul tehnic – 1.000.000; uzina electrică – 250.000; biserici sărace – 200.000; pomeni – 50.000.

Sărăcia primăriei era o realitate, dar soluțiile propuse nu erau toate serioase. Cineva recomanda să se diminueze ori măcar să se limiteze suprafața orașului. Această măsură se tot luase, cu efecte nule, încă din vremea lui Alex. Ipsilanti, la 1775, când începuse construirea sistematică a barierelor orașului. Pe de altă parte, sursele de finanțare erau modeste și mai ales fluctuante. În afara impozitelor curente, iată câteva taxe pe lux: deținerea bicicletelor, aplicarea stemei pe trăsura personală, caii de lux, organizarea de baluri, tombole, spectacole de teatru, concerte, panorame. În fine, de la persoanele care aveau servitori cu livrea ori îmbrăcați obișnuit se încasau 44.000 lei. Apoi donații: fonduri oferite pentru căsătorirea fetelor sărace de către regina Elisabeta ori de maiorul Cioranu; bani pentru săraci (familia Avramidis, episcopul V. Râmniceanu, maior Naiman – acesta cu precizarea că din banii oferiți trebuiau cumpărate lemne); susținerea unor aziluri de noapte (familiile Fotino, Ev. Gheorghieff, I. Vrăbiescu). Fundațiile Turnescu, Tudor Economul, Inochentie Chiriţescu găzduiau persoane neajutorate de tot felul și funcționau sub egida Primăriei. Fonduri pentru orfani constituiseră C. Panadi și Al. Andronescu (acesta din urmă adăugând și cumpărarea de cărți). În fine, fondul pentru întreținerea mormântului lui Eminescu și fondul Prefecturii Ilfov din exploatarea Târgului Moșilor contribuiau modic la bugetul primăriei.

Nu deținem informații despre impozitele plătite de populația lucrativă a orașului, care oricum erau încasate de finanțele publice, dar o schiță, fie și sumară, a principalelor profesiuni dă imaginea Bucureștilor în acest miez de *belle époque*. Profesiuni liberale erau practicate de 986 avocați, 345 doctori, 31 dentiști, 10 opticieni, 172 moașe, 66 veterinari, 350 ingineri, 116 arhitecți, 42 desenatori, 22 pictori, 205 ziariști, 38 fotografi, 25 stenografi, 35 bancheri, 211 directori de birouri de plasare.

Învățământul cuprindea 93 profesori universitari, 135 profesori de liceu și 252 învățători.

În sfera comerțului de carte se declară 71 librari, 20 anticari și 46 legători de cărți.

Comerțul *en gros* era, mai tot, în mâna străinilor; la fel băncile: M. Blank, Sweifel et Co, Wyss-Iselin, P. Schiele, Schenker, Kohn et Mittler, Lloyd.

Industria hotelieră, a restauratorilor și debitorilor de produse coloniale era reprezentată de 35 hotelieri, 98 restauratori (între acestea sunt de amintit: *Caru cu bere*, de peste drum de biserica Stavropoleos, *Iordache*, din strada Covaci și *Enescu*, din strada Sf. Ionică), 46 berari (înțeleși în primul rând ca distribuitori, deoarece piața bucureșteană era împărțită

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Expoziția Generală Română 1906 – Pavilionul Austriei

între cei patru producători: Bragadiru, Luther, Oppler şi Bazilescu), 775 băcani, 80 magazine de cafea şi 102 cafegii.

Moda, de la croitori la pălărieri şi importatori de botine era reprezentată astfel: 569 croitori (de bărbaţi), 450 (pentru femei), 8 pentru vestminte preoţeşti, 38 pentru haine ţărăneşti, 349 cizmari de tot felul, 56 negustori de încălţăminte, 27 ateliere de brodat, 6 pălărieri (de paie), 46 cu „noutăţi cu amănuntul", 170 cu confecţii iar 110 figurau pur şi simplu cu *mode*. 168 mercerii ajutau această lume a confecţiilor şi încălţămintei să-şi finiseze produsele. Iată câteva firme mai proeminente: *Au bon goût* (Lipscani); *Becheanu şi Iliescu*, confecţii, manufactură (Lipscani); *Fraţii Iancu* (strada Decebal, Bărăţiei); *Au bon marché* (Lipscani); *Luca P. Niculescu*, manufactură fondată în 1871 (Lipscani); *S. Hechter*, manufactură (Lipscani); *L. Stark*, pălării, panglici (str. Stelei); *Breyer*, stofe (Lipscani).

Cei 28 de bijutieri puneau, desigur, o notă de eleganţă specială în ţinuta bucureştencelor.

Chiar dacă tramvaiul e o realitate (inclusiv cel electric), trăsura de piaţă rămâne mijlocul principal de locomoţie. Cei 240 de proprietari fac afaceri prospere, dar prestaţia lor în general e criticată (tarife exagerate, refuz de a sta în staţii ş.a.).

Urmează masa meşteşugarilor (care doar confecţionează produse ori şi le vând pe loc), a micilor întreprinzători, samsari, vânzători, comisionari, precupeţi (aceste ultime patru categorii reţinute şi ca atare în statisticile vremii, respectiv 170 – 302 – 246 – 302 membri). Iată-i: 89 ceasornicari, 300 tâmplari, 225 dulgheri, 48 tapiţeri, 22 pictori, 20 spoitori de firme, 39 spoitori de trăsuri, 4 spoitori de biserici, 310 zidari, 430 măcelari, 6 vânzători de măruntaie, 40 vânzători de peşte, 32 vânzători de gaz, 61 saltelari, 80 curelari, 78 potcovari, 170 rotari, 144 fierari, 13 alămari, 193 feronieri, 15 confecţioneri de perii, 25 tăbăcari, 97 simigii, 63 bragagii, 65 tăietori în piatră, 14 meşteri de umbrele (între care italianul Giovanni Gronda), 24 instalatori de gaz, un împăietor.

La aceştia trebuie adăugaţi cei 826 birtaşi şi 108 lăutari care dădeau viaţă în primul rând mahalalei bucureştene.

Apoi de-a valma statisticile mai reţin 27.235 lucrători, 3.477 ucenici, 5.988 funcţionari şi 20.000 slugi. Să mai adăugăm pe cei 142 matrapazi (negustori de cereale întâlniţi de regulă în porturile dunărene, care însă îşi dădeau probabil domiciliul în Bucureşti spre a da mai multă greutate îndeletnicirii lor).

* * *

Suprafaţa foarte întinsă a oraşului a constituit adesea o scuză pentru absenţa ori puţinătatea reţelelor de canalizare, a drumurilor pietruite, asfaltate ori acoperite cu macadam, a trotuarelor, apei curente, iluminatului convenabil, transportului în comun. Şi totuşi lucrările de amenajare în sens foarte larg n-au lipsit. Rectificarea cursului Dâmboviţei, începută în 1880, salvează oraşul de la frecventele inundaţii: 12 poduri de fier şi piatră înlesnesc la 1906 trecerea de pe un mal pe altul. Filtrele de la Arcuda, captările de ape de la Chiajna, Joiţa, Ulmi, Bragadiru, făcute după planurile unor ingineri străini, între care Lindley, asigură apa potabilă a Bucureştilor (cu un consum de 70 l / locuitor / zi, mai mult decât la Lyon şi Toulouse, dar nu fiindcă bucureştenii se spălau mai mult decât francezii ci pentru că pierderile erau mai mari iar spălarea rufelor în casă şi udatul grădinilor sporea considerabil consumul). Să adăugăm şi cele 1.300 puţuri din incinta oraşului. Canalizarea rămânea deficitară; 20 lucrători supravegheau gurile de canal, dar în general primăria rămânea reticentă faţă de evacuarea apelor menajere şi a reziduurilor de tot felul, mai ales în cazul străzilor înclinate, considerând acest sistem natural de îndepărtare suficient. Cât priveşte latrinele (în număr de 10, plus 50 vespasiane), acestea erau curăţate aruncându-li-se conţinutul în aval de Dâmboviţa.

Prima uliţă pavată – în faţa casei vornicului Grădişteanu – datează din 1833, iar primul trotuar din 1871. La 1906 majoritatea străzilor erau nepavate iar întreţinerea lor, în centru, se mărginea la stropit de două ori pe zi şi la adunarea gunoaielor cu cei 91 cotigari. Deşi un observator străin

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Expoziția Națională 1906, București – Pavilionul Comisiunii Europene a Dunării

(colonelul Leclerc în cartea sa *La Moldo Valachie*, 1865) susține că ciorile și câinii făceau în primul rând oficiul de „curățire" a orașului. Oricum, la 1906 funcționau gropile de gunoi din Valea Plângerii (lângă cimitirul Bellu), a lui Ouatu și Tonola, prelucrând 600 m³ de reziduuri. Depunerea zăpezii și câinii vagabonzi rămâneau probleme insolubile. Obligația ca fiecare cetățean să-și curețe în fața casei era ignorată iar câinii, prinși uneori de hingherii țigani, erau omorâți cu acid carbonic la trei zile de la capturare; altminteri continuau să-i înnebunească pe locuitorii capitalei. Numai în mahalaua Mântuleasa – una din cele mai mici ale orașului – trăiau 900 câini vagabonzi. Cei 380 măturători, înzestrați cu 15 măturătoare mecanice, plimbau, de cele mai multe ori, praful dintr-o parte într-alta a ulițelor. Motivul slabei salubrizări era cel de totdeauna: bugetul mic (650.000 franci).

Circulația era relativ redusă, dar în 1906 existau 850 trăsuri de piață (plus 200 de noapte) și 150 cupeuri. Tramvaiele cu cai (introduse în 1871) acopereau în 1906 o distanță de 75 km și nu circulau noaptea. Pentru expoziția jubiliară a fost lansat omnibusul electric, care pornea din Piața Teatrului.

Iluminatul orașului, despre care bucureștenilor le-a plăcut totdeauna să spună că s-au aflat, în această privință, în fruntea Europei prin introducerea, în premieră, a lămpilor cu gaz aerian, rămânea totuși foarte modest și redus la străzile din centru. Societatea de gaz și electricitate s-a înființat în 1885, dar ulițele continuau să fie iluminate deopotrivă cu lămpi de petrol și ulei. La 1906 funcționau 4.000 becuri Auer, 3.000 lămpi cu petrol, 1.000 cu ulei și 150, respectiv 66, becuri voltaice și incandescente. După 11 seara, din economie, două treimi din ele erau stinse.

Erau Bucureștii ceea ce se cheamă un oraș sigur? Parcurgând presa vremii, suntem înclinați să credem că da. Cei 1.200 sergenți de stradă, ca și prefectura poliției, se pare că mențineau ordinea chiar dacă, la fel ca în alte domenii ale administrației, schimbarea permanentă a personalului era o adevărată regulă (43 de prefecți în 46 de ani).

Un leit-motiv al celor care urmăresc devenirea arhitectonică a orașului e putinătatea monumentelor sale, lipsa unor planuri coerente ori, atunci când existau, ignorarea lor cu bună știință. Ridicat pe malurile unei ape pline de scocuri de moară de zăgazuri, supus inundațiilor periodice, cu un sol puțin rezistent la construcții înalte (după capacitățile tehnice ale secolului XIX), dar mai ales dezvoltat în absența oricărei legi urbanistice, Bucureștiul a progresat totuși remarcabil de la 1780 - data întocmirii primului plan – înainte. La începutul secolului XIX străzile nu aveau nume (fiind indicate cel mult după meseriașii care le locuiau, numele unui personaj mai răsărit ori vreun accident al terenului) iar lărgimea străzii putea fi „de trei oameni". Cutremurele – despre cel din 1802 martori oculari au spus că ar fi durat zece minute! – revărsările Dâmboviței și incendiile (cel mai pustiitor fiind cel din 1847) au provocat, pe lângă pierderi incalculabile, o nevoie stringentă cea a refacerii, a reconstruirii, de fiecare dată după reguli tot mai apropiate de standardele unui oraș adevărat. Ceea ce a frânat însă continuu acest proces a fost lipsa de disciplină, spiritul civic aproape inexistent al românilor, ușurătatea cu care au adoptat legi, dispoziții, regulamente, ca să le calce a doua zi cu seninătate.

Grija cea mai mare au arătat-o edilii pentru Calea Victoriei, unde locuia „tout Bucarest" și unde s-au îngrămădit în același timp instituțiile și comerțul de lux. Urmau, aproape concentric, cartierele clasei de mijloc, funcționari, meșteșugari cu atelierele lor. Periferia, nesfârșită, neglijată și extinsă haotic, aparținea sărăcimii. La 1906 în București erau înregistrate 34.338 construcții (199 cu mai mult de două etaje) din care: 5.600 magazine, 150 ateliere, 260 restaurante, 199 cafenele, 1.917 cârciumi, 210 hanuri. Din acestea 625 fuseseră ridicate în anul precedent.

* * *

O privire fugară asupra alimentației bucureștenilor arată că se mânca mult, gustos și cu deosebire felurit. De altfel rețetarul românesc din acest răstimp, adevărată sinteză culinară între bucătăria occidentală și cea orientală, dovedește că românii știau să mănânce. Ca și în alte domenii (unde tehni-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cienii sunt străini, J. Goed, R. Lanzer, O. Maller, H. Hezog) structura marilor stabilimente alimentare o creează specialiștii veniți din străinătate. În 1872 francezul Alf. Berthou construiește pe Dâmbovița primul abator (pentru boi și viței) care erau sacrificați doar noaptea. Sângele era recuperat de doi italieni, Costamagna și Rosazza, conservat și trimis în peninsulă. Chiar în anul jubiliar s-a dat în folosință un al doilea abator (cu secție frigorifică de gheață artificială) și legat printr-o linie de cale ferată cu gara Filaret. Consumul de carne la București (54 kg / an de locuitor) era mai mare decât la Paris (45 kg) și Roma (42 kg).

Măcelarii au dus o luptă necurmată cu primăria împotriva prețurilor de mercurial impuse de aceasta. În mai 1906, cum măcelarii nu coborau prețurile, s-a ajuns la o formulă inedită pe meleagurile dâmbovițene, chiar dacă practicată la Paris: oficializarea consumului de carne de cal. *Hipofagia în România*, titrau uimite ziarele bucureștene... Formula, chiar dacă a fost îngăduită, n-a prins. Abia în 1942, în timpul războiului, ideea avea să fie, în silă, reluată.

Pâinea se fabrica prin societățile *Viața*, *Sănătatea*, *Colentina* (ale primăriei, care le arenda), antreprize particulare (Miller, Gagel, Blaschek) și foarte mult în cuptoarele mahalalelor. Un astfel de cuptor producea 1.200 de bucăți pe zi; la el lucrau câte 14 ore șase oameni.

Vinul, în afara celui produs de aproape fiecare bucureștean în curtea lui, din cei câțiva butuci migăliți cu grijă și din care se înălțau bolți umbroase, era adus la rampele gărilor de Nord, Filaret, Obor și vândut, în general, pe loc. La sfârșitul secolului al XIX-lea încep să fie construite depozite: Dealul Spirii, Grivița, str. Romulus, Geagoga.

Ca și în alte domenii unde România a imitat construcții franceze, Halele Centrale ale Capitalei s-au vrut o copie a celor pariziene. În 1872 începe construcția lor cu bazine subterane și compartimente uriașe: de pește, păsări, fructe (li s-a adăugat apoi piața de legume Bibescu). În acel an s-a amenajat piața Amzei, fără pivnițe, ceea ce împiedica păstrarea alimentelor. În 1875 s-a deschis piața de flori Sf. Anton, apoi cea care ulterior se va numi Matache Măcelaru (în 1887), Rahova (1888) și Traian (1896).

Francezul Fr. Damé, ziaristul filoromân atât de atent la realitățile românești și care nu o dată și-a atras criticile vehemente ale noilor lui concetățeni că „le mănâncă pâinea" dar le observa nepăsarea pentru urbea lor – furnizează câteva date privind consumul alimentar la București în 1906. Iată-le: pește proaspăt și sărat – 820.000 kg, unt – 167.000 kg, brânză – 328.000 kg, legume uscate – 2.200.000 kg, cartofi – 5.500.000 kg, zahăr – 4.000.000 kg (sic!), ulei de măsline – 1.350.000 litri, vin – 1.200.000 litri, bere – 627.000 litri și pâine – 209 kg / locuitor sau 552 g / zi.

Aparent bucureștenii se hrăneau bine, dar lucrurile nu stăteau chiar așa. Lipsa de igienă ca și repartiția inegală a consumului de alimente situau România pe locul 1 la decese în urma îmbolnăvirii de TBC – 43,2 cazuri la 10.000 persoane. La fel, în chip nedumeritor, ocupa același loc la cancer.

Unul din serviciile eficiente ale primăriei a fost, încă de la început, laboratorul de control al calității alimentelor. Se consideră că până în 1905 mai bine de jumătate din produsele desfăcute pe piața orașului nu îndeplineau calitatea necesară. Ziarele erau, într-adevăr, pline de reclamații privind lapte, băuturi alcoolice, cafea, ceai contrafăcute.

15 doctori, 4 chimiști, 11 veterinari și 10 moașe, angajați ai primăriei, vegheau la igiena alimentară a orașului și la aducerea pe lume a viitorilor lui locuitori în condiții oarecum sigure.

* * *

Dacă, la o sută de ani de la Jubileul regelui Carol I, s-ar face un nou bilanț privind zestrea Capitalei, concluziile ar fi, desigur, spectaculare. Pe de altă parte însă stăruie câteva trăsături negative care, paradoxal, frânează doar prosperitatea orașului fără a o anihila total. Construirea haotică, ignorarea alinierilor, depozitarea nepermisă a gunoaielor, dărâmarea fără noimă a unor case vechi ori lăsarea lor în părăsire, căutarea vinovaților mereu alături și refuzul obstinat de însușire a unui spirit civic minimal, propus oricărui citadin european, toate acestea sunt, incontestabil, permanențe comportamentale pe care, vrând-nevrând, bucureștenii și românii în general trebuie să și le asume.

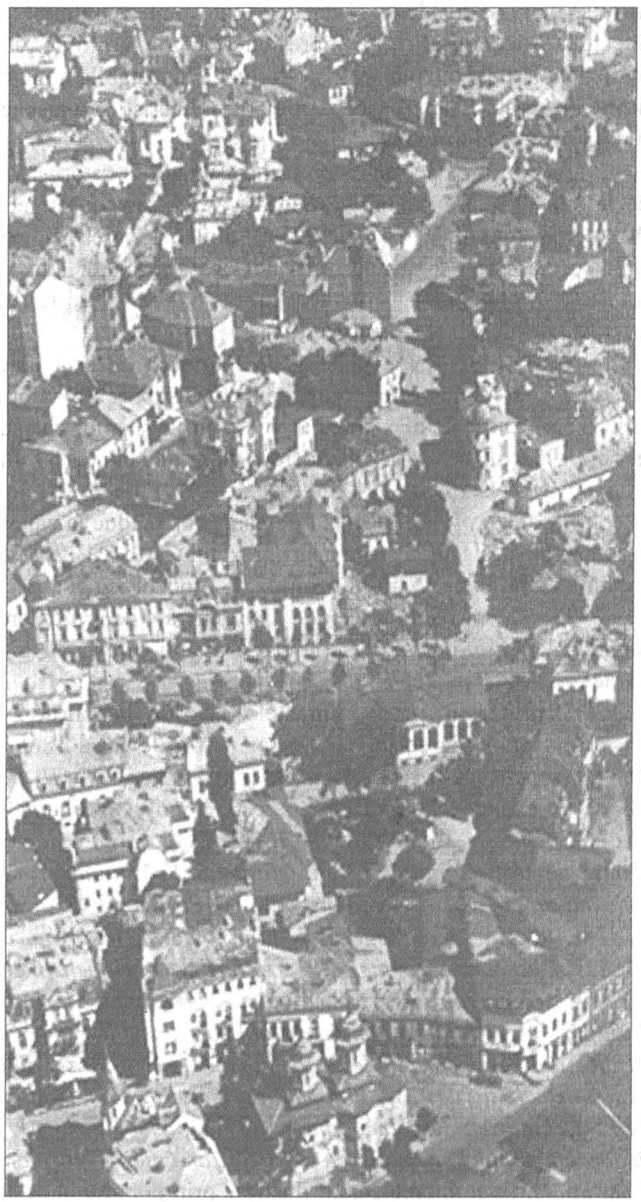

Panoramă bucureșteană

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii lui Carol I

Mărturii de memorie comunitară

Cronica iconografică a celor 48 de ani

Ana Maria ORĂȘANU

O suită de aproximativ 250 de imagini din perioada 1866 – 1914, reprezentând scene istorice şi instantanee urbane, organizate cronologic în cadrul câtorva secțiuni tematice, alcătuiesc expoziția fotodocumentară ***Mărturii de memorie comunitară. Bucureștii lui Carol I***, prezentată public la *Anuala de Arhitectură a Municipiului Bucureşti*, ediția a IV-a, care a avut loc în perioada 27 aprilie – 6 mai a.c.

Imaginile sunt selecționate din fondul de istorie locală a Bibliotecii *N. IORGA* şi reproduc ilustrații din lucrări monografice, albume de gravuri, hărți şi cărți poştale vechi, multe înscrise cu corespondență şi datate. Toate sunt incontestabile documente iconografice şi impresionează prin vechime, autenticitate şi unicitate, iar calitatea tehnică discutabilă a unora dintre ele poate fi astfel acceptată ca o caracteristică a respectivului produs al timpului.

Am dorit ca aceste extraordinare imagini să vorbească de la sine. Fiecare panou ilustrează o temă sau un subiect. Asocierea imaginilor componente, dimensionarea şi poziționarea lor invită privitorul să desluşească singur sintaxa prezentării, obiectul sau momentul principal evocat şi relația cu celelalte elemente informative.

Şi în prezentarea generală s-a urmărit această idee, folosind o cromatică diferită a panourilor – suport alb gălbui, roşu şi gri antracit, toate cu irizări de auriu şi argintiu, sugerând aspectul evocator şi evidențiindu-le pe cele cu o semnificație aparte.

Textele asociate celor 21 de panouri se reduc la câteva citate, explicații sau impresii aparținând lui Carol I, Ulysse de Marsillac, Fr. Damé, Mitte Kremnitz, P. Lindenberg şi alții.

Panoul introductiv include date generale de prezentare, sumarul tematic, portretul Regelui Carol I şi câteva imagini caracteristice Capitalei.

Urmează sinteza evenimentelor istorice (panourile 2 – 4), prin cronologia selectivă a celor petrecute între 1866 – 1914, respectiv: *Sosirea în Bucureşti şi învestirea de la 10 mai 1866*, *Căsătoria cu Elisabeta de Wied (1869)*, *Naşterea şi decesul prințesei Maria (1870 – 1874)*, *Declararea independenței de stat (9 mai 1877)*, *Desfăşurarea războiului ruso-româno-turc (iulie – decembrie 1877)*, *Pacea de la Berlin (1878)*, *Declararea Regatului României şi încoronarea (1881)*, *Desemnarea principelui Ferdinand de Hohenzollern ca succesor la tron (1891) şi căsătoria acestuia cu Maria de Edinburgh (1892)*, *Vizita împăratului Franz Josef la Bucureşti (1896)*, *Jubileul celor 40 de ani de domnie (1906)*, *Războaiele balcanice (1912 – 1913)*, *Izbucnirea primului război mondial (1914)*, *Moartea Regelui Carol I (27 septembrie 1914) şi încoronarea lui Ferdinand ca rege al României (28 septembrie 1914)*. Evenimentele sunt ilustrate prin portrete şi scene istorice.

Un subiect caracteristic personalității şi comportamentului civic al regelui l-a constituit relația sa cu comunitatea locală. Diverse scene de viață comunitară, ceremonii religioase şi militare îl evocă pe Suveran, în mijlocul mulțimii, cu o prezența simplă şi plină de demnitate (panoul 5).

Imagini bucureştene din primii ani de domnie, cu pitorescul semirustic al străzilor (panourile 6 – 8), primele schimbări toponimice din 1878 (panoul 9) preced prezentarea principalelor realizări arhitecturale ale timpului (panourile 10 – 19), care exemplifică modernizarea aspectului urban în perioada de referință.

Palatul regal (panoul 11), Fundația Universitară Carol I (panoul 12), palatele instituțiilor guvernamentale şi locale (panourile 13 – 14) sunt prezentate separat sau constituite în ansambluri şi delimitând spații publice. Atunci s-a constituit Piața Universității (panoul 10), păstrată până azi în aceeaşi structură, Piața Regele Carol I (panoul 12), care a dispărut înglobată spațiului amorf al actualei Piețe a Revoluției, precum şi Piața Victoriei (panoul 15), cu configurația inițială alcătuită din alte clădiri.

Anul jubiliar 1906 (panoul 17) a însemnat inaugurarea Parcului Carol şi a Marii Expoziții Naționale, prima de acest fel. Tot atunci Capitala a primit în dar, din partea municipalității din Roma, statuia Lupoaicei, replica celebrului monument de pe Capitoliu (panoul 16).

Un program bucureştean specific este Biserica. Despre bisericile noi şi vechi, respectiv despre edificiile atunci construite, rezidite sau demolate informează imaginile din panoul 18. Se evidențiază monumentalitatea catedralei catolice Sf. Iosif, alături de bisericile altor culte şi numeroasele biserici ortodoxe parohiale, silueta înnoită a Bisericii Domnița Bălaşa, sau monumente medievale demolate, printre care Turnul Colței şi Biserica Sărindar.

Locuința (panoul 19) a fost programul cel mai flexibil. Tipologia diferită a caselor cuprinde atât locuințe individuale cât şi colective în imobile de raport. Pentru ilustrare am ales însă câteva din creațiile de excepție: Casa Lahovary, Palatul Cantacuzino, Vila Doctor Minovici.

Administrația publică locală, primăria, primarii, precum şi principalele lucrări edilitare şi urbanistice sunt prezentate în panoul 20.

În încheiere se prezintă una dintre ultimele fotografii ale Regelui Carol şi gândurile sale testamentare, alături de facsimilele câtorva lucrări monografice datând din acea vreme (panoul 21).

Am realizat această expoziție cu intenția de a fi o formulă adecvată de valorificare publică a fondului documentar al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti şi o cale simplă, directă de informare şi sensibilizare a bucureşteanului contemporan.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

Lucian BLAGA, *Filozofia stilului*
Cultura Națională, 1924

... Plăcerea ce o simți însuflețind estetic niște linii, – și plăcerea ce o simți văzând realizate în ele niște valori stilistice (simetrie, măsură etc.) nu se pot reduce la un numitor comun.

Stilurile au în succesiunea lor temporală o dialectică istorică întocmai ca și perioadele culturale ale căror expresii sunt, trădându-și și prin aceasta originea anestetică. Dialectica stilurilor e o pendulare între valoarea «individualului» și cea a «absolutului» sau a «tipicului». (Uneori găsești aceste valori amestecate în diferite proporții). Cu gândul din urmă depășim însă marginile ce ne-am propus să le păzim. Și pentru ca să nu fim învinuiți de cochetărie cu metafizica, ne înfrânăm pasul.

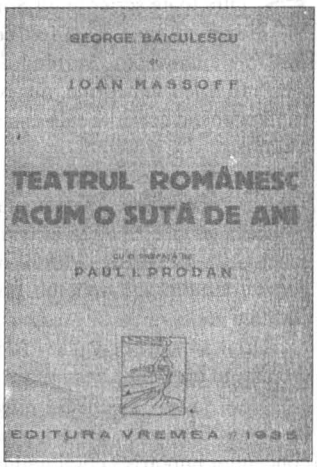

George BAICULESCU, bibliotecar la Academia Română și Ioan MASSOFF, secretar literar al Teatrului Național din București, *Teatrul românesc acum o sută de ani*
Cu o prefață de Paul I. Prodan, directorul Teatrului Național din București,
Editura Vremea, 1935

... d-nii George Baiculescu și Ioan Massoff au răsfoit ziarele, au cercetat documentele, au găsit multe inedite și au scris această interesantă lucrare, care pregătește atmosfera Centenarului Teatrului românesc și care ne ajută să ne dăm aproape exact seama de greutățile întâmpinate de patrioții d'atunci pentru a aduce la împlinire unul din cele mai importante deziderate care alcătuiau programul de activitate a celei d'a doua societate secretă de la 1827...
(Paul I. Prodan)

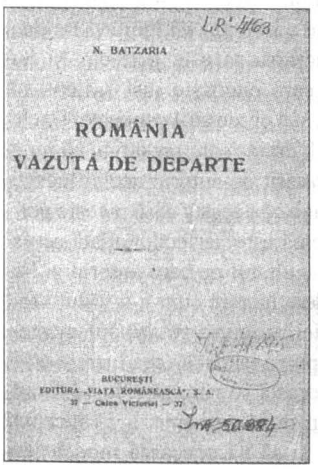

N. BATZARIA, *România văzută de departe*
București, Editura „Viața Românească", S.A. [f.a.]

... Nu știu care filozof ne sfătuește, că atunci când auzim vorbindu-se mereu rău despre persoana noastră, să ne ducem, pentru a isgoni din suflet impresiile pesimiste, în cercuri, unde suntem siguri că vom găsi despre noi o părere favorabilă.

Așa ar trebui să facă și aceia dintre Români, cari își închipuesc în buna lor credință și în neștiința lor despre starea de lucruri din alte state, că numai în Țară totul e rău și dandoaselea...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

SPINOZA
ETICA

... Spinoza l-a descoperit pe Dumnezeu nu cercetând în adâncimile spațiului, ci scoborându-se în el însuși; retrăgându-se de la periferia individualității sale, în profunzimea vieții lui lăuntrice unde a dat de substanța ultimă, care depășește individualitățile finite, fiind identică pretutindeni, și pe care dânsul o numește Dumnezeu. Pentru Spinoza, noi indivizii suntem încrețiturile de pe suprafața mării, modalități pasagere ale oceanului etern și infinit, care constituie și cuprinde tot ceea ce există. Spinoza simțea așa de strânsă legătura cu Dumnezeu, încât nu se mulțumea s-o asemene, așa cum se face îndeobște, cu aceea dintre fiu și părinte. Influențat de filosofia cartesiană și de atmosfera matematică a timpului, el a definit legătura dintre Dumnezeu și om, ca aceea dintre axiomă și o teoremă. Toate fenomenele cosmice, după Spinoza, decurg din substanța divină, așa precum în matematică derivă teoremele din axiome: cu aceeași intensitate rațională, și după aceeași logică riguroasă...

I. PETROVICI

Evocări de mari filosofi,
Editura Librăriei „Universala" Alcalay & Co., București, [f.a.]

I. FIRU

Dintre toate scrierile lui Spinoza, *Etica* este considerată ca opera sa de maturitate. Ea a fost concepută ca o sinteză generală a întregii sale concepții. Vorbind despre ea, Spinoza o numește „filozofia mea". În *Etică* se cuprind, într-o formă sistematică și concisă, ideile fundamentale din scrierile sale anterioare, care tratează problema existenței, a cunoașterii și a locului omului în natură și societate. Din acest punct de vedere, toate aceste scrieri pot fi considerate ca o pregătire sau o dezvoltare a operei sale fundamentale, *Etica*.

Ceea ce izbește de la început pe cititorul acestei cărți este rigiditatea schematismului ei logic, forma deductivă a argumentării, după procedeul geometriei: definiții, axiome, propoziții sau teoreme, demonstrații, note, corolare etc.

Titlul acestei opere, ca și forma ei de expunere – ce prezintă oarecare greutăți în urmărirea dezvoltării ideilor, mai ales din pricina nesfîrșitelor paranteze în care se citează propozițiile, demonstrațiile etc. anterioare – își au explicația lor. *Etica* poate fi considerată ca un atac sistematic și concentrat împotriva eticii tradiționale, împotriva mentalității medievale, care s-a menținut și în protestantismul bigot. Epoca lui Spinoza se caracterizează, printre altele, printr-o largă mișcare împotriva tendințelor de înăbușire a libertății de gîndire. *Etica* lui Spinoza este cea mai valoroasă și reprezentativă dintre scrierile numeroase ce au apărut între 1630 – 1680 și care apărau libertatea de gîndire...

După Spinoza, sensul vieții nu este mortificarea, înăbușirea plăcerilor omenești, pasivitatea, rugăciunea și așteptarea unei fericiri iluzorii pe lumea cealaltă; dimpotrivă, însăși esența omului, „natura" lui îi impune să lupte activ pentru păstrarea vieții de pe pămînt, pentru realizarea folosului propriu și gustarea, rațională, a plăcerilor vieții. Omul care înăbușă glasul rațiunii, care se lasă condus în viață de credințe oarbe și superstițioase, este un om denaturat, rob al unor idei false, al pasiunilor care izvorăsc din acestea. Omul ideal al lui Spinoza este omul care trăiește după poruncile rațiunii, înțeleptul care cunoaște realitatea așa cum este, care se eliberează din robia în care îl ține neștiința, știe să-și cucerească fericirea sa adevărată, care se gîndește la moarte mai puțin decît la orice altceva, iar înțelepciunea lui constă în meditație asupra vieții, nu asupra morții...

Institutul de Filozofie al Academiei R.P. Romîne, Benedict SPINOZA, *Etica*, traducere din limba latină de Al. POSESCU, studiu introductiv și note de I. FIRU, Editura Științifică, București, 1957

Despre sclavia omului sau despre puterile afectelor

Numesc sclavie neputința omului de a-și potoli și de a-și înfrîna afectele; căci omul supus afectelor nu mai este stăpîn pe sine, ci este stăpînit de soartă, cu atîta putere, încît adesea este constrîns, deși vede mai binele, să urmeze totuși mai răul. Mi-am propus să demonstrez, în această parte, cauza acestei situații, precum și ceea ce este bun sau rău în afecte. Dar, înainte de a începe, este locul să înfățișez, ca introducere, cîteva considerații despre perfecție și imperfecție, despre bine și rău.

Cine a luat hotărîrea de a înfăptui un lucru și l-a dus la bun sfîrșit va spune că lucrarea sa este perfectă, și nu numai el, ci și oricare altul care cunoaște just sufletul și scopul autorului acelei lucrări, sau crede că-l cunoaște. Dacă, de exemplu, cineva a văzut o lucrare (care presupun că nu e încă gata) și știe că scopul urmărit de autorul acelei lucrări era să clădească o casă, va spune că această casă nu este perfectă, și, dimpotrivă, va spune că este perfectă, îndată ce va vedea că lucrarea a ajuns la rezultatul pe care autorul și l-a propus. Dacă însă, cineva vede o lucrare cum n-a văzut vreodată una asemănătoare și nici nu cunoaște gîndul meșteșugarului, desigur că el nu va putea ști dacă acea lucrare este perfectă sau imperfectă. Iar aceasta se pare că a fost primul înțeles al acestor cuvinte. Dar, după ce oamenii au început să-și formeze idei universale și să născocească modele de case, de clădiri, de turnuri etc. și să prefere unele modele de case, de clădiri, de turnuri etc., s-a ajuns ca fiecare să

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

numească perfect ceea ce el a văzut că se potriveşte cu ideea universală pe care şi-o formase despre lucrurile de acelaşi fel, şi, dimpotrivă, imperfect, ceea ce a văzut că se potriveşte mai puţin cu modelul conceput, cu toate că meşteşugarul putea să spună că totul a fost executat deplin. Se pare că acesta şi nu altul este temeiul pentru care şi lucrurile naturale, adică acelea care nu sunt făurite de mîna omului, sunt numite de obicei perfecte sau imperfecte. Căci oamenii obişnuiesc să-şi formeze atît despre lucrurile naturale, cît şi despre cele făurite prin meşteşug, idei universale pe care le consideră drept modele şi pe care cred că natura (lucrînd, după părerea lor, totdeauna în vederea unui scop) le are înaintea ochilor şi şi le propune ca modele. Dacă ei văd însă în natură ceva care se potriveşte mai puţin cu modelul conceput despre lucrurile de acelaşi fel, ei cred că natura însăşi a dat greş sau că a păcătuit şi că a lăsat imperfect acel lucru. De aceea, vedem că oamenii s-au obişnuit să numească lucrurile naturale perfecte sau imperfecte, mai mult pe baza unei prejudecăţi decît pe baza unei cunoaşteri adevărate a lucrurilor. Am arătat, într-adevăr, în adaosul primei părţi, că natura nu lucrează în vederea unui scop, deoarece fiinţa eternă şi infinită, pe care o numim dumnezeu sau natura, lucrează cu aceeaşi necesitate cu care există. Căci am arătat… că datorită aceleiaşi necesităţi a naturii el există şi lucrează. Deci temeiul sau cauza pentru care dumnezeu sau natura lucrează şi pentru care există este unul şi acelaşi lucru. Deoarece el nu există pentru un scop; de asemenea, nici nu lucrează pentru un scop, ci, atît pentru a exista, cît şi pentru a lucra, el nu are nici principiu, nici scop final.

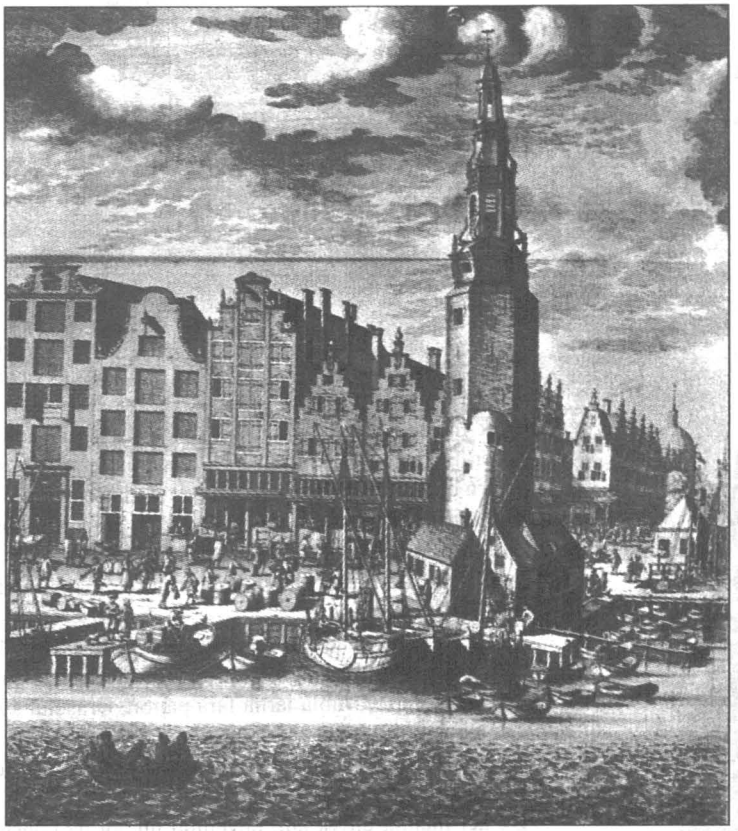

Amsterdam în timpul lui Spinoza

Ceea ce însă se numeşte cauză finală nu este decît însăşi dorinţa omenească întrucît este considerată ca principiul sau cauza primară a unui lucru. Cînd, de exemplu, spunem că o casă oarecare a avut drept cauză finală să fie o locuinţă, de bună seamă că nu înţelegem decît că omul, prin faptul că şi-a imaginat înlesnirile pe care le oferă o locuinţă, a dorit să-şi construiască o casă. De aceea locuinţa, întrucît o considerăm drept cauză finală, nu este decît această dorinţă particulară care, în realitate, este cauză eficientă. Pentru oameni, ea este cauza cea dintîi, fiindcă ei nu cunosc, în genere, cauzele dorinţelor lor. Ei sunt, cum am spus în repetate rînduri, conştienţi de acţiunile şi de dorinţele lor, dar nu cunosc cauzele care îi determină să dorească ceva. De altminteri, obiceiul de a spune că natura are lipsuri sau că uneori păcătuieşte producînd lucruri imperfecte, eu îl număr printre născocirile de care m-am ocupat în adaosul primei părţi. Aşadar perfecţia şi imperfecţia sunt, în realitate, numai moduri de cugetare, adică noţiuni pe care obişnuim să le făurim, fiindcă facem comparaţii între indivizi de aceeaşi specie sau de acelaşi gen. Din această pricină, am spus mai sus… că prin realitate şi perfecţie înţeleg acelaşi lucru. Căci noi obişnuim să reducem toţi indivizii naturii la un singur gen, pe care îl numim cel mai general, anume la noţiunea de existenţă, care aparţine tuturor indivizilor naturii în mod absolut. Întrucît deci privim indivizii naturii în raport cu acest gen şi îi comparăm între ei şi aflăm că unii au mai multă fiinţă sau realitate decît alţii, într-atît spunem că unii sunt mai perfecţi decît alţii; iar întrucît le atribuim ceva care include o negaţie, ca limită, sfîrşit, neputinţă etc., într-atît îi numim imperfecţi, fiindcă ei nu influenţează spiritul nostru în acelaşi fel ca acei pe care îi numim perfecţi, nu însă fiindcă le-ar lipsi ceva care le aparţine, sau fiindcă natura ar fi păcătuit. Căci nimic nu aparţine naturii vreunui lucru, decît ceea ce decurge din necesitatea naturii unei cauze eficiente, şi tot ce urmează din necesitatea na-turii unei cauze eficiente se produce cu necesitate.

În ce priveşte binele şi răul, nici acestea nu ne arată ceva pozitiv în lucruri, dacă le considerăm în ele însele, şi nu sunt decît moduri de cugetare sau noţiuni pe care le formăm prin compararea lucrurilor între ele. Căci unul şi acelaşi lucru poate fi, în acelaşi timp, bun şi rău şi chiar indiferent. De exemplu, muzica este bună pentru melancolic, rea însă pentru cel îndoliat; iar pentru surd nu e nici bună nici rea. Deşi aşa stau lucrurile, trebuie totuşi să păstrăm aceste cuvinte. Dacă dorim să ne formăm o idee despre om, pe care s-o privim ca pe un model al naturii omeneşti, ne va fi de folos să păstrăm aceste cuvinte în înţelesul de care am vorbit. Aşadar, în cele ce urmează, prin bine, voi înţelege ceea ce ştim în mod cert că este un mijloc de a ne apropia tot mai mult de modelul naturii omeneşti pe care ni l-am propus. Prin rău însă voi înţelege ceea ce ştim în mod cert că ne împiedică de a corespunde aceluiaşi model. Apoi, vom numi pe oameni mai perfecţi sau mai imperfecţi în măsura în care ei se apropie mai mult sau mai puţin de acest model. Trebuie să observăm, în primul rînd, că atunci cînd spun că cineva trece de la o perfecţie mai mică la una mai mare şi invers, nu înţeleg că el s-a transformat dintr-o esenţă sau formă în alta (căci, de exemplu, un cal ar înceta să mai existe ca atare, dacă s-ar transforma în om sau în insectă), ci că puterea lui de a lucra, întrucît o concepem în natura sa, s-a mărit sau s-a micşorat. În sfîrşit, prin perfecţie, în genere, înţeleg, cum am spus, realitatea; adică esenţa fiecărui lucru, întrucît el există şi lucrează într-un mod determinat, fără să se ţină seama de durată. De aceea, nici un lucru particular nu poate fi numit mai perfect pentru că a perseverat mai mult timp în existenţă; căci durata lucrurilor nu poate fi determinată din esenţa lor, pentru că esenţa lucrurilor nu include vreun timp anumit şi determinat de a exista, ci orice lucru, fie că e mai perfect, fie că e mai puţin perfect, va putea să persevereze necontenit în existenţa sa, prin aceeaşi forţă cu care a început, aşa încît toate lucrurile sunt egale în această privinţă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar

HENRIK IBSEN
1828 – 1906

G. CĂLINESCU

Henrik Ibsen avea 21 de ani și era, ca și Daniil Scavinski al nostru, ucenic la un spițer, în Grimstad, cînd în 1849 termină drama în trei acte *Catilina*. Se pregătea pentru bacalaureat (*examen artium*) și materia piesei o scosese din Sallustiu și din Ciceron (*Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?...*). Spirit paradoxal de pe atunci, Ibsen întoarce cu totul imaginea curentă a lui Catilina, scelerat, ca și cînd și-ar fi dat seama de posibilitatea calomniei în istorie, mai ales cînd vine din partea cercurilor reacționare...

Se-nțelege, Ibsen adera prin piesă la revoluția de la 1848, făcînd în acest chip profesie de republicanism. Era îngrozitor de sărac, își punea pantalonii de-a dreptul pe piele și se lipsea de ciorapi. Umbla iarna fără palton. Orășelul avea 850 de locuitori, moartea unei pisici constituia un eveniment. Tînărul spițer purta o abundentă barbă neagră, semănînd cu a lui Karl Marx, avea ținuta severă și rece, desigur din timiditate, unele femei se temeau de el, îl găseau lugubru...

De aci încolo, cîțiva ani, devenind un soi de consilier dramatic al teatrului din Bergen, Ibsen se inspiră din antichitățile scandinave, din folclorul norvegian și din istoria patriei...

Pricepătorii observă că, în timpul vieții lui Ibsen, limba literară a evoluat prin diferențiere în așa chip, încît dramaturgul este nu numai un scriitor universal, dar și un întemeietor, alături de contemporanii săi, al literaturii norvegiene. Susceptibilitatea lui este mare, cînd i se pare că cultura daneză face umbră celei naționale. Însă în 1864, germanii răpind Danemarcei Schleswigul și Holsteinul, Ibsen se umple de mînie, scandinavă de data aceasta. Rezerva Norvegiei îi apare drept o rușine națională, opera lui e plină de trăznete și fulgere. Ibsen, trebuie spus din capul locului, concepea raporturile dintre cele trei țări ca o frăție strînsă, cu libertatea pentru fiecare de a-și afirma specificul național. Opera lui poetică și dramatică oglindește această stare de spirit...

Ibsen a pus problema misiunii omului în viață, pe care o va trata în *Brand*, întîia piesă de factură specific ibseniană. De aici încolo peisajul norvegian intră ca un factor determinant în dramatizarea ideii. El nu este un simplu decor... Într-adevăr, vikingii Sigurd și Gunnar, regele Haakon și Skule pot să se ivească oriunde, într-o corabie pe mare, în Spania ori în Sicilia. Brand e strîns legat de fjord, de fjeld, de torente și de ghețari. Geografia lui Ibsen are caracter simbolistic. Creștetul înzăpezit al muntelui înseamnă o direcție ascensivă în viață, valea, vegetarea în platitudine. Fjordul este recluziunea, largul mării aventura, avalanșa, torentul, – moartea...

Acesta e Ibsen, dramaturgul genial care poate fi comparat cu Shakespeare. Opera lui stă pe un paradox, contrazicînd toate tradițiile, eliminînd tipologia convențională a teatrului, fiind realistă, enigmatică și mitică, familiară și speculativă, încruntînd frunțile de gînduri, nu mai puțin spectaculoasă și zguduitoare. Ibsen a creat, mai ales în piesele moderne începînd cu *Nora*, teatrul dialectic în care intriga e de idei, conflictul desfășurîndu-se cerebral, fără conceptualizare totuși, cu o rară *vis dramatica*. Helmer și Nora sunt idei, publicul se împarte zgomotos în două tabere, ideile lui Ibsen fiind sălbatec pasionale, ca și divinitățile nordice din *Edda*. Tipic ibseniană este traducerea conflictului ideologic într-o dramă hermetică în care eroii vorbesc sibilin și profetic, clar-obscurul conferind primarilor și avocaților profiluri legendare. Temele stăruitoare sunt lupta între minciună și adevăr, construcție și apatie. Între spiritul județean și cel umanistic, între trecut și viitor, patriotism și cosmopolitism, individualism și eroism, între duhul de compromis și linia justă, între animal și spirit, între fjord și mare, vale și munte, ceață și soare. Deși autorul nu participă direct la dezbatere, felul cum e pusă problema nu lasă îndoială asupra orientării lui progresiste. Este adevărată și nobilă ideea pe care omenirea o va sancționa în viitor. E mincinos ceea ce e apăsător, sumbru și injust...

Opera dramatică

Movila războinicului, 1844
Catilina, 1849
Noaptea Sfântului Ioan, 1853
Doamna Inger din Østrât, 1855
Sărbătoare la Solhaug, 1856
Olaf Liljekranz, 1857
Războinicii din Helgeland, 1858
Comedia iubirii, 1862
Pretendenții la coroană, 1863
Brand, 1866
Peer Gynt, 1867
Liga tinereții, 1869
Împărat și Galilean, 1872
Stâlpii societății, 1877
O casă de păpuși, 1879
Strigoii, 1881
Un dușman al poporului, 1882
Rața sălbatică, 1884
Rosmersholm, 1886
Femeia mării, 1888
Hedda Gabler, 1890
Constructorul Solness, 1892
Micul Eyolf, 1894
John Gabriel Borkman, 1896
Când noi, morții, vom învia, 1899

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mihai RALEA

Ibsen e poetul și apostolul tinereții. Postulatul său e sinceritatea radicală. E ideea centrală, ideea-mamă a întregii sale opere. Dreptul de a spune tot, așa cum se exprimă undeva J. Rivière, dreptul de a avea toate ideile – iată substratul sufletesc al sincerității. Dar francheța totală nu e posibilă decît fără voia noastră. Toată existența firii omenești e bazată pe simulare. Întîi, minciunile caracterului: ne facem furioși și violenți cînd suntem liniștiți ori calmi și stăpîni pe noi cînd clocotim de indignare. Nimeni, niciodată, nu-și dă pe față realitatea adevărată a firii sale…

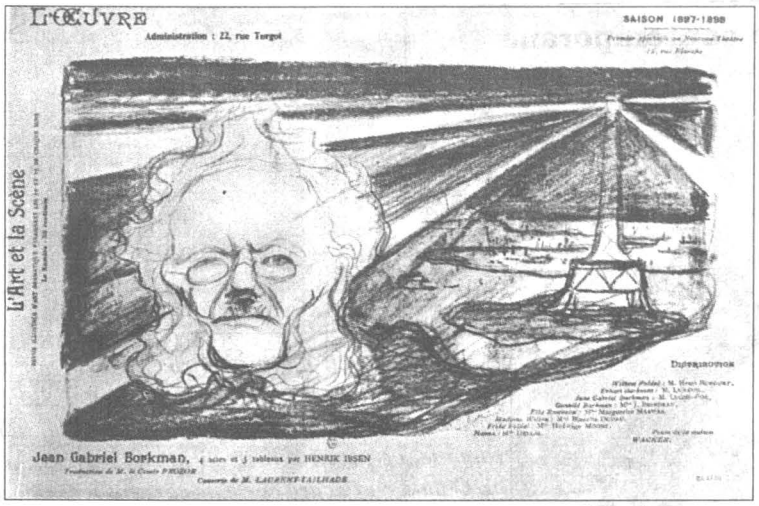

Ibsen de E. Münch. Afiș pentru reprezentația piesei *John Gabriel Borkman*, Théâtre de l'OEuvre (1897 – 1898)

De aceea, Ibsen satisface eroismul sincerității, care e eroismul vîrstei de douăzeci de ani, cînd un năvalnic dor de viață ne împinge să spunem orice contra oricui. Rosmersholm, Brand, Stockman, chiar enigmatica și neînțeleasa Hedda sunt mai ales martirii sincerității.

Fără îndoială, Ibsen a fost împins către această atitudine de exasperarea sa de scandinav, comprimat excesiv de o mentalitate supra-filistină. Corectitudinea și puritanismul nordic care duc pe oameni pe Golgotha numai fiindcă nu respectă normele, fiind liberi să facă orice cu condiția să nu se știe, l-au indignat profund. Căci nicăieri masca civilizației nu e mai perfidă decît în nord. Toleranță aparentă care urmărește cu îndîrjire rece cel mai grozav conformism. Simple elanuri ale inimii, modeste dovezi de exuberanță ori voioșie sunt de ajuns să distrugă o existență.

În fond, Ibsen s-a ridicat, ca și colegii săi europeni, Flaubert, Gautier, Baudelaire, și cam în același timp, contra platitudinii bur-gheze și, mai ales, contra presiunii ei. Era epoca cînd omul mijlociu domina și masele și elita. Cele dintîi nu se ridicaseră și cele din urmă nu fuseseră învinse. Ura lui Ibsen era îndreptată tot contra lui Mr. Prudhomme, contra unui Mr. Prudhomme scandinav, mai puțin brutal, mai puțin trivial, dar mai veninos sub aspectul său dulceag, politicos și cultivat.

Se mai adaugă la toate acestea, ca să-i sporească revolta, și mizeriile familiale ale tînărului Ibsen. Originar dintr-o bogată familie, copilăria sa e întristată de falimentul firmei pe care o reprezintă tatăl. Ruina, ca și păcatul, obligă la reculegere. Apoi peripețiile începuturilor grele, viață monotonă de ucenic de farmacie, ostilitatea mediilor reacționare, exilul voit din orgoliu și întîrzierea gloriei. Cît poate oglindi o operă amărăciunile vieții, teatrul lui Ibsen a făcut-o cu mîndrie, asprime și acel aprig și neîmpăcat caracter de scoborîtor din wikingi, în același timp eroi și pirați ai septentrionului cețos.

A mai jucat un rol încă în acest neînduplecat curaj al francheței și caracterul său timid, care făcea mereu economii și rezerve de îndrăzneală necheltuită. Prima sa dragoste e Rikke Holst, o fetiță de șaiprezece ani din Bergen. Dar tatăl, care nu vedea cu ochi buni eventualitatea căsătoriei, îi surprinde într-o zi la o preumblare. Fără cruțare, ridică bastonul asupra tînărului amorez. Ibsen n-are altceva de făcut decît s-o ia la goană...

Camil PETRESCU

Opera lui Ibsen poate fi împărțită în patru categorii de lucrări dramatice, care de altminteri se grupează uneori și după epocile din viața lui în care au fost scrise: opera socială: *Nora*, *Dușmanul poporului*, *Stîlpii societății*, *Strigoii* etc., în care individualismul lui aprig, perfect, cu adevărat perfect logic, luptă cu disperare împotriva colectivității. *Rața sălbatică* și *Hedda Gabler* sunt propria lui replică la ecourile pieselor individualiste. Sunt două caricaturi amare de individualiști superficiali. Dar negăsindu-și expresia nici în individualismul logic, nici în colectivitate, poetul rămîne oarecum dezorientat. Singura rază de lumină o vede în sensul excepționalului: *Constructorul Solness*, *Rosmersholm* etc. Cu aceasta intrăm în perioada simbolurilor. De aci pînă la viziunea și îndoielile imposibilului, pînă la iluminare, nu mai e decît un pas: *Brand*, *Peer Gynt* etc. ...

Iar preferințele noastre merg către cele în care și-a construit și cealaltă parte a medaliei, piesele în care individualismul și pasiunea adevărului predicat în piesele pline de protestare și revoluționarism sînt aplicate cu ironie: *Hedda Gabler*, *Rața sălbatică* etc. …

Ceea ce e caracteristic e că evoluția lui Ibsen a fost spre… umor. Un cumplit umor. De la melodramă la ironie. Asta a fost strania evoluție a uriașului nordic. Și asta redă toată măsura valorii lui.

A luat viața la început în serios. A crezut-o dramă. Și mai tîrziu și-a reluat ideile din drame și le-a parodiat. Individualismul teribil al primelor timpuri a fost pus în contradicție cu el însuși. În *Rața sălbatică*, în *Hedda Gabler*, *Peer Gynt* e o poemă de umor suculent.

Adică tot ce era „original" în opera ibseniană trece pe planul al doilea, căci tot ce e „original" în opera unui scriitor e fără valoare.

Scriitorii mari nu sînt niciodată originali. Sînt profunzi, sînt cuprinzători, lucizi și de mari proporții. Dar originali nu. Numai scriitorii mărunți și mediocri sînt originali. Căci originalitatea nu-i decît o noutate relativă. Ceea ce e original într-o urbe fără cale ferată nu mai e de mult într-un oraș, unde vin și de unde pleacă exprese și aeroplane.

Chiar în operele marilor scriitori, tot ce e original e caduc. Dovadă opera lui Ibsen și dovadă opera lui Shakespeare, cel mai puțin original dintre toți scriitorii lumii (cunosc în orice caz zece scribi mai originali ca el, în București, a căror adresă o țin la dispoziția oricui).

Dar cînd ai scris *Hedda Gabler* poți dormi liniștit cel puțin un veac de aici încolo.

E greu să fii ajuns.

Texte reproduse din: G. CĂLINESCU, *Scriitori străini*, antologie și text îngrijit de Vasile NICOLESCU și Adrian MARINO, prefața de Adrian MARINO, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967; Mihai RALEA, *Scrieri*, vol. II, ediție și studiu introductiv de N. TERTULIAN, Editura Minerva, București, 1977; Camil PETRESCU, *Opinii și atitudini*, antologie și prefață de Marin Bucur, Editura pentru Literatură, București, 1962.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Mioara IZVERNA

Citesc cu mare bucurie, cu o încântare a întregii mele ființe, frumoasele traduceri ale Mioarei Izverna. Sunt lucrări cu adevărat artistice, care dau o viață nouă, cu fiecare cuvânt, atât operei traduse, cât și limbii române, ce parcă reînvie și intens palpită, în toată curățenia și strălucirea ei. O dată cu fiecare carte pe care ne-o dăruiește, Mioara Izverna știe să facă din traducere o creație.

Irina MAVRODIN

Bio-bibliografie

Născută la 17 martie 1932, în Oradea, județul Bihor.

Studii: Liceul teoretic de fete din Focșani; Facultatea de Chimie Industrială (Institutul Politehnic din Iași, 1950 – 1955), doctor în științe chimice (Institutul Politehnic din Timișoara, 1973).

Cercetător științific la Institutul de Cercetări Chimice al Academiei R.S.R. din Iași, 1955 –1960; cercetător științific principal la Institutul de Cercetări Chimice al Academiei R.S.R. din București, 1960 – 1987.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România, secția de traducere, cu începere din 1990.

Stagii de perfecționare (în traducere) în Franța (la Paris și la Arles – Collège International des Traducteurs Littéraires, în 1991, 1993, 1997), ca bursieră a guvernului francez (Ministère de la Culture, Direction du Livre et de la Lecture, Bursă de Traducere).

Cărți publicate (traduceri)

1982: Raymond Jean, *Practica literaturii*, Editura Univers

1993: Robert Delort, *Animalele și istoria lor*, Editura Meridiane

1993: Gérard Majax, *Magicienii*, Editura RAO

1995: André Malraux, *Cuceritorii*, Editura RAO; 2005: reeditare Editura RAO

1997: André Gide, *Pivnițele Vaticanului*, Editura RAO; 2006: reeditare Editura RAO

1997: Isidore Isou, *Adorabila romăncă*, Editua EST

1998: Nicole Valéry-Grossu, *Binecuvântată*

André GIDE

Fructele pământului

Nesiguranța căilor pe care le-am putea alege mi-a tulburat toată viața. Ce ți-aș putea spune despre asta? Orice alegere este înfricoșătoare, când te gândești bine la ea: o libertate ce nu mai este călăuzită de datorie este înfricoșătoare. Este un drum pe care ți-l alegi într-un ținut cu totul necunoscut, în care fiecare își face propria descoperire și, ia bine seama, nu o face decât pentru sine; așa că, până și cea mai nesigură urmă de pași din cea mai necunoscută Africă este mai puțin îndoielnică... Suntem atrași de dumbrăvile umbroase; de mirajul izvoarelor nesecate încă... Dar izvoarele vor apărea mai ales acolo unde dorințele noastre le vor face să curgă; căci acest ținut nu există decât în măsura în care îl făurim noi înșine când ne apropiem de el, iar peisajul din jur prinde formă treptat în fața noastră; nu vedem ce se deslușește la orizont; și chiar ceea ce se găsește lângă noi nu-i decât o aparență vremelnică și schimbătoare.

Dar ce rost au comparațiile când e vorba de lucruri atât de grave? Cu toții credem că trebuie să-l descoperim pe Dumnezeu. Dar, vai, așteptând să-l găsim, nu știm încotro să ne îndreptăm rugile. În cele din urmă, ne spunem că el, cel de negăsit, este pretutindeni, în orice loc, și îngenunchem la întâmplare.

Și tu, Nathanael, vei fi asemenea celui care, pentru a se călăuzi, va urma lumina pe care el însuși o va ține în mâna sa.

Oriunde te duci, nu-l întâlnești decât pe Dumnezeu. Dumnezeu, spunea Menalc, este tot ce se află în fața noastră.

Nathanael, vei privi totul în trecere și nu te vei opri niciunde. Să-ți spui că doar Dumnezeu nu este trecător.

Important să fie felul cum privești și nu ceea ce privești.

Tot ceea ce păstrezi în tine în chip de cunoștințe *distincte* va rămâne îndepărtat de tine în vecii vecilor. De ce pui atâta preț pe ele?

... Există un folos în dorințe, și un folos în împlinirea dorințelor – pentru că, prin împlinire, ele devin încă și mai mari. Căci, adevărat îți gră-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

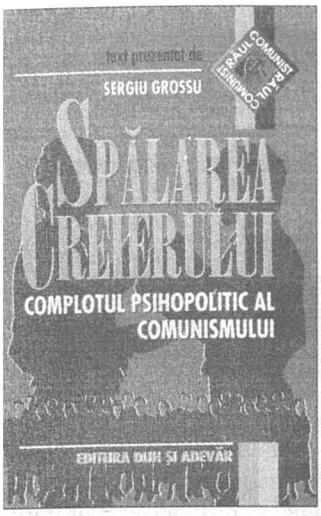

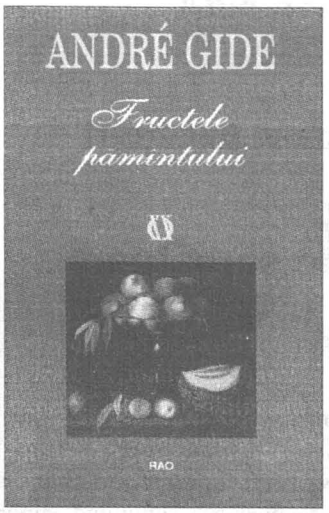

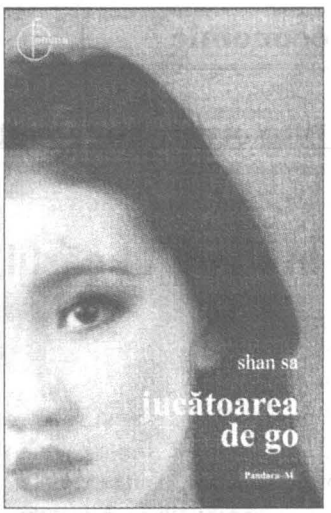

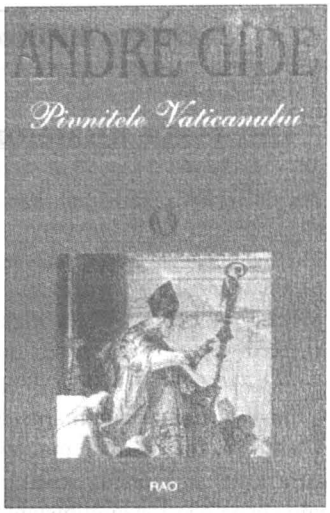

iesc, Nathanael, fiecare dorință m-a îmbogățit mai mult decât posesiunea, întotdeauna înșelătoare, a obiectului dorinței mele.

Pentru multe lucruri minunate, Nathanael, m-a mistuit iubirea. Splendoarea lor venea din faptul că ardeam fără încetare pentru ele. Nu oboseam niciodată. Orice fervoare însemna pentru mine o mistuire din dragoste, o mistuire minunată.

Eretic printre eretici, am fost atras întotdeauna de opiniile neobișnuite, de ocolișurile mari pe care pot apuca gândurile noastre, de lucrurile ce se abat de la regulă. Fiecare spirit mă interesa doar prin ceea ce îl făcea să se deosebească de celelalte. Am ajuns să izgonesc din mine simțământul de simpatie, nemaivăzând în el decât recunoașterea unei emoții comune.

Nu simpatia, Nathanael, ci iubirea.

Să făptuiești fără să *judeci* dacă fapta ta e bună sau rea. Să iubești fără să-ți pese dacă e bine sau rău.

Nathanael, te voi învăța ce este fervoarea.

O existență patetică, Nathanael, e mai bună decât una liniștită. Nu-mi doresc altă odihnă decât pe cea a somnului morții. Mă tem că supraviețuind, dorințele și pornirile pe care nu le voi fi împlinit în viață îmi vor tulbura somnul morții. *Sper* că, după ce voi fi spus tot ce aveam de spus pe acest pământ, voi muri mulțumit, *lipsit de orice speranță*.

Nu simpatia, Nathanael, ci iubirea. Înțelegi, cred, că nu sunt același lucru. De teamă să nu pierd iubirea, am acceptat uneori tristețile, mâhnirile și durerile pe care altfel le-aș fi îndurat cu greu. Lasă în seama fiecăruia grija vieții sale.

fii, închisoare!, Editura Univers, cu o postfață a traducătoarei; 2002: reeditare Editura Duh și Adevăr

1998: Sergiu Grossu (text prezentat de), *Spălarea creierului. Complotul psihopolitic al comunismului*, Editura Duh și Adevăr (trad. din lb. engleză)

2001: Sergiu Grossu, *Copiii Gulagului*, Editura Univers

2001: Philippe Wallon, *Paranormalul*, Editura Meridiane

2001: Lorette Nobécourt, *Conversația*, Editura EST

2002: André Gide, *Fructele pământului. Noile fructe*, Editura RAO

2002: Salvador Dali, *Viața secretă a lui Salvador Dali*, Editura EST

2003: Sylvie Germain, *Zile de mânie*, Editura Pandora-M

2003: Blaise Cendrars, *Viață primejdioasă*, Editura Pandora-M

2004: Sergiu Grossu, *Biserica persecutată. Cronica a doi români în exil la Paris*, Editura Compania

2004: Sergiu Grossu, *În adâncul abisului*, Editura Fundației Academia Civică

2004: Shan Sa, *Jucătoarea de go*, Editura Pandora-M

2005: Sergiu Grossu, *În slujba bisericii tăcerii*, Editura Duh și Adevăr

2005: Sergiu Grossu, *În spatele cortinei de bambus. De la Mao-Tzedun la Fidel Castro,* Editura Vremea, București

2005: Salvador Dali, *Da*, Editura EST

2005: Samuel Beckett, *Malone moare*, Editura Est

2006: Honoré de Balzac, *Eugénie Grandet*, Editura Corint

2006: P. Djian, *Zonă erogenă*, Editura Pandora-M

Sub tipar

Honoré de Balzac, *Verișoara Bette*, Editura Corint

Mathilda Wrede, *O lumină în temnițele finlandeze*, Editura Duh și Adevăr

Cărți publicate în colaborare cu Pan Izverna

1983: Théophile Gautier, *Călătorie în Spania*, Editura Sport-Turism

1983: Théophile Gautier, *Călătorie în Italia*, Editura Sport-Turism

1984: Fustel de Coulanges, *Cetatea antică*, 2 vol., Editura Meridiane

1984: Buffon, *Istoria naturală*, Editura Univers, București; 2001: reeditare – *Pagini alese din Istoria naturală*, Editura Ion Creangă

1985: Gustave Flaubert, *Jurnale de călătorie*, Editura Sport-Turism

1988: Wladislav Folkierski, *Între clasicism și romantism*, 2 vol., Editura Meridiane

1990: Théophile Gautier, *Istoria romantismului. Amintiri romantice. Portrete literare*, 2 vol., Editura Minerva, col. BPT; 1997: reeditare Editura All

1992: Gustave Glotz, *Cetatea greacă*, Editura Meridiane

Traduceri publicate în revistele

„Secolul XX", „Arc", „Lettres Internationales", „Contemporanul", „România literară", „22", dintre care citățm: Emil Cioran, șapte texte din *Exerciții de admirație*, „Arc", nr. 3; G. Glotz, șase texte din *Nașterea democrației*, în șase numere din „Contemporanul", 1991

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

În templul cărții, o sărbătoare...

Gabriela TOMA

Într-o societate automatizată, agresată de mașini și roboți care par din ce în ce mai aprig să înlocuiască ființa umană la locul de muncă, există o profesie și o pasiune totodată care scapă acestor circumstanțe – cea de bibliotecar. Mașinile nu zâmbesc, nu iau inițiative, nu susțin comunicări, nu organizează întruniri profesionale sau de alt gen. Citind *Anti-Oedip*-ul celor doi autori francezi – Felix Guattari și Gilles Deleuze – nu am regăsit, din fericire, vreo mașină doritoare care să se plieze postului de bibliotecar. De aceea, există o zi din cele 365 câte are anul în care bibliotecarul este sărbătorit pentru calitățile sale profesionale, pentru inițiative și pentru întregul lanț de activități pe care îl desfășoară în templul cărților și al informației.

La inițiativa UNESCO din 1995, pe data de 23 aprilie s-a instituit Ziua Mondială a Cărții și Drepturilor de Autor. După o perioadă de trei ani, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România a considerat că inițiativa acestei zile care promovează *lectura pentru toți* coincide cu obiectivele instituției care face posibilă intermedierea informației și a lecturii – biblioteca și ale agentului specialist în biblioteconomie.

Noi am celebrat această zi pe data de 25 aprilie 2006 (după două zile în care am sărbătorit Lumina Învierii) în incinta Bibliotecii *LIVIU REBREANU* prin simpozionul *Biblioteca publică – spațiu de comunicare, incluziune socială și formare continuă*.

Sub auspiciile Bibliotecii Metropolitane București, lucrările au fost coordonate de d-na director Rodica Cosmaciuc. Reuniunea a avut două roluri majore – un rol de socializare și comunicare, făcând posibilă întâlnirea tuturor bibliotecarilor care lucrează în bibliotecile publice din București și, în al doilea rând, un rol major în ceea ce privește schimbul de experiență și propunerile de optimizare și eficientizare a procesului profesional cu scopul deservirii exemplare a comunității.

Participanții au expus subiecte biblioteconomice care s-au remarcat prin tematica actuală și diversificată, prin studii sociologice amănunțite și prin dezbateri asupra reprezentării conceptului de bibliotecă în cadrul socio-cultural în continuă schimbare.

Totodată, simpozionul a fost un fel de preîntâlnire și sărbătorire a unei alte zile de mult așteptate – redeschiderea sediului central, după lucrări de modernizare a edificiului, a mobilierului, a tehnologiei și o organizare a fondului astfel încât să răspundă cerințelor optime din punct de vedere al adresabilității.

Aurelia Costandache a prezentat lucrarea *Biblioteca publică și cultura la începutul mileniului III*, în care a subliniat perspectivele lecturii astăzi.

Despre relația lectură – comunitate a vorbit Dana Gheorghe, prezentând obiectivele și conținutul foii de sector „Semnal B", subliniind importanța și rezultatele cooperării dintre bibliotecă și celelalte instituții publice – *Lectura și comunitatea. Foaia de sector*.

Bibliotecarul trebuie să țină cont de ansamblul modificărilor, noutăților și variațiilor din domeniile reflectate în Clasificarea Zecimală Universală, iar biblioteca să-și mențină statutul de orizont de reflexie a culturii, așa cum releva Mihaela Chesnoiu în lucrarea sa.

Importanța educației religioase în formarea comportamentului copilului și necesitatea lecturii religioase în școală și bibliotecă au fost problemele-cheie dezvoltate în lucrarea *Biblioteca, copiii și religia*, semnată de Carmen Nedelea.

Lucrarea *Intermediarii și selectanții activi ai mediului informatizat*, pe care am susținut-o în cadrul acestei întruniri, a pus accent pe conceptele de comunicare și socializarea de tip modern, prin revizuirea lanțului comunicării din perspectiva intermediarilor și a selectanților activi ai media și ai Internetului în scopul realizării proiectelor, referatelor, portofoliilor în cadrul unei bibliotecii pentru copii.

Principalele modalități și tipuri de informare a utilizatorilor bibliotecii publice au fost consemnate și analizate într-o perspectivă modernă de Anca Badea în lucrarea *Informarea în biblioteca publică*, încadrând conceptul de informare celor două majore obiective biblioteconomice – comunicarea și socializarea.

Pentru ca activitatea bibliotecarului și relația acestuia cu utilizatorii să fie oglindite în proces este necesară analiza unui feed-back prin circumscrierea parametrilor calitativi care definesc imaginea bibliotecii în cadrul comunității. Acest aspect a fost remarcat în lucrarea Florentinei Dobrogeanu – *Imaginea bibliotecii și relațiile ei cu utilizatorii*.

O temă de mare interes în domeniul biblioteconomic – educația continuă – a fost evidențiată în lucrările a trei bibliotecari – Cristina Vlădoiu (*Biblioteca – spațiu de informare și formare continuă*), Marilena Chiriță (*Biblioteca publică, spațiu de informare și formare continuă*) și Niculae Vengher (*Educația continuă în bibliotecă*). Aceștia au expus aspecte diferențiatoare și nuanțe în ceea ce privește conceptele de instruire și educație, de școlarizare și educație continuă, de studiu într-un cadru instituționalizat și studiu individual, de educație formală și informală.

Din acest tablou tematic se poate observa diversitatea, actualitatea și profesionalismul unor ființe ce pășesc elegant și solemn în templul cărții pentru a sărbători o Zi din cele 365 ale anului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Abia acum știu...

Radu VLĂDUȚ

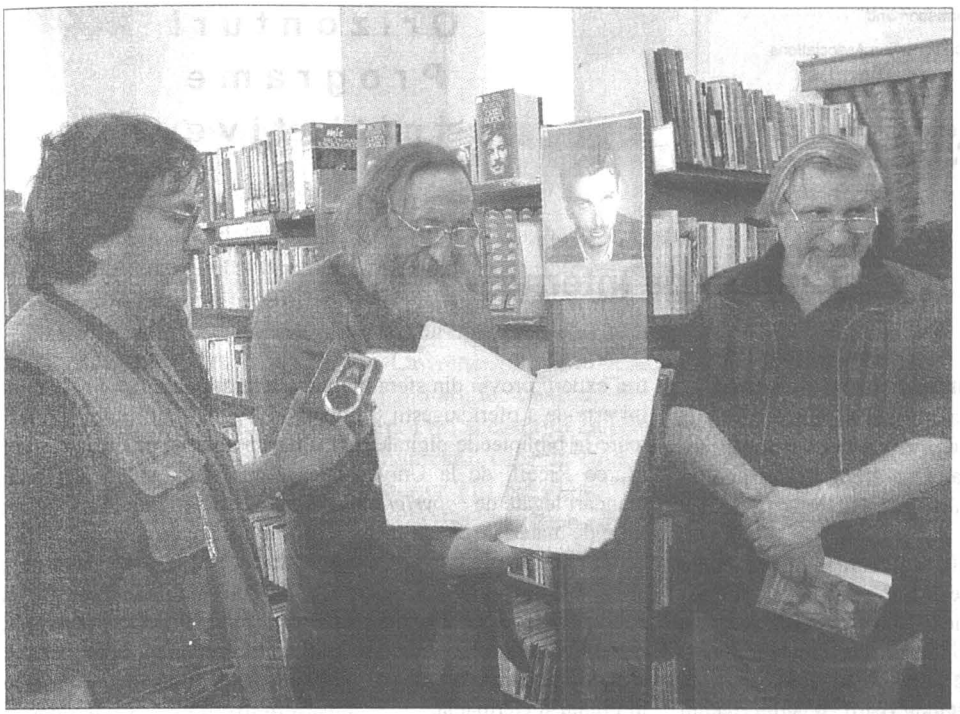

Abia acum știu al meu suflet... a fost denumirea manifestării comemorative a poetului Nichita Stănescu, patronul spiritual al filialei cu același nume a Bibliotecii Metropolitane București. Acțiunea a fost organizată de Uniunea Scriitorilor din România și Grupul Școlar „Nichita Stănescu". Sediul de lângă podul Grant s-a dovedit neîncăpător luni, 3 aprilie a.c., la orele prânzului. Invitații și elevii de la Grupul Școlar „Nichita Stănescu", cărora li s-au adăugat cititori și reprezentanți ai Bibliotecii Metropolitane, au aplaudat cu căldură momentele de vârf ale manifestării.

Au participat scriitorii Laurian Stănchescu, Ion Acsan, Gavril Matei Albastru, poeta Victoria Milescu, profesor Mircea Petrescu și inginer Mircea Ivanciu, de la Fundația „Nichita Stănescu", Ioana Lepădatu de la Muzeul Memorial „Nichita Stănescu" și Ana Budică, director al editurii Do-Minor.

Programul s-a deschis cu alocuțiuni ale invitaților, cărora li s-au adăugat doi oaspeți-surpriză: din Iugoslavia, Adam Puslojič, poet, traducător, membru al Academiei Române, și Miljurko Vukadinovič, ambii prieteni apropiați ai lui Nichita Stănescu. Au fost evocate viața și personalitatea poetului, iar cei prezenți au avut ocazia să pună întrebări vorbitorilor. Au urmat un recital din lirica stănesciană și câteva poeme dedicate poetului, apoi un spectacol de sunet și poezie oferit de elevi ai Grupului Școlar „Nichita Stănescu" (director de program Cătălina Gheorghe-Năstase; directori artistici: Gena Rusu, Oana Megelea și Viorica Logofetopol-Avramescu).

A fost organizată o expoziție de carte a editurii Do-Minor și o expoziție de desene, intitulată sugestiv *Noduri și semne.*

În încheiere, Liliana Radu, coordonator al bibliotecii, a acordat premiile anuale pe 2005.

De altfel, în anul 2005 filiala *NICHITA STĂNESCU* a mai organizat și alte manifestări care merită consemnate:

• *Copiii – eterna minune – în lumea lor*, 16 aprilie. Scriitorul George Chirilă a lansat almanahul *În lumea lui Tanu*, iar copiii de la Școala Generală nr. 170, îndrumați de învățătoarea Elisabeta Orza, au pregătit o expoziție de desene și au recitat poezii.

• *Muzica și literatura*, 30 septembrie. Elevii de la Grupul Școlar „Doamna Stanca" și de la Colegiul Tehnic de Material Rulant pentru Transporturi Feroviare, pregătiți de prof. Corina Dobrică, au interpretat cântece din repertoriul muzicii populare și al muzicii clasice, după care au pus în scenă fragmente din schițele lui I. L. Caragiale. Au fost audiate CD-uri cu muzica unor mari compozitori iar invitații – poeta Florica Madritsch Marin, editoarea Mihaela Frone și poetul George Chirilă – au vorbit despre reverberațiile muzicii în literatură.

• *Dialoguri interconfesionale*, 14 octombrie. Forum de discuție liberă despre raporturile Bisericii cu societatea, școala, politica sau media. Preotul paroh Vasile Bria de la Biserica Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul a vorbit în numele majorității participanților și a intrat în dialog cu reprezentanta studenților Facultății de Teologie Baptistă – Larisa-Beatrice Căeriu – și cu un absolvent al Facultății de Teologie Adventistă – Daniel Clapon.

Să amintim că, în cadrul concursului profesional „Bibliotecarul și biblioteca sa", colectivul Bibliotecii *NICHITA STĂNESCU* a obținut trofeul în anul 2003 și locul al II-lea pentru activitatea desfășurată în anul 2004.

* * *

Fondul actualei biblioteci provine de la Biblioteca Populară nr. 35, inaugurată, conform datelor din presa vremii, în anul 1953 pe strada Negru-Vodă, deși primul Registru Inventar datează din 1951.

În 1954 sediul a fost mutat în Calea Văcărești nr. 29, unde a fost organizată și o secție pentru copii. În 1958 primește denumirea de Bibliotecă Publică *BARBU LĂZĂREANU* (academician, istoric literar și publicist, director al Bibliotecii Academiei între 1948 – 1957), iar din 1968 a devenit filială a Bibliotecii Orășenești *MIHAIL SADOVEANU.*

În 27 ianuarie 1988 fondul de carte se transferă în Șoseaua Crângași 19, sediu în care filiala activează și astăzi.

Iată și numele bibliotecarelor care, de-a lungul anilor, au servit cititorii cartierelor Giulești și Crângași: Aurelia Ventaniuc, Vasilica Rădulescu, Ana Chera, Gabriela Niculescu, Ioana Deaconu, Ana Recalov.

Adresa: Calea Crângași 19, Bl. 11 B
Telefon: 637.03.77
Mijloace de transport: metrou (stația „Crângași"); tramvai 41; autobuz 178
Program: Luni – Vineri: 9 – 19 și Sâmbătă 9 – 13
Colectiv: Liliana Radu, bibliotecar coordonator, bibliotecare Rodica Roșioru și Liliana Moraru
Nr. volume: cca. 30.000
Nr. cititori: 7.233

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

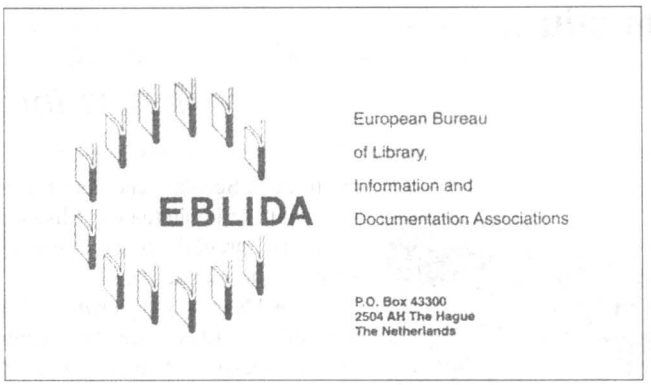

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Cultura pe Internet

Patrimoniul cultural european pe Internet

Planul Comisiei de promovare a accesului prin Internet la moștenirea culturală europeană a prins contur. Aproape șase milioane de cărți, documente și alte lucrări de expresie culturală vor fi puse la dispoziția publicului prin Biblioteca Digitală Europeană în următorii cinci ani.

Etapele sunt următoarele: în 2006, colaborare integrală între bibliotecile naționale în cadrul Bibliotecii Europene (TEL) și Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). În 2008, accesare multilingvă la colecțiile digitale ale bibliotecilor naționale prin portalul TEL. Colecțiile trebuie să poată fi parcurse și folosite. Un minim de două milioane de lucrări digitale (cărți, imagini, pagini sonore etc.) vor fi accesibile. Până în 2010, *Întrebările mai frecvente* vor fi extinse ca să cuprindă colecții de arhivă, muzee, alte biblioteci și – posibil – edituri, într-un număr de minimum șase milioane de lucrări. În fapt, numărul acesta va putea fi sporit dacă vor participa instituții culturale de diferite forme și nivele (național, regional, local).

O rețea de centre adecvate, alese după evaluarea propusă de experți independenți, poate deveni baza digitizării și a prezervării patrimoniului cultural european.

În plus, comisarul Viviane Reding (specializat în probleme de media și societate informațională) a convocat, la 27 martie, prima întâlnire a Grupului de Experți la Nivel Înalt privind bibliotecile digitale. Acesta va face recomandări de abordare a accesului *on line* la patrimoniul cultural european. Grupul a pregătit o schemă de discuții și a avut un schimb de păreri asupra *copyright*-ului. Într-o consultare recentă directă, deținătorii de *copyright* au susținut temeinicia dispozițiilor actuale și nevoia respectării și întăririi lor integrale, în timp ce instituțiile culturale ridică o serie de probleme în această privință ce pot, eventual, submina digitizarea eficientă și prezervarea fondurilor.

Grupul are 20 de membri (experți din biblioteci, muzee, edituri, cercetare în domeniul utilajelor, furnizori de tehnologie, organizații de cercetare, academii); lista lor poate fi consultată pe: *http://europa.eu.int/information society/activities/digital libraries/high level expert group/index en.htm.*

Pledoarie pentru arhive și biblioteci

A fost numit un nou director în persoana lui Andrew Cranfield, care își va lua postul în primire la 1 mai 2006. Are o descendență anglo-daneză și lucrează ca manager al unei biblioteci publice din Danemarca. Membrii EBLIDA vor avea ocazia să-l cunoască la întâlnirea de la Budapesta din 5 – 6 mai.

EBLIDA a răspuns la consultarea directă privind *i2010 Bibliotecile digitale în Europa.* Comisia Europeană a hotărât să creeze Grupul de experți de înaltă calificare în domeniul bibliotecilor digitale care se întrunește la sfârșitul lui martie a.c. Cel puțin trei experți provin din sfera bibliotecilor naționale. Sarcina Grupului este de a oferi sugestii Comisiei în legătură cu strategia referitoare la bibliotecile digitale. Un subgrup anume, prezidat de prof. Marco Ricolfi de la Universitatea din Torino, va pregăti recomandări legate de *copyright* în privința accesului mai lesnicios la o serie de materiale electronice (digitizate ori create ca atare).

Grupul de experți în *copyright* al EBLIDA se reunește la Varșovia la sfârșitul lunii martie, cu ocazia seminarului găzduit de Biblioteca Universității din Varșovia. Grupul EBLIDA va prezenta mai multe soluții privind *copyright*-ul în Europa, implementarea lui și acțiunile întreprinse de unele biblioteci și arhive, în ultimul timp, în Franța și Germania.

O conferință privind bibliotecile digitale în contextul strategiilor aferente este organizată în luna mai de Institutul pentru Educație Tehnică (TEI) în Macedonia Occidentală, Grecia. Harald von Hielmcrone, de la EBLIDA, va prezenta poziția acesteia în privința bibliotecilor digitale.

EBLIDA e în legătură cu WIPO (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale) pentru a participa la Comitetul Standard al acestui organism privind *copyright*-ul și drepturile conexe, ce se va întruni la Geneva la 1 – 5 mai. SPARC și LIBER sunt partenerii pentru pregătirea răspunsului adresat UE privind studiul referitor la publicațiile științifice.

La 5 – 6 mai se va ține la Budapesta reuniunea Consiliului EBLIDA. Vor lua cuvântul dr. Norbert Kroó, din partea Grupului de experți EBLIDA și vicepreședinte al Academiei de Științe din Ungaria. Tema: *Cunoașterea economiei și cunoașterea societății.*

Gazdele vor fi: dr. István Monok, director al Bibliotecii Naționale, János Ambrus, director general al Bibliotecii Parlamentului, și Anna Nagy, directoarea Bibliotecii Metropolitane.

Capitalele europene ale culturii în 2010

Selecția s-a făcut la Bruxelles, la 14 – 15 martie. Decizia finală se va lua în a doua jumătate a anului 2006, în timpul președinției Finlandei.

În 2010, Germania și Ungaria vor avea fiecare o capitală a culturii. În cazul Germaniei, două orașe candidează: Essen și Görlitz. Ungaria propune doar orașul Pecs. În afara UE, Istanbul și Kiev candidează pe temeiul art. 4 din Hotărârea UE, care îngăduie ca un oraș (unul singur) al unei țări nemembre să fie desemnat drept Capitală a culturii europene (cum va fi cazul, de pildă, cu orașul norvegian Stavanger, în 2008).

Urmează Patras anul acesta, apoi Capitalele culturii europene vor fi Luxembourg și Sibiu în 2007, Liverpool și Stavanger în 2008, Linz și Vilnius în 2009.

(Din buletinul EBLIDA „Hot News", martie 2006)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

- V -

Liviu BUTUC

5.9. Computerul şi reţeaua (III)

Primele calculatoare, din anii '50 ai secolului XX, erau utilizate pentru operaţiuni matematice complexe (cazul ENIAC-ului, folosit de armata americană pentru reglarea tirului). În anul 1967 se conturează proiectul militar ARPANET, sub semnătura lui Lawrence Robert. Acesta devine operaţional în anul 1969, când are loc conectarea calculatoarelor a 4 centre universitare. Prin această reţea se realizau trei tipuri de servicii de comunicaţii: conectarea la distanţă (Remote Login, denumită ulterior TELNET), transferul de fişiere (File Transfer) şi tipărirea la distanţă (Remote Printing). Modul de comunicare standard – e-mail = poşta electronică – apare abia în anul 1972, când reţeaua cumula 37 de computere. Popularitatea Internetului a sporit considerabil datorită utilităţilor pe care acesta le oferă. Dintre serviciile Internetului cel mai utilizat astăzi este e-mail-ul, care echivalează cu un oficiu poştal.

Poşta electronică

Internetul revalorizează scrisul, îl redescoperă ca mijloc de transmitere a unui mesaj, prin apariţia e-mail-ului ce face parte din serviciul de mesagerie. Acest serviciu este de două feluri: **mesagerie electronică textuală**, care constă în text scris (asemănător telexului, de aceea mai este denumit şi super-telex) şi transmis electronic către o adresă precisă a unei căsuţe poştale electronice. Este o extensie a comunicării poştale (epistolare) asincrone, ce nu necesită prezenţa simultană a expeditorului şi destinatarului. Mesajul poate fi arhivat sau şters după ce a fost primit/lecturat. Conform estimărilor „Radicati Group", la sfârşitul anului 2005 s-a ajuns la o medie mondială de 86 miliarde de mesaje electronice pe zi. **Mesageria vocală** (Voice Over iP) sau comunicarea vocală prin intermediul Internetului a devenit posibilă din februarie 1995, când compania „Vocaltec" a lansat aplicaţia software numită „Internet Phone", în care serverele de reţea sunt dotate şi cu echipamente de procesare a vocii. În ultimă instanţă, se vorbeşte tot mai des de videotelefonie pe calea Internetului, serviciu care necesită o dotare suplimentară la cele două terminale ale comunicării cu microfoane şi camere video, ca anexe ale computerului. Un abonat la serviciul Poştă electronică trebuie să aibă o căsuţă de e-mail şi o parolă cât mai sofisticată (se recomandă folosirea a 8 – 10 caractere care să conţină litere mari, mici şi cifre) pentru a nu fi vulnerabilizată şi „violată" de programele de tip „password cracker". În România, 77% din clienţii Internetului utilizează serviciul de mesagerie textuală prin e-mail. În anul 2005, Consiliul de Administraţie al Romtelecom a aprobat planul de investiţii *Next Generation Network* care prevede extinderea serviciilor broadband (de mare viteză) de transmitere a vocii prin intermediul Internetului. La finalizarea proiectului o parte semnificativă a traficului de voce din reţeaua operatorului de telefonie fixă se va face prin intermediul tehnologiei VOIP. Echipamentele vor fi furnizate de firmele Alcatel şi Ericsson.

Chat-ul

Termenul provine din englezescul „to chat" şi se traduce prin: a conversa, a discuta, a sta la o şuetă. Chat-urile sunt spaţii virtuale de socializare unde oamenii se întâlnesc, îşi fac prieteni, fac schimb de informaţii sau opţiuni matrimoniale. O variantă a chat-ului este teleconferinţa asistată de calculator (sau teleconferinţa informatizată), o extensie a sistemelor de mesagerie electronică textuală care permite utilizatorilor să abordeze un subiect de interes comun. Avantajul este acela că numărul participanţilor este nelimitat. Chat-urile sau e-grupurile (*groupware*, cum mai sunt denumite) au tendinţa de a intra în zona utilitarului şi de a oferi chiar o formă inedită de terapie şi de inclusiune socială pentru indivizii mai puţini sociali sau cu tendinţe de izolare de tip autist. În aceeaşi categorie de *rendez-vous*-uri virtuale (telerelaţii) intră şi organizarea de forumuri pe site-uri sau liberschimbismul mediatic, cu posibilitatea proactivităţii. Aşa au apărut „colegiile invizibile" – forme de informare reciprocă, de la distanţă, a cercetătorilor din diverse domenii.

Pe acelaşi principiu al discuţiilor de grup funcţionează şi serviciul de ştiri, „news". Mesajele grupurilor de discuţii sunt transmise şi stocate pe un calculator, server, care poate fi accesat prin reţea.

Serviciul de rezervări de bilete

Pentru mijloacele de transport, locuri în hoteluri şi restaurante, la teatre şi cinematografe etc., în măsura în care instituţiile în cauză sunt conectate la Internet şi au un site propriu.

E-commerce – comerţul electronic

Internetul este o întreprindere lucrativă, o sursă inepuizabilă de profituri. „În prezent – spune Vincent Smith în cartea *America totalitară a lui M.B. Mordant* – reţeaua a căzut în întregime în mâinile negustorilor. Internetul a devenit astăzi copilul supradotat şi promiţător al liberalismului celui mai deşănţat şi al unei tehnologii pe care nimic nu o mai controlează". El este de un real sprijin societăţii de consum, facilitând opţiunea şi repartiţia la domiciliu a oricărui produs solicitat de la Mall-uri, „aceste catedrale ale prisosinţei", uriaşe magazine construite după principiul: „cumpăr, deci exist". Pentru a face cumpărături în acest mod este de ajuns vizita într-un magazin virtual (accesul la site-ul acestuia), selectarea mărfurilor şi adiţionarea acestora într-un „coş virtual", operaţiuni urmate de completarea on-line a unui formular cu datele referitoare la cartea de credit şi adresa. Plata se face tot virtual, cu bani digitali, prin intermediul card-ului personal. Magazinele garantează confidenţialitatea tranzacţiilor prin

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

folosirea sistemului SSL (Secure Socket Layer) – tehnologie de încriptare care demobilizează așa-numiții „carderi", hackeri specializați în furturile de pe cărțile de credit. Tranzacționarea electronică constituie o prelungire a comerțului real și are avantaje substanțiale precum: reducerea costurilor de marketing și de livrare, facilitarea cooperării între firme, accesul pe noi piețe nu este restricționat de frontierele statale, publicitarea permanentă și promovarea discount-urilor, actualizarea curentă a bazei de date cu clienți, flexibilitate în schimbarea ofertelor și a „vitrinei" magazinului, controlul total al încasărilor, disponibilitatea non-stop, targetarea în funcție de comportamentul clientelei, precum și targetarea facilă a segmentelor de nișă. Mai mult decât atât, vânzarea de produse și servicii pe Internet are, în sens mai larg, „un impact major asupra economiei, în ceea ce privește crearea de noi întreprinderi, diversificarea celor existente și, în special, asupra potențialului pieței forței de muncă și a gradului de ocupare a acesteia în viitor"[204]. E-business-ul se realizează urmărind punerea în aplicare a unui program care conține, în principiu, trei etape mari: crearea unui site pe Internet și folosirea acestuia pentru diseminarea informației privind afacerea, promovarea principalelor atribute și a conținutului afacerii (ofertei), modalitățile privind accesarea, vânzarea – cumpărarea și administrarea stocurilor și a unităților de distribuție. În state ca SUA, Canada, Marea Britanie, comerțul electronic este bine dezvoltat. Pe primele locuri în privința veniturilor sunt jocurile și muzica descărcată pe calculator sau pe telefonul mobil. O statistică a Federației Internaționale a Industriei Fonografice relevă că, în anul 2005, vânzările de muzică au atins, pe plan mondial, suma de 1,1 miliarde dolari. S-au descărcat de pe Internet 420 de milioane de albume, pe primul loc aflându-se americanii cu 334 de milioane, urmați de englezi și germani. După un început mai timid, potrivit perioadei de constituire a infrastructurii, de adaptare și persuadare a potențialei clientele, comerțul on-line românesc a captat mai întâi magazinele virtuale de comercializare a computerelor, acestora urmându-le librăriile, anticariatele și magazinele de muzică. Conform statisticilor oficiale, la nivelul anului 2005, în sistemul „trafic.ro" erau listate 500 de magazine, dintre acestea doar 150 erau active în privința tranzacțiilor on-line. În prezent, românii dețin peste 5,2 milioane de card-uri, dar tranzacțiile electronice nu sunt foarte populare. În 95% din cazuri, card-urile sunt utilizate doar pentru retragerea de numerar. Comerțul electronic prin intermediul card-urilor „Visa International" a depășit (în 2005) suma de 5,7 milioane de dolari. Au fost efectuate 41.000 de tranzacții. Deținătorii români de card-uri au cheltuit 4,6 milioane de dolari pentru a plăti bunuri și servicii pe Internet. Din această sumă, valoarea tranzacțiilor făcute în România a fost sub 6%, suprasolicitate fiind magazinele din SUA (44% din totalul tranzacțiilor), Italia (20%) și Marea Britanie (15%). Restul de 1,1 milioane de dolari a fost cheltuit de străini pe site-urile românești. Valoarea medie a unei tranzacții a fost de 135 de dolari. Previziunile, însă, sunt optimiste. Până în anul 2010 se anticipează o maturizare completă a pieței, creșterea la circa 7 milioane de posesori de card-uri, din care 20% vor folosi Internetul pentru a face cumpărături sau diverse alte plăți. Un clasament, după numărul de accesări, făcut de Trafic.ro relevă că primul loc este ocupat de site-ul „Okazii.ro", un soi de târg cu produse predominant second-hand. Urmează magazinele pentru produse IT, ca Flamingo Computers, Depozitul de Calculatoare și Best Computers la care se adaugă site-urile pentru produse electronice și electrocasnice. Deși există magazine virtuale și centre de împrumut pentru suporturi audio-video (casete, CD-uri, DVD-uri), acestea sunt mai puțin solicitate datorită fie magazinelor reale, fie ratei mari de piratare și descărcării ilegale de pe Internet. Un loc aparte îl ocupă librăriile on-line (după modelul Amazon.com din SUA, cea mai mare librărie virtuală cu peste 1.000.000 de accesări zilnice). La Târgul de Carte Bookarest, 1998, s-a lansat oficial „Librăria Electronică a României", site-ul fiind gratuit și permanent accesibil la Internet, cuprinzând oferte de carte din România. În decembrie 1999, s-a lansat pe Internet „RO-Book-Store", librărie cu o ofertă complexă. De atunci au mai urmat și altele care țin de editurile off-line (miron.ro, litera.ro etc.). Cea mai solicitată, cu un număr de circa 25 – 35.000 de vizitatori lunar, este „Humanitas.ro" urmată de Polirom și Cărturești. De un trafic bun se bucură și site-urile cu produse pentru copii, precum și cele de mobilă. Internetul este și un mediu generos pentru publicitate, chiar dacă nu poate concura, deocamdată, cu televiziunea sau presa scrisă. Principalul avantaj al publicității on-line constă în faptul că cei care apelează la această modalitate de promovare obțin un feedback imediat, iar costurile sunt în general mai reduse față de o companie publicitară TV ori radio. Imedia – cel mai mare publisher media on-line din România – apreciază că în anul 2005 piața de publicitate on-line a atins suma de 2,5 milioane de euro, față de SUA, unde anual acest tip de publicitate atinge 23 de miliarde de dolari.

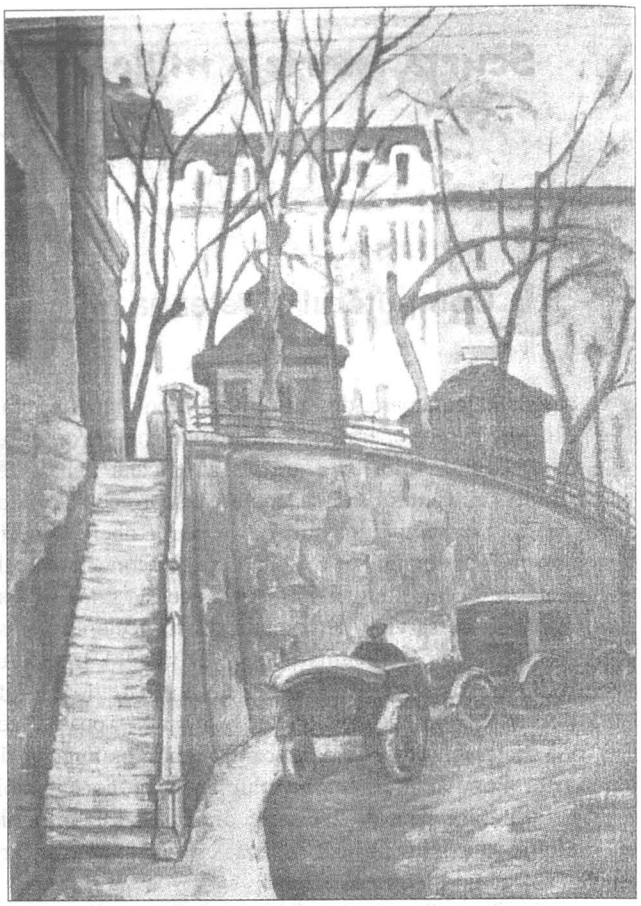

MARIUS BUNESCU – 125 de ani de la naștere

Scara Teatrului Național

Reproduceri în paginile 26, 28, 35

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Electronic banking (e-banking)

Reprezintă un cumul de operațiuni sau tranzacții bancare pe cale electronică, fără relație directă cu personalul băncii și fără a face un drum până la sediul fizic al instituției. Printr-o simplă aplicație software clienții pot obține balanțele conturilor și situațiile cărților de credit sau pot plăti facturi ori transfera sume de la un cont la altul. Avantaje mari oferă băncile transnaționale, care își pot derula tranzacțiile în toată lumea, unele neavând corespondent fizic, așa cum sunt Telebank, din Arlington, Virginia (SUA) sau Banknet, din Marea Britanie. Astăzi sunt cunoscute mai multe tipuri de e-banking ca: personal computer banking, Internet banking, virtual banking, on-line banking, home banking, remote electronic banking și phone banking. Dintre acestea cel mai des utilizate sunt PC banking și on-line banking. Principalele avantaje ale băncilor virtuale (sau bănci web) sunt, în primul rând, costurile operaționale mai scăzute decât în cazul băncilor tradiționale la care se adaugă: „capacitatea de a efectua tranzacții cu sume importante aproape instantaneu, disponibilitatea serviciilor bancare la orice oră, conectivitate universală, ușurința accesului la datele tranzacțiilor fie trecute, fie prezente, posibilitatea clienților de a avea control direct asupra mișcării fondurilor în regim internațional, fără a mai fi nevoiți să apeleze la instituțiile financiare în jurisdicția cărora se află"[205].

În România, la sfârșitul anului 2004, Ministerul Comunicațiilor avizase 30 de bănci pentru 33 de instrumente de plată cu acces la distanță de tip Internet Banking, Home Banking și Mobile Banking. Numărul utilizatorilor ajunsese la 44.500, iar totalul tranzacțiilor depășise 7,8 milioane. Tot în acest context integrăm și realizarea „Ghișeului virtual de plăți" – soluție informatică menită să faciliteze plata on-line, prin intermediul cardu-lui bancar, a debitelor către bugetul de stat și bugetele locale.

E-democrația

Este definită ca „furnizarea de informații politice, susținerea discuțiilor, asigurarea interacțiunilor între oameni și a alegerii cetățenilor pentru poziții în sistemul politic prin intermediul Internetului sau al altor mijloace electronice"[206]. Democrația și guvernarea electronice sunt două concepte care aparțin sintagmei Cyberpolitica. În viziunea futurologilor, cyberlumea ne apare ca o agora ateniană internetizată (virtuală) în care electorul „electronizat" va fi în dialog electronic continuu cu administrația. Va deveni un coparticipant la luarea deciziilor, va face lobby și va putea interveni oricând cu opiniile și opțiunile sale civice. Referendum-urile electronice vor face ca democrația să treacă de la cea reprezentativă la cea directă, participativă, și să-și recapete semantica reală, aceea de putere a poporului. La scară mică acest fapt s-a concretizat în orășelul american South Orange din New Jersey, unde 4.000 de citadini abonați pe cablu participă la actul decizional al municipalității. „Astfel – opinează J. Seguela – politicienii vor uita de băile de mulțime. Sindicaliștii, de mitinguri stradale. Populismul va muri, fiind înlocuit cu spiritul civic". Conceptul e-democrația cuprinde accesul lărgit al cetățenilor la informații din zona electorală (candidați, programe, strategii), votul electronic și implicarea cetățeanului în luarea sau optimizarea deciziilor prin opinii civice electronice. Democrația digitală, față de cea fizică, reprezentativă, prezintă avantaje deosebite ca: lărgirea libertății de exprimare și confidențialitatea opiniilor, excluderea pericolului ca electorul să fie persecutat pentru opțiunile sau opiniile sale, exercitarea unui control permanent al guvernanților, corectarea exercițiului guvernării și optimizarea deciziilor din actul de conducere, sporirea accesului la informații publice și responsabilizarea permanentă a decidenților din aparatul administrativ, transparentizarea tranzacțiilor și a cheltuielilor bugetare și diminuarea corupției și a ilegalităților etc. Democrația participativă, directă, cu suport digital, are repercusiuni și asupra îndeplinirii obligațiilor și îndatoririlor cetățenești față de comunitate, fără exortații și constrângeri, contribuind astfel la o mai bună colectare a datoriilor față de stat. În acest sens trebuie menționat că în România funcționează instituții specifice e-guvernării prin care persoanele fizice și juridice pot depune on-line: declarații privind evidența nominală a asiguraților și a obligațiilor de plată către bugetul asigurărilor sociale de stat, declarații privind obligațiile de constituire și plată a fondului de asigurări sociale de sănătate, declarații la „Fondul de șomaj", declarații privind impozitul pe profit etc. De asemenea, din anul 2002 s-a introdus sistemul electronic de achiziții publice (e-procurement) și plata taxelor prin mijloace electronice, s-a trecut la informarea electronică pentru cetățeni (așa-numitul Infochioșc instalat în primării, administrații financiare etc.), s-au implementat sistemul e-job și sistemul informațional centralizat privind serviciile de sănătate și identificarea funcționarilor publici prin semnătură electronică. Dacă în stadiul actual e-democrația pare o utopie, în perspectiva dezvoltării rețelelor și a eliminării „fracturilor digitale" (a dezechilibrelor în dotarea cu IT), ea poate deveni operațională și se poate exercita ca „putere populară" în adevăratul înțeles al cuvântului. Cyberdemocrația extinde spațiul public la cel planetar, ducând astfel la comunicarea virtual universală.

E-învățământul

Învățământul electronic poate avea un rol important atât în desfășurarea activității instituțiilor formale de profil, cât și în procesul de formare continuă prin organizații informale sau autodidacticism. Preocupările în acest sens se canalizează pe două direcții: implementarea tehnologiei informaționale și utilizarea lecțiilor electronice (e-learning) în învățământul preuniversitar și învățământul la distanță în domeniul universitar. Inițiativele guvernamentale s-au materializat, începând cu anul 2001, într-un proiect pentru introducerea în toate școlile și liceele din România a 500.000 de calculatoare dotate cu software educațional și acces la Internet și etapizarea „Programului SEI" (Sistem Educațional Informatizat), în care sunt implicate firmele SIVECO România, HP și IBM. SEI este un software integrat gândit pentru a oferi suport atât elevilor, profesorilor, cât și celorlalți participanți la procesul de învățământ și marchează „trecerea de la tablă, cretă și creion la predarea asistată de calculator", constând în acces maxim la informație și lecții interactive. Tot în acest sens trebuie exemplificată și inițiativa firmei Softwin care, la Târgul Gaudeamus din 2001, a prezentat proiectul *Școala on-line* – ca instrument de învățare destinat studiului tuturor materiilor din programa școlară. Învățământul deschis la distanță a cunoscut o primă variantă prin intermediul televiziunii. Transformarea Internetului într-un mediu de transfer al cogninformațiilor către studenți este un deziderat care presupune o bază tehnico-materială costisitoare, dar eficientă în final. Astfel, studenții trebuie să posede: un post de lucru (dotat cu PC, imprimantă, scanner, microfon, difuzor) și o conexiune la Internet (dial-up,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cablu), să cunoască programele informatice utilizate în cadrul e-învățământului, să aibă acces on-line la baze de date și biblioteci virtuale, la manuale virtuale și webografii de profil etc. Din cele expuse mai sus se deduce că universitățile virtuale (denumite și universități fără ziduri) duc la creșterea numărului de studenți și elimină multe din neajunsurile actuale ca: lipsa edificiilor de învățământ, a spațiilor de cazare etc.

Procesarea și prelucrarea textelor

Prin definiție, procesarea/prelucrarea textelor reprezintă „procesul de elaborare a unui text imprimat pe un document, de la crearea sa de către autor până la difuzarea acestuia către destinatarii săi. Acest proces are patru etape:

1. Crearea textului;
2. Tehnoredactarea și editarea textului;
3. Reproducerea/imprimarea și difuzarea textului procesat (pentru acces imediat);
4. Arhivarea și păstrarea textului procesat (pentru acces ulterior)"[207].

Procesarea textului în afara unei tipografii a devenit posibilă odată cu apariția mașinilor de scris mecanice, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, continuate cu mașinile electrice de scris (1930), și a primelor echipamente mecanografice (1950). Conceptul și termenul de procesare/prelucrare a textelor au apărut abia în 1964, la firma IBM-Germania, simultan cu lansarea pe piață a primelor mașini cu memorie pe bandă magnetică. După 1975, procesoarele de texte sunt integrate în PC. Introducerea textului se face manual prin tastare (ca la mașina de scris) sau prin intermediul unui program special „Via Voice", realizat de IBM, care efectuează, prin recunoaștere vocală, transformarea cuvintelor rostite în text editat pe monitor. Este așa-zisa „dictare asistată de calculator", operabilă, deocamdată, doar pentru limbile de circulație ca engleza, franceza și spaniola. Există astăzi programe speciale de editare și punere în pagină a textelor care oferă numeroase facilități, de la alegerea corpului de literă, paginare, despărțire automată în silabe, până la respectarea ortografiei. Textul procesat poate ocupa un loc în memoria calculatorului ca document electronic „imaterial", poate fi transferat pe o exomemorie (CD, dischetă etc.) sau se poate converti în format pe suport clasic prin printare (tipărire la imprimantă). Astăzi sunt în uz mai multe tipuri de imprimante: termice, pentru corespondență (cu margaretă sau cu sferă), matriciale (sau cu ace), grafice (realizează reprezentări grafice prin metoda punct cu punct), cu jet de cerneală și cu laser. O altă modalitate de „procesare" a textului este prin scanare, care necesită existența unui scanner și a unui program OCR (Optical Character Recognition) care să transforme în text imaginea scanată. Este o metodă foarte eficientă pentru numerizarea periodicelor ori a unor documente în curs de epuizare sau cu grad mare de degradare fizică. În acest fel, conținutul documentului este salvat și pus în circulație, accesibilizat utilizatorilor, fără riscul de a se degrada complet. „Dematerializarea" documentelor prin scanare și numerizare a început să fie folosită și în România, la Biblioteca Academiei Române, unde a fost transferat în spațiul virtual valorosul fond de manuscrise Eminescu (15.478 de pagini în afara scrisorilor și a unor texte de arhivă). De asemenea, scanarea și digitizarea documentelor sunt operațiuni care stau la baza constituirii colecțiilor virtuale, structuri info-documentare inițiate în multe biblioteci românești, sau la eliminarea documentelor fizice cu dinamică redusă și valorificarea spațiului de creștere din biblioteci.

Editarea. Cartea și presa electronice

Revoluția digitală și performantele tehnologii informaționale produc mutații ireversibile în definirea conceptelor de carte și presă. Se simte astăzi tot mai mult tendința de desacralizare a cărții tradiționale și de regândire a noțiunii de carte, disociată de suportul pe care este informația. Altfel spus, are loc o trecere de la documentul propriu-zis la informație, care este „apatică" față de suportul pe care se exprimă. Prin această optică se elimină confuzia dintre carte (ca informație) și suportul ei: „O carte este un text, nu papirusul, tăbliță de lut, hârtia sau suportul electronic prin care noi avem acces la acel text". Informația ocupă un loc central în Societatea Cunoașterii, iar documentul tinde să treacă într-un plan secundar, fiind din ce în ce mai mult privit ca un simplu suport informațional cu anumite caracteristici fizice. Deja în practica editorială curentă multe edituri utilizează suporturi de substituire (vezi benzi magnetice sau CD-uri pentru audio-book-uri) și publică simultan același document pe mai multe media (cărți cu înlocuitori). Se consideră, totuși, că încă mult timp produsele culturale on-line și off-line (pe suport celulozic) vor coexista într-o manieră complementară, chiar dacă editarea pe suporturi multiple are repercusiuni asupra modurilor de distribuire și lectură. De asemenea, pe lângă cartea electronică, digitală, proliferează editurile electronice, ceea ce presupune că tehnica digitală intrată în emulație cu tehnica tipăririi clasice se poate impune în următoarele decenii. Dicționarul definește cartea electronică drept o „variantă electronică a unei cărți tipărite care poate fi citită pe un calculator, laptop, pe dispozitive portabile de lectură gen palm, PDA, pe ecranul telefonului mobil și pe terminale Internet". O definiție completă, însă, ne sugerează că: „textul unei cărți electronice poate avea aspectul unei cărți obișnuite tipărite sau poate fi un mediu electronic care conține înregistrări audio, video, sau legături (hyperlink-uri) cu alte documente sau pagini web. Cartea electronică, ca orice carte, poate avea copertă, pagină de titlu, ISBN, copyright, redactor, editor, autor. Toate tipurile de lucrări: opere complete, romane, ediții adnotate, nuvele, ziare, articole, evenimente, știri pot fi sub formă de text electronic. Cărțile electronice pot fi livrate prin descărcare (download) din Internet de la adresele unor furnizori de asemenea produse sau prin poșta electronică (e-mail), ca fișier atașat. Pot fi memorate și pe dischete sau pe CD-ROM-uri, caz în care se livrează prin poștă sau se vând în magazine. O lucrare scrisă în format electronic poate fi citită: on-line, pe un calculator conectat, prin intermediul Internetului, la o bibliotecă virtuală, local, pe calculatorul personal, de pe un CD-ROM sau de pe hard-disk-ul calculatorului; copiată și citită pe un dispozitiv PDA (Personal Digital Assistant); copiată și citită pe un dispozitiv special realizat pentru citirea cărților electonice – e-book reader, rocket e-books, respectiv RCA DEB 1100. Dispozitivele de citire au mărimea și greutatea unei cărți cartonate (pot cântări între 0,5 și 3 kg), pot conține cel puțin 10 cărți, dar în funcție de memoria cu care sunt echipate numărul acestora crește"[208].

Dezavantajele cărții mobile digitale (tehnologii costisitoare, disconfortul lecturii pe ecran, autonomia redusă a agendelor portabile – note books – care depind de puterea bateriilor, imunitatea temporală etc.) sunt eclipsate de numeroasele avantaje ca: ubicuitatea informației, accesul rapid, potențial

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mare de înmagazinare, interacțiune și feedback, tehnoredactare și difuzare rapidă și cu costuri reduse (de exemplu, cele 32 de volume ale *Enciclopediei Britanice* costă 1.395 de dolari, în timp ce, sub formă de CD-ROM sau DVD, prețul coboară la doar 70 de dolari) prin eliminarea cheltuielilor cu hârtia, cerneala, împachetarea, transportul fizic, distribuitori, intermediari etc. Tirajul este la discreție (inepuizabil, stabilit de cerere) și poate fi descărcat de un număr infinit de cititori și din orice parte a lumii. Împrumutul aceleiași cărți poate fi nelimitat, iar consultarea ei se poate face oricând și simultan de mai mulți utilizatori. De asemenea, există posibilitatea printării pe suport papetar pentru nostalgicii cărții clasice, iar pe un simplu dispozitiv de citire se pot încărca numeroase cărți și se pot face conexiuni cu baze de date. Pentru a satisface cât mai mulți utilizatori, marii producători de e-books au scos și variante care se apropie cel mai mult de formatul clasic al cărții. Așa este, bunăoară, RCA e-book reader, care este compact, tactil seducător și, printr-un sistem de iluminare (backlight), oferă experiența unică de a citi pe întuneric, de a da paginile, de a include propriile notițe ale cititorului; tot în aceeași gamă de comodități oferite de e-book-uri se înscrie și invenția computer-pen-urilor (c-pen-pixuri-stilouri computerizate), unelte „futuriste", produse de compania Siemens, care au capacitatea de a „citi", stoca, traduce în diferite limbi și a transfera pe computerul personal cantități de text de la câteva zeci la câteva sute de pagini. Acesta e doar unul din semnele comodificării lecturii în era protezelor digitale optice și manuale. Tot în acest context trebuie plasată și tehnologia Bluetooth, materializată de firma Xircom în anul 2000, prin care doi utilizatori de mini-note book-uri digitale își pot scrie unul altuia și se pot citi instantaneu pe ecran, fără a-și conecta agendele sau a se branșa la vreun serviciu de mail pe Internet. Nu puține sunt beneficiile pe care cartea electronică le aduce grupurilor de presă, agențiilor de știri, universităților la distanță, instituțiilor și organismelor guvernamentale și bibliotecilor. Acestora din urmă le oferă: economie de spațiu de expunere (sute de volume pot fi integrate într-un singur dispozitiv de lectură); facilitează cercetarea (lucrările consultate pot fi transferate spre orice terminal la birou sau la domiciliu); înlesnește accesul la colecții rare, la cărți de patrimoniu foarte greu accesibile unui public larg; permite utilizarea unui volum mai mare de informație, favorizând accesul simultan al mai multor utilizatori pentru același conținut de un interes mai larg; documentele electronice nu pot fi degradate fizic, așa cum se întâmplă cu documentele tipărite; pot fi securizate, criptate, protejate prin parole de eventuali intruși. Colecțiile de bibliotecă suferă modificări fundamentale sub aspectul conținutului. Astfel, alături de documente pe suport de hârtie se acumulează tot mai multe documente pe suporturi moderne. Astăzi se apreciază că în bibliotecile occidentale 15 – 20% din fondul de publicații este reprezentat de formele netipărite. Și la noi edituri ca Nemira, Humanitas, Litera Internațional au inclus în programe și lansări de carte electronică, precum Societatea Culturală Noesis, care la Târgul Gaudeamus 2001 a lansat CD-ROM-ul *Literatura română contemporană*, cuprinzând 50 de volume, și *Enciclopedia virtuală I. L. Caragiale*, un CD-ROM multimedia conținând teatru, proză, versuri, publicistică, 60 de minute de film și 900 de imagini. De asemenea, odată cu dezvoltarea Internetului și-au făcut timid apariția site-uri culturale urmate de edituri sau portaluri ale acestora, culminând cu transferul multor reviste și ziare în spațiul virtual. Primul pas s-a făcut cu literatura prin câteva reviste virtuale ale românilor din diaspora. Dintre acestea amintim: „Norii", „Electr@", „Respiro", „Agora on-line", „Asalt" etc. La 4 noiembrie 2001 a apărut editura Liter Net.ro și a fost inițiat proiectul de publicare în regim și în format electronic a scriitorilor români pe care aceasta îl continuă și astăzi. Digitizarea cărților părea atunci a fi un obiectiv îndepărtat, dacă nu chiar improbabil. Apăruseră în afară și aveau o oarecare notorietate proiectul „Gutenberg", care transformase în text virtual aproape toate volumele clasice ale autorilor de limbă engleză, libere de copyright, și primul roman de tip multimedia, în 1997, *La ley del amor*, al autoarei Laura Esquivel. În cei 4 ani de la inaugurare, Liter Net.ro a publicat pe web peste 100 de e-cărți care s-au downloadat de aproape 200.000 de ori și a reușit să-și creeze o comunitate stabilă de vizitatori. Pentru literatura română aceste încercări reprezintă o șansă de a se face cunoscută peste hotare. Regretabil este, însă, faptul că, datorită precarității resurselor materiale, au apărut foarte puține site-uri de autor, după site-ul mihaieminescu.ro, a cărui existență o datorăm entuziasmului guvernamental prilejuit de Anul Eminescu. Publicarea la edituri on-line nu este agreată de mulți dintre scriitorii români nemulțumiți fie de absența drepturilor de autor, fie din considerente de minorizare a actului creator translat pe Internet. Alții consideră spațiul virtual ca fiind o supapă pentru grafomanii frustrați, unde autocenzura se dezinhibează pe fondul absenței criticilor și a principiilor axiologice de ierarhizare și de decelare a valorii. Se dau aici ca exemple mulți autori tineri, anonimi, „frustrați de talent și vocație", și „maculatura virtuală" de tip weblog. *Blog*-ul este un soi de jurnal pe Internet, log fiind numele în limba engleză al jurnalului de bord al navigatorilor, iar diariștii care-l practică se numesc *bloggers*. Acest gen de literatură virtuală a apărut ca gazetărie subversivă, de samizdat electronic, pe Internet, în timpul războiului împotriva Irakului, într-un context dominat de disciplină cazonă și rigori militare. Weblog-ul, ca exercițiu al scrisului nelimitat de constrângeri, se extinde încet-încet, încât astăzi se vorbește despre blogosferă. Și în România, fenomenul s-a impus odată cu răspândirea conexiunilor Internet. Astăzi sunt prezente pe site-uri mii de jurnale individuale sau colective, polimorfe și cu tematică foarte diversificată, vrând parcă să ilustreze intrarea într-o epocă a colectivizării creației. Cultura blogosferei a rodit și romane tipărite, care au fost scrise mai întâi sub formă de bloguri: *Realk* de Dragoș Bucurenci și *Romanul românesc pervers* de Kiki Vasilescu[209]. Dar pe web, în ultimii ani, și-au făcut apariția și numeroase replici ale revistelor literare și de cultură ce apar pe hârtie precum: „România literară", „Observator cultural", „Tribuna Economică", „Lumea Magazin" etc. Ziarele tipărite n-au întârziat să-și creeze site-uri pentru internauți, exploatând astfel avantajele intrării pe Net: publicitarea, monitorizarea preferințelor publicului pentru anumite subiecte, sporirea veniturilor și scăderea costurilor de producție, optimizarea activității editoriale, creșterea numărului de cititori, mai ales de când Internetul poate fi accesat și de pe telefon. Ziarul digital este o alternativă viabilă în contextul democratizării Internetului. O statistică americană relevă că, pentru a se informa, peste 44% dintre cetățenii SUA vizitează portalurile de Internet, 37% privesc jurnalele de știri TV și numai 19% citesc zilnic ziare în varianta tipărită. Previziunile pentru următorii 3 ani sunt sumbre: doar 8% dintre americani vor mai citi tradiționalele cotidiene. Această situație a dus la apariția

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

alternativei: ziarul electronic. Primul ziar integral electronic intitulat „The On-line Journal of Current Clinical Trials" și conținând texte și ilustrații a fost lansat în anul 1992 de către AAAS (American Association for the Advancement of the Science)[210]. Pe la sfârșitul anului 1995, mai multe sute de ziare și reviste din peste 25 de țări își publicau textele pe web. Pentru confortabilizarea lecturii formatelor digitale și portabilitatea lor, în ultimii ani s-a inventat „tableta portabilă" pentru citirea off-line, prin conectarea fără fir a acesteia la rețea. La începutul anului 1996, „Mainichi Shimbun", cel de-al treilea mare ziar național din Japonia, a fost primul din lume care a început să distribuie ediții cotidiene special concepute pentru lectura pe ecran electronic portabil de tip tabletă numit „Zaurus". I-a urmat, în același an, ziarul „El Periodico" din Barcelona (Spania) cu teste de piață, folosind aparate numite NewsPads[211]. În România, situația este încurajatoare în condițiile în care accesul la Internet este restricționat de precaritatea resurselor, dar concurența acerbă a media vizuale este resimțită de presa scrisă. De aceea nu puține ziare se prezintă astăzi și în varianta on-line. Statisticile oferite de „Trafic.ro" relevă un ritm evolutiv al numărului cititorilor de presă pe web. De pildă, în anul 2004, „Jurnalul Național" și-a mărit numărul de cititori on-line cu 40%, reprezentând cea mai dinamică publicație din acest punct de vedere. În clasament este urmat de „Libertatea", „Gazeta Sporturilor", „Ziua" și „Evenimentul Zilei". Avantajele sunt: viteza de răspuns la cerere; accesul este mai ieftin și mai comod; costul mai mic; textele digitale sunt interactive.

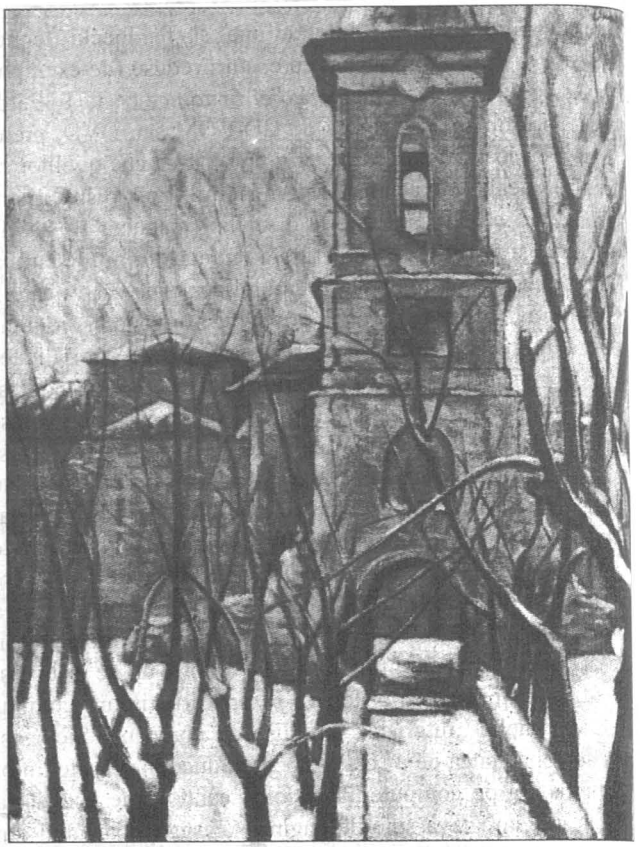

Turnul Radu-Vodă

Biblioteca virtuală

Implementarea calculatoarelor și a programelor dedicate în bibliotecile românești începe încă din anul 1979 la Biblioteca Națională a României cu echipamente și software românești în format MARC. În 1982 s-a trecut la înregistrarea în sistem automatizat a descrierilor bibliografice cu un soft realizat de ICCI și utilizat până în 1991. În 1987 se trece la realizarea pe calculator a cataloagelor colective pentru periodice. În 1990, BNR introduce sistemul de gestiune a bazelor de date CDS/ISIS, elaborat de UNESCO și distribuit gratuit. Aceeași achiziție o face și Biblioteca Centrală Universitară în anul următor, dar în anul 1993 acceptă produsul VUBIS – soft integrat, dedicat informatizării bibliotecilor, iar în 1994 se conectează la Internet. BC – UMF Cluj începe, în 1994, introducerea sistemului și construirea bazei de date ALICE, cu modulele de barcodare, catalogare, circulație și (din 1995) modulul achiziție, care permite evidența bibliografică și contabilă. Beneficiind de programul TEMPUS, bibliotecile universitare din București, Suceava, Brașov, Baia Mare și, ulterior (1996), Cluj, Sibiu și Iași au fost dotate cu PC-uri și software VUBIS. În 1995, BCU Timișoara a optat pentru achiziționarea pachetului ALEPH, prin care se poate crea un serviciu informatizat de catalogare partajată. În bibliotecile publice, încă din anii '90, la Ploiești, Cluj, Tg. Mureș, Constanța și, ulterior, Galați, Brăila, București etc. s-a introdus soft-ul TINLIB și s-a făcut realizarea conexiunilor la Internet. Toate aceste prefaceri au pus bazele bibliotecii electronice (o structură infodocumentară care are implementat un sistem de informare dedicat) prin intermediul căreia se asigură toate funcțiile și serviciile specifice de bibliotecă: achiziția documentelor; prelucrarea documentelor, cu descrierea în format național sau internațional de tip MARC (UNIMARC – format bibliografic unitar inițiat în anul 1977 de IFLA) sau preluarea descrierii, pentru eliminarea redundanței, din alte sisteme bibliografice (cum este OCLC, fondat în 1967 la Biblioteca Centrală a Colegiului din Ohio, SUA, din 1981 – On-line Computer Library Center. Are astăzi peste 40 de milioane de înregistrări și cooperează cu peste 21.000 de biblioteci din peste 61 de țări, inclusiv România, din 1995); împrumutul documentelor, cu evidența difuzării și a utilizatorilor; împrumutul interbibliotecar național și internațional; transfer de informații de la descrieri bibliografice la bibliografii, tabele de clasificare, tezaure, liste de descriptori etc.; construirea de baze de date full text și accesul la astfel de colecții de date; elaborarea publicațiilor de informare tradiționale atât pe hârtie, cât și pe suporturi citibile de calculator (dischete, CD-ROM-uri); realizarea de documente multimedia, care presupun integrarea într-o concepție unitară a textelor, imaginilor și sunetelor; accesul publicului la bazele de date și la documentele multimedia citibile pe calculatoare; realizarea centrelor de informare pentru cetățeni de tip infochioșc sau CIC-uri (Centre de Informare Comunitară) – primul apărut la Cluj în 1997 –, cuprinzând informații de bibliotecă, date de interes utilitar local ori publicații de informare de la organisme internaționale ca NATO, Consiliul Europei, Comisia Europeană, precum și acces la informațiile disponibile pe Internet, aparținând altor instituții; digitizarea documentelor de bibliotecă și a instrumentelor de informare (cataloage) și interconectarea cu alte colecții digitizate din lanțul Bibliotecii Virtuale Globale. Așa se formează biblioteca virtuală (o bibliotecă electronică cu acces la toate colecțiile cu conținut electronic via-Internet)[212].

Biblioteca virtuală ar fi prin, definiție, „biblioteca inexistentă la modul concret", mai precis „un sistem informa-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tic ce îndeplinește funcțiile unei biblioteci tradiționale, dar fără cadrele fizice și umane ale acesteia". Ea se bazează pe suporturi informaționale optice conectate și pe conexiuni de acces la autostrada informațională care rezultă din convergența sistemelor informatice și de comunicare într-o rețea de rețele (Internet). Într-o altă variantă de definire, biblioteca virtuală reprezintă „o bibliotecă alcătuită din zeci și sute de colecții de date electronice aflate în biblioteci electronice interconectate între ele prin intermediul rețelelor electronice"[213].

Acest tip de bibliotecă pune la dispoziția utilizatorului atât fondul propriu de documente digitizate, cât și colecțiile electronice ale altor biblioteci, posibilitate pe care i-o oferă Internetul. De fapt, prin acces la Internet ea se regăsește cu alte biblioteci într-un spațiu informațional comun care îi asigură conexiuni la resursele informaționale globale. În acest caz vorbim de „o bibliotecă fără ziduri", „bibliotecă în aerospațiu", așadar o bibliotecă reală care nu reprezintă o clădire, ci un masiv de informații care se pot obține cu ajutorul computerului personal aflat la bibliotecă sau la domiciliu. Cu biblioteca virtuală informația se transformă în produs universal de consum.

Birotica. Calculatorul este un ideal mijloc de realizare a „biroului fără hârtii", de automatizare a activităților de birou, de facilitare a operațiilor din mediul de muncă, de la comunicare până la procesare text, printare, arhivare etc.

Arhivarea. Cu ajutorul computerelor și al tehnologiilor de redare și stocare (exomemorii – sau memorii periferice) se revoluționează domeniul arhivării documentelor, minorizând astfel problemele de căutare, de timp, de spațiu și de costuri. De asemenea, prin digitizarea documentelor de patrimoniu (incunabule, cărți și periodice rare) se asigură conservarea și muzeificarea acestora concomitent cu distribuirea și cunoașterea lor de către utilizatori.

Jocurile electronice și incursiunile în virtual subminează astăzi partea de loisir consacrată lecturii cărților și absoarbe segmentul populației juvenile la domiciliu sau în baruri publice speciale de tip „Internet-Cafe" apărute în număr mare și în orașele românești. Amploarea pe care a luat-o această „pasiune" la nivel global a dus la organizarea a World Cyber Games. Prima ediție a campionatului mondial de jocuri video a avut loc la Seul (2001), în Coreea de Sud (țară în care există 6 canale de televiziune dedicate exclusiv jocurilor pe calculator), unde au participat 430 de jucători din 37 de țări. În anul 2005, World Cyber Games s-au desfășurat la Singapore, cu participarea a peste 700 de gameri. România a fost prezentă cu 2 echipe (6 gameri), la FIFA 2005 și Counter Strike. Cel mai tânăr participant a fost un iranian în vârstă de 3 ani. Următoarea ediție va avea loc în anul 2006 la Monza, în Italia, unde sunt așteptați peste 800 de gameri[214]. Pe lângă faptul că sunt buni gameri, românii au pătruns și pe piața producătorilor de jocuri. Presa de specialitate exemplifică firma „Fun Labs Romania" – developer – dezvoltator de jocuri profilat pe nișa jocurilor de vânătoare pentru firma americană „Activison".

Cyberarta. Arta electronică. A început să câștige adepți și să se manifeste în așa-zisele „galerii electronice fără ziduri", așa cum este „Electronic Cafe", fondată în anul 1984 la Museum of Contemporary Art din Los Angeles. Opera de artă electronică are avantajul de a fi interactivă în sensul că spectatorul poate interveni în actul creației. Opera este deschisă unei mulțimi de utilizatori cyber-artiști și poate căpăta un număr infinit de metamorfoze. În România a luat amploare grafica pe calculator.

Traducerea asistată de calculator (CAT/TAO). Cercetări privind traducerea simultană dintr-o limbă în alta cu ajutorul tehnicii au demarat încă din anul 1945, în SUA. Ulterior și alte țări au impulsionat cercetarea: URSS, Marea Britanie, Canada, Franța etc. Realizările sunt încurajatoare, deși se întâmpină dificultăți impuse de experiența precară în „inginerie lingvistică". Cu performanțe mediocre funcționează astăzi aplicații pentru specialiști în traducerea paginilor web (Web translator) sau a mesajelor e-mail (Integraph); pentru revizorii corectori de traduceri sau traducere automată (TA). În acest sens sunt cunoscute: Sistemul Meteor al Centrului Meteorologic din Canada, care traduce automat în limbile franceză și engleză buletinele meteorologice, având în medie 80.000 de cuvinte/zi; sistemele IBM (produsele program din seria „Translator") etc. Pentru traducătorii profesioniști există aplicația TUAC (Traducere umană asistată de calculator) care operează cu dicționare electronice multilingve specializate sau generale și baze de date pentru sinonime în limba țintă[215]. În ultimii ani, utilizarea calculatorului ca traducător în timp real între două persoane care vorbesc limbi diferite a cunoscut o cercetare mai amplă și cu rezultate optimiste. Astfel, un colectiv de cercetători de la Universitățile Carnegie Melon (SUA) și Karlsruhe (Germania) au oferit un program de traducere instantanee din engleză în germană și spaniolă și a prezentat „un sistem inedit, bazat pe ochelari speciali, care afișează o traducere pe un mic ecran și un sistem bazat pe un difuzor cu ultrasunete, care efectuează traducerea într-o altă limbă, pentru o anumită persoană, în timp ce restul asistenței ascultă discursul în versiunea originală"[216]. Pentru traduceri limitate la formule uzuale există deja un PDA (Asistent Personal Numeric) dotat cu program informatic de traducere, posibil a fi comercializat în anii următori.

Fotografia digitală. Este o invenție deja populară în România, dacă avem în vedere că din totalul fotografiilor procesate, 55% sunt făcute cu aparate digitale sau cu telefoane cu foto încorporat. Se preconizează ca în 2006 afacerile cu fotografii digitale să depășească pe cele cu fotografii clasice. E vorba, în primul rând, de print-urile de pe pozele digitale (cu un aparat de 5 megapixeli se poate scoate o fotografie pe hârtie de dimensiunile unui ziar) și, în al doilea rând, de creșterea procesării la distanță (trimiterea de poze pe net din orice loc).

Computer generated – imagery sau computer graphics imagery (CGI) – imagistică generată la computer, respectiv grafică-imagistică la computer. Cu un asemenea program se realizează efecte digitale speciale, animație asistată de computer, „animatronics" (machete robotizate acționate electronic), mocap (motion capturing) – sistem care captează mișcările și expresiile faciale ale unui actor real și le transferă personajului creat pe cale digitală și avatarizarea actorilor dispăruți. Toate acestea sunt procedee cibernetice care au revoluționat industria filmului. Sunt deja cunoscute acum filme ale căror trucaje digitale și imagini de sinteză au făcut să explodeze rating-ul: *Războiul Stelelor*, *Stăpânul inelelor*, *Matrix*, *Jurassic Park* etc. La noi, o combinație între desenul animat și motion capturing este filmul *Animat Planet* – prezentat de Grupul Divertis pe postul TV Antena 1.

Biserica și Internetul. Provocarea Internetului a devenit seducătoare și pentru BOR (Biserica Ortodoxă Română), preocupată de noua tehnologie de comunicare în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

sensul facilitării misionarismului, al educației religioase și al diseminării rapide a informației. Capii BOR, în frunte cu PF Patriarh Teoctist, au fost de acord că web-ul este un mediu propice pentru difuzarea învățăturii creștine și ca liant al creștinilor români din toată lumea. Biserica Ortodoxă Română are, de altfel, și un site: *www.crestinism_ortodox.ro* la care se adaugă site-ul Patriarhiei Române. Cei care vor să asculte Liturghia acasă sau să citească o rugăciune ori informații despre credința ortodoxă pot accesa cele două adrese web. De asemenea, bisericile românești ale comunităților din străinătate (SUA, Franța) dispun de adrese pe Internet.

Cibernetizarea procesului tehnologic. Prin combinația dintre „inteligența" calculatoarelor cu manipulatoarele mecanice se realizează „automatizarea flexibilă" – care include mașini unelte cu comandă, programe și roboți industriali.

Memorarea, stocarea și transmiterea către posteritate a unui uriaș volum de gnosinformații prin rețea sau cu ajutorul exomemoriilor complementare de mare capacitate de tip CD-ROM sau DVD. Practic, capacitatea totală a memoriei populației umane la un moment dat atinge valoarea de 1.200 de milioane GB sau 1.200 TB. Estimările arată că anual, în lume, se produc peste 12.000 de milioane de GB de informație, adică 12.000 TB. În același timp, se estimează că se produce o capacitate de memorare – discuri magnetice, discuri optice – de circa 22.000 TB, ceea ce înseamnă că se poate memora absolut toată informația care se produce.

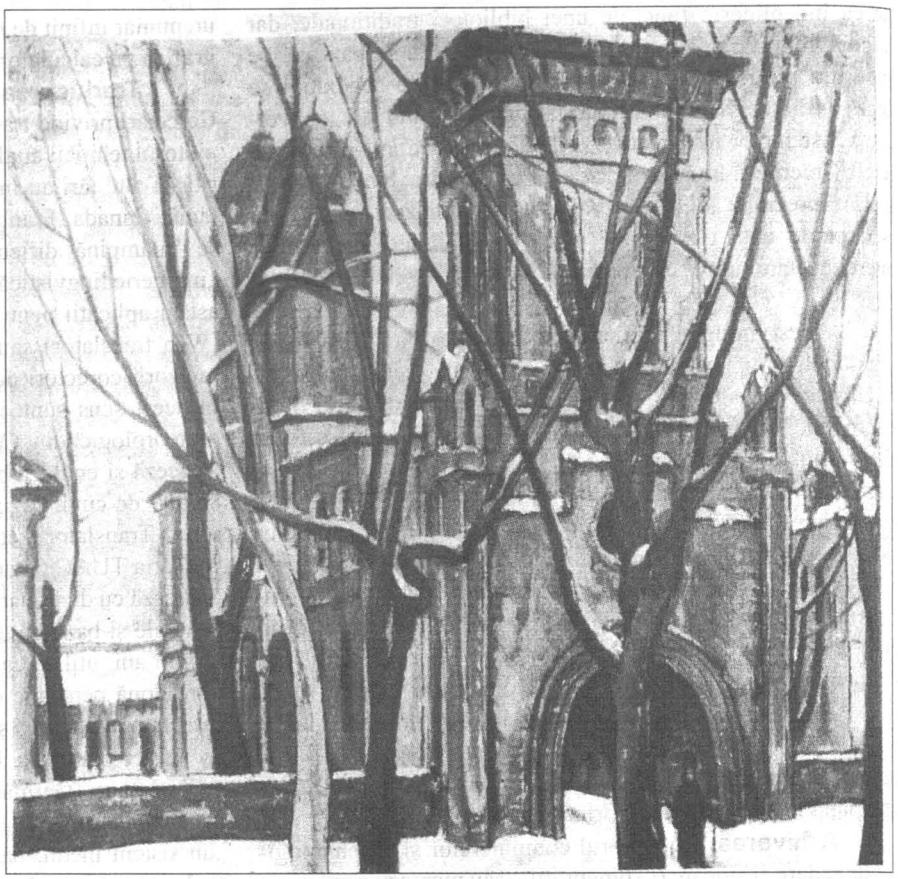

Biserica Antim, iarna

Acestea sunt câteva dintre binefacerile pe care computerul și rețeaua ni le pot oferi, dar în același timp această „tehnologie magică", nestrunită și necontrolată printr-un cod moral, o „netichetă", care să excludă din circuit iresponsabilii, poate să expună omenirea la riscuri pe care abia le bănuim. Lipsa de securitate a datelor și serverelor le poate face ușor vulnerabile în fața infractorilor de tip hackeri sau crackeri specializați în efracția de coduri, în operațiuni frauduloase și în introducerea de viruși – programe parazite care pot paraliza (zombiza) sau chiar distruge rețeaua. Sunt deja cunoscute astăzi mai multe tipuri de viruși (simpli, viermi, cai troieni) și bombe logice, fiecare cu „virtuți" pernicioase deosebite. Hacking-ul a apărut încă de la sfârșitul anilor '70 ai secolului XX și s-a răspândit mai ales odată cu utilizarea largă a sistemului de operare UNIX. De atunci, au apărut numeroase organizații de hackeri ca „Cypherpunnk" și „Legion of Doom" (Legiunea Judecății de Apoi) care consideră că informația trebuie să fie gratuită, iar acest aspect este un drept natural al tuturor cetățenilor. Primul virus a fost înregistrat la Universitatea Delaware (1987). Astăzi, numărul lor se scrie cu 5 cifre, zilnic apărând circa 400 de noi viruși alături de viermi care se bazează pe translatarea copiilor la alte gazde. La noi, BitDefender, divizia de securitate a datelor din cadrul companiei Softwin, apreciază pentru anul 2005 că au fost lansați peste 75.000 de viruși, de circa trei ori mai mulți ca în 2004. În cele mai multe cazuri au fost campanii de spam, phishing, cu ținte precise și boți (tip de vierme). Primul exemplu de vierme cunoscut public este „viermele Internetului". Acesta a fost scris în 1988 de studentul american R. Morris, nimeni altul decât fiul lui Bob Morris, șeful securității calculatoarelor de la Agenția Americană de Securitate Națională. Creat ca un exercițiu intelectual, fără intenții criminale, a avut, însă, un efect devastator. De-a lungul timpului au fost introduși viruși cu efecte globale. Îmbucurător este faptul că în anul 2005 nu s-a înregistrat nici măcar o singură „alertă roșie" (viruși care infectează milioane de computere în câteva zile), ci doar 22 de „alerte galbene", față de anul 2004, când companiile de securitate informatică au lansat 5 „alerte roșii" și 45 de „alerte galbene". Au crescut, însă, amenințările informatice de alt gen: furtul de identitate (phishing) – 74% din viruși permit furtul de informații confidențiale și spionaj (program Spyware) – 67% din computerele de pe glob ascund unul sau mai multe programe spion. Atacurile de tip phishing permit clonarea cardurilor și violarea conturilor financiare (fraudele de bancomat se ridică la 2,75 miliarde de dolari anual în SUA) sau achiziții ilegale de mărfuri ori componente de calculatoare. Presa românească dă exemplul a doi români cercetați de FBI pentru furturi de componente de calculatoare, dar și a două rețele, din Iași și Vâlcea, care înșelau străinii cu obiecte electronice inexistente scoase la licitație. Sunt și viruși care se instalează în telefoanele celulare, se retransmit prin mesaje multimedia și încarcă factura sau care pun în pericol sistemele computerizate ale autovehiculelor. Dacă până în anul 2005, hackerii români

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

creau probleme străinilor, din acest an şi România a intrat în rândul celor vizate de infractorii cibernetici. A apărut primul virus şi primul atac de tip phishing dedicat exclusiv românilor. De exemplu, virusul „Antiman", care a infectat fişierele ce conţineau manele, venit din partea celor care antipatizează acest gen de muzică.

O creştere alarmantă la nivel mondial o înregistrează mesajele nesolicitate de tip spam. În anul 2004, România se număra printre primele patru mari surse de mesaje electronice ilegale, cea mai mare exportatoare de mesaje spam din lume fiind China, cu 67% din total.

O fraudă electronică mondială, recunoscută ca practicată în exces şi în România, este piratarea informatică şi audio-video. Grupuri de infractori informatici, cunoscute sub denumirea „warez", sunt responsabile pentru penetrarea a 95% din materialele aflate sub incidenţa drepturilor de autor (software, jocuri şi audio-video) care ajung pe Internet. Conţinutul piratat poate fi apoi descărcat de milioane de utilizatori prin intermediul reţelelor „peer-to-peer", precum Kazaa, şi apoi scrise pe CD-uri şi scoase la vânzare. Conform unui raport oficial al BSA (Alianţa Mondială a Producătorilor de Software), rata pirateriei de programe din România a atins, în anul 2004, 74% şi a cauzat pierderi estimate la aproximativ 62 de milioane de dolari. Pirateria la muzica românească a ajuns la 50%, iar cea străină se ridică la 80%, deşi există un cadru juridic, Legea nr. 285/2004, care stipulează că actul de comercializare a muzicii piratate se pedepseşte cu închisoare de la 3 la 5 ani, iar stocarea pe propriul PC a unor programe fără licenţă şi trimiterea în reţea se pedepsesc cu închisoare între 1 şi 4 ani ori cu amendă. Un alt fenomen îngrijorător este furtul de Internet. Cel mai cunoscut loc din care se fură net este „RoEdu" – Romanian Education Network (o reţea care leagă toate unităţile de învăţământ subvenţionată de Banca Mondială), dar şi din reţeaua de cablu, formându-se aşa-zisele microreţele ilegale de cartier apreciate la circa 216 la nivel naţional[217]. Acestor tipuri de infractori informatici li se adaugă „hackerii black hat" (hackerii cu pălărie neagră), o castă „nobilă" specializată în spionaj industrial, prin implantarea unui program în computerul victimei şi „vampirizarea" informaţiilor secrete ale concurenţei. Deocamdată, România nu este un client tentant pentru astfel de grupuri de spioni.

Într-un top al fraudelor electronice, realizat de IFCC (Organizaţia afiliată FBI), România ocupă locul 7, cu 0,92% din furturile informatice, fiind precedată de SUA (78,75%), Canada (3,03%), Nigeria (2,87%) şi Marea Britanie (2,32%).

Alături de aceste infracţiuni, reţeaua Internet este incriminată ca având efecte nocive asupra educaţiei copiilor şi tinerilor prin extensia materialelor obscene tipărite sau video. Potrivit unor investigaţii de ultimă oră, pe Internet circulă permanent mai mult de 200.000 de imagini pedo/pornografice, complementate cu site-uri rasiste, antisemite sau care încurajează suicidul ori anorexia, iar jocurile video sunt intens condimentate cu sex, violenţă, arme şi raliuri ilegale. Riscul maxim este, însă, atacul terorist asupra ordinatoarelor instituţiilor cu rol strategic şi de apărare. Prin piratarea reţelei se pot imagina cele mai diabolice acţiuni, de la trafic de arme şi furt de secrete militare, crah-uri bursiere până la fraude fiscale, spălarea banilor, război cyber şi declanşarea unui război nuclear. Activităţile teroriste sunt grupate în două categorii. Prima cuprinde mesaje de ură, incitare la violenţă, instrucţiuni privitoare la atacuri şi informaţii paramilitare (cunoscute fiind cazurile „Hamas", „Jihadul islamic", grupările zapatiste din Mexic, organizaţia „Drumul Luminos" din Peru), a doua categorie priveşte atacurile împotriva reţelelor strategice de calculatoare. Pornind de la aceste riscuri majore J. Seguela, în lucrarea *Viitorul viitorului*, ne atrage atenţia cu un semnal de alarmă: „Virtualitatea şi universalitatea comunicării planetare riscă să creeze accidentul integral".

Internetul – apărut ca rezultat al tehnologiilor de informare, comunicare şi divertisment inventate de-a lungul a două secole – reprezintă, deocamdată, un vârf care permite savanţilor să privească mai departe. Două metafore ghidează lumea reţelei globale de computere: „metafora navigării şi aceea a autostrăzii. Metafora navigării cheamă imediat după ea metafora oceanului informaţional şi comunicaţional şi pe norocoşii care au învăţat să se avânte în largul valurilor sale. Metafora autostrăzii informaţionale se referă la uşurinţa şi eficienţa cu care putem goni pe Internet în căutarea unor noi universuri informaţionale"[218].

Gradul de interactivitate a Internetului este maxim, iar comunicarea atinge superlativul (este simbolul comunicării fără limite). Tehnologia computerelor, cu interconexiuni de tip gregar, iniţiază o relaţie cu totul nouă între individ şi maşină şi, evident, între indivizii comunităţii umane planetare. Comunicarea nu mai este dependentă şi bruiată de conceptele de spaţiu şi timp. Omul evadează din constrângerea geografiei şi din obsesia timpului. Informaţia traficată este abundentă, ultrarapidă şi creşte în ritm exponenţial, frizând redundanţa sau ceea ce s-a numit „înecul informaţional". Este pentru prima dată în istorie când comunicarea este posibilă la nivel global între oameni care aparţin unor locuri îndepărtate şi culturi diferite şi care poate avea ca efect crearea unei conştiinţe planetare.

Bibliografie şi note

204. Rusu, Marius – „Comerţul electronic facilitează cooperarea între firme" în: „Ziua", 21 nov. 2005.

205. În: *Ghidul Comunicaţiilor IT&C*, 2004.

206. Coman, M.; Busuioc, L. – „Adaptarea vieţii socio-economice la noile tehnologii informaţionale" în: „Studia Bibliologica Valahica", Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2004.

207. Drăgulănescu, Nicolae – *Ibidem.*

208. Ostafe, Doina – „Cartea electronică – hardware şi software" în: ABIR, 2003.

209. Lăzărescu, Florin – „Bun venit în blogosferă" în: „Suplimentul de cultură", nr. 36, 2005.

210. Drăgulănescu, Nicolae – *Ibidem.*

211. Fidler, Roger – *Ibidem.*

212. Banciu, D. – *Informatizarea bibliotecilor publice: Concepte şi practici*, Bucureşti, Editura CPFPIC, 1999.

213. Banciu, D. – *Biblioteca virtuală* în: *Bibliotecă şi societate*, Bucureşti, Editura Ager, 2001.

214. Rădescu, A. – „Românii în optimi la FIFA 2005" în: „Jurnalul Naţional", 21 nov. 2005.

215. Drăgulănescu, Nicolae – *Ibidem.*

216. Măran, Dorin – „Noi sisteme de traducere" în: „Magazin", nr. 50, 15 dec. 2005.

217. Benezic, Dollores – „Aventuri în Net-ul sălbatic" în: „Cotidianul", 21 feb. 2005.

218. Solomon, Marcus – „Spaţiul nostru comunicaţional" în: „Secolul XX" nr. 4 – 9, 2000.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

ANDREI ŞAGUNA
Biblia de la Sibiu
1856 – 1858

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE

Motto:
„Vă rătăciți neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu".
(Matei 22, 29)

Se afirmă astăzi că „Mitropolitul Andrei a dat Bisericii o organizare nouă, democratică, necunoscută în alte biserici, pentru care poate fi considerat drept cel mai de seamă organizator şi legiuitor pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română"[1].

De asemenea, din punct de vedere cultural, progresul a fost remarcabil, Andrei Şaguna implicându-se în viaţa culturală românească. Astfel, la tipografia înfiinţată de el în 1850, apar ediţii noi din toate cărţile de slujbă, manuale pentru şcoli, o nouă ediţie a *Bibliei*. La toate acestea se adaugă „Telegraful român" – revistă politică, industrială, comercială şi literară, care are apariţia neîntreruptă până în zilele noastre.

Editarea *Bibliei* a fost începută în 1856 cu finalitate în 1858, când apare într-un format mare şi sobru, cu reproduceri de ilustraţii, ceea ce dă unicitate ediţiei. Efectuând inspecţii în multe parohii, Şaguna a observat lipsa cărţilor bisericeşti de mare folosinţă. A considerat ediţia sa o lucrare necesară pe care a pus-o la îndemâna cât mai multor preoţi spre folosire ca pe „un instrument al cultului public şi de inspiraţie personală atât plăcut cât şi inteligibil pentru marea masă a credincioşilor"[2].

Lucrarea este prezentată ca fiind *„Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a legii cei vechi şi a cei noao, după originalul celor Şeptezeci şi doi de Tălcuitori din Alecsandria, tipărită în zilele Prea Înălţatului nostru împărat al Austriei Franţisc Iosif I"* şi *„supt priveghiiarea şi cu binecuvîntarea Ecselenţei Sale, Prea Sfinţitului Domn Andreiu Baron de Şaguna, Drept-credinciosul Episcop al Bisericei greco-răsăritene ortodocse în Marele Principat al Ardealului"*. Cartea are la început o prefaţă bogată pe mai multe capitole, unde sunt date explicaţii despre conţinut: *„cunoştinţe folositoare despre Sfânta Scriptură"* – paternitatea sfintei scrieri, cine a scris-o, *„cum se împarte în privinţa cuprinderii sale"*, despre traducere în general şi în româneşte în special. După prefaţă sunt redate pagina de titlu şi precuvântările *Noului Testament de la Bălgrad* şi ale *Bibliei de la Bucureşti*, explicaţii pentru *„Cum că Sfânta Scriptură este Cuvântul cel adevărat al lui Dumnezeu"*, *„Despre puterea cea din lăuntru a Sfintei Scripturi"*, *„Trebuinţa"* scrierii şi o încheiere în care se spune printre altele: *„Dar împrejurarea acea, că avem Sf. Scriptură în limba noastră cea vie, pune asupráne şi datorinţa cea mare şi sfântă, de a pătrunde duhul ei cel mântuitoriu şi a ne face*

vrednici cetăţeni ai împărăţiei lui Dumnezeu ceii din ceriu".

Traducerile româneşti de până atunci ale *Bibliei* au avut o mare importanţă pentru Andrei Şaguna, convins fiind, ca şi înaintaşii în ale traducerii *Bibliei*, că este necesară pentru o mai bună înţelegere a ei de către popor şi de mare folos în evoluţie.

„Deşteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai îndeaproape cu legea lui Dumnezeu, păşirea lui către lumina cea blândă a ţivilizaţiei şi a culturei, înfrăţirea neamului nostru românesc, pe care mâna Proniei l-au semănat prin atâtea ţări deosebite şi printre atâtea neamuri străine, rămânerea în viaţă a limbei sale naţionale; – toate aceste binecuvântări neasemănate avem a le mulţumi acestor ediţii vechi ale Sfintei Scripturi, acestor monumente neperitoare ale limbei, moralităţii şi preste tot ale vieţii noastre naţionale şi bisericeşti".

Dând amănunte despre „izvoarele" care i-au stat la îndemână la realizarea ediţiei sale, Şaguna spune că principalul text pe care l-a folosit este cel al *Septuagintei*, *„carele biserica noastră răsăriteană singur numai îl priimeşte de autentic şi canonic"*, dar şi de *Noul Testament de la Bălgrad* (1648), *Biblia lui Şerban Cantacuzino* (1688), nemenţionând cea mai recentă traducere la ora respectivă, pe cea a lui Samuil

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Micu publicată la Blaj (1795), tocmai poate pentru că nu i s-a părut potrivită pentru enoriaşii săi ortodocşi datorită originii ei unite. „*Ediţia Testamentului nou din 1648 dela Bălgrad şi a Bibliei întregi din 1688 dela Bucureşti sunt dară după ştiinţa noastră cele mai vechi româneşti; şi nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaş laudei, ce se cuvine acestora, carii au altoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc*". Frumoasă este asemănarea pe care o face: limba română este o limbă vie, folosită, care se află în proces de modernizare: „*limba noastă e pom viu, care în toată primăvara se schimbă: ramurile bătrâne şi fără suc se usucă şi cad, mlădiţe tinere es şi cresc; frunza vesteşeşte şi se scutură, dar alta noaua curând îl împodobeşte, – toate ale lui se fac şi se prefac, numai trupina remâne totdeauna aceaşi!*"

Mitropolitul are mare admiraţie şi preţuire pentru înaintaşii săi care au tradus *Biblia*, nu numai folosind traducerile lor dar şi spunând cuvinte frumoase la adresa lor în prefaţa ediţiei sale. „*Mare întru adevăr şi adâncă trebuie să fie mulţumita noastră către pomeniţii bărbaţi mari ai poporului, şi ai Bisericii lui, carii în vremi atâta de grele şi cu mijloace şi puteri aşa smerite au făcut lucrări atât de măreţe! Înaltă trebue să fie fost cugetarea, adâncă mintea, fierbinte credinţa, adevărată iubirea lor către Dumnezeu şi naţiune, când au dăruit ei naţiei lor din astfeliu...*"

Şaguna credea cu convingere că pregătirea spirituală şi morală dar şi acumularea de noi cunoştinţe folositoare poate fi obiectivul principal al bisericii în rolul ei de implicare în viaţa poporului. „*El era convins că el şi clericii săi nu pot face un serviciu mai mare credincioşilor lor decât să le ofere posibilitatea de a-şi ocupa locul multă vreme refuzat lor între naţiunile cultivate ale Europei. El a accentuat mereu faptul că starea de înapoiere a românilor se datorează în mare parte lipsei de educaţie şi i-a comparat pe aceştia cu harnicele albine a căror miere şi ceară fuseseră adunate de alţii (maghiarii şi saşii)*"[3].

Meritul principal al lui Andrei Şaguna este faptul că a dat unei naţiuni în formare scrieri care să ajute mersul în paralel cu vremurile europene şi ocuparea unui loc binemeritat între celelalte naţiuni. „*Toate [lucrările sale] au un explicit caracter didactic şi au avut menirea să împlinească o anumită lipsă. Şaguna nu a alcătuit tratate savante de teologie în primul rând pentru că exista doar o mică audienţă pentru astfel de lucrări. El a trebuit să se preocupe de o societate care era în mod copleşitor ţărănească, ale cărei nevoi erau prea simple şi prea imediate pentru a fi satisfăcute prin disertaţii grave pe teme de dogmă şi de ritual*"[4].

Andrei Şaguna a rămas în istorie ca fiind cel mai strălucit ierarh al Transilvaniei din toate timpurile; la 16/28 iunie 1873 trece la cele veşnice şi este înmormântat la Răşinari, lângă Sibiu.

Note şi bibliografie

1. Mircea Păcurariu – *Istoria bisericii ortodoxe române*, Cluj-Napoca, Dacia, 2002, p. 208.

2. Keith Hitchins – *Ortodoxie şi naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania 1846 – 1873*, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1995, p. 294, 296.

3. *Ibidem*, p. 296.

4. *Ibidem*, p. 294.

Ioan Chindriş, *Cultură şi societate în contextul Şcolii Ardelene*, Cluj-Napoca, Cartimpex, 2001.

Nicolae Popea, *Arhiepiscopul şi Mitropolitul Andrei Caron de Şaguna*, Bucureşti, Cronicar, 2002.

ION ZABOROVSCHI

Un bucureştean în slujba cărţii româneşti din Basarabia

(I)

Maria VIERU-IŞAEV

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu" Chişinău

La auzul numelui Ion Zaborovschi, majoritatea persoanelor familiarizate cu trecutul interbelic românesc şi-l reconstituie în memorie pe Ion Zaborovschi istoricul, profesorul, gazetarul, şi nu în ultimul rând politicianul. Mai puţini ştiu că protagonistul studiului nostru a făcut parte din tagma bibliotecarilor, deţinând zeci de ani postul de conducător al Bibliotecii Centrale din Chişinău – Bibliotecă publică de stat, subordonată Ministerului Instrucţiunii[1].

Această importantă şi indispensabilă instituţie de cultură a Basarabiei *a fost înfiinţată în anul 1920*, prin fuzionarea Bibliotecii Universităţii Populare din Chişinău şi a Bibliotecii Centrale a Directoratului de Instrucţie Publică din Basarabia. În următorul an, ea a fost trecută în buget, iar din 1922 s-a înscris în şirul bibliotecilor din România, care se bucurau de legea depozitului legal[2]. Iniţial noua instituţie s-a numit „Biblioteca Universitară Centrală din Chişinău", iar din 1929, „Biblioteca Centrală din Chişinău" (în continuare BUCCh., BCCh.).

„Naţionalitatea" fondurilor de publicaţii din Basarabia primilor ani de la Unirea cu patria istorică ne duce cu gândul la politica de rusificare a imperiului ţarist. Biblioteca Municipală din Chişinău, cea mai mare din oraş şi provincie, înfiinţată în 1877, dispunea la 1918 de aproximativ 100.000 de volume, „dintre care abia o parte infimă de 200 vol. erau în limba română, restul fiind în limba rusă, franceză ş.a." Bibliotecă Centrală a Directoratului de Instrucţie număra la momentul fuzionării cca 2.000 de volume, majoritatea în limba rusă[2a].

Pe de altă parte a baricadei stătea Biblioteca Universităţii Populare, o creaţie a vremurilor noi, cu cca 10.000 de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

volume în limba română, donate de cetățenii și instituțiile din Vechiul Regat, în anii de frământări militare, revoluționare și naționale (1917 – 1918). Deschiderea oficială a Bibliotecii Universității Populare s-a produs în mai 1918, Universitatea însăși fiind inaugurată în februarie același an.

Chiar dacă timpurile erau cât se poate de entuziaste, BCCh. nu prea avea șanse să devină o instituție de cultură model. Cauzele sunt eterne – dificultățile începutului, lipsa spațiului adecvat, finanțarea insuficientă. Cu toate aceste fenomene urma să se confrunte Ion Zaborovschi, desemnat cu conducerea bibliotecii, începând cu 1 octombrie 1922 (în alte surse întâlnim datele „15 octombrie", „1 decembrie"; vom vedea mai la vale de unde vin aceste diferențe).

Printre numeroasele activități ale lui Ion Zaborovschi, trecute în statele personale, se numără cele de: „organizator și director al Bibliotecii Centrale din Chișinău: 1922 – 1934; bibliotecar la aceeași bibliotecă: 1 februarie 1939 – [28 mai] 1940; 20 august 1941 – 8 decembrie 1942" (și aici izvoarele diferă, când e vorba de ziua și luna încadrării sau eliberării). Venirea sa la conducerea BCCh. a fost marcată, însă, de un conflict cu predecesorul său Iustin Frățiman.

Soroceanul Iustin Frățiman, patriot înflăcărat și fire non-conformistă, s-a dovedit a fi incomod nu numai pentru reprezentanții fostei conduceri țariste, cu care s-a confruntat în repetate rânduri în probleme naționale, dar și pentru unii compatrioți. Pasionat de cercetarea trecutului istoric românesc și de cartea română, de care făcea rost și în vremuri de restriște, Iustin Frățiman ajunsese bibliotecar la Biblioteca Universității Populare din Chișinău, iar din momentul contopirii bibliotecilor menționate mai sus – conducător al BUCCh. A fost recomandat în această funcție de către conducerea Universității Populare, fapt consemnat în procesul verbal al Comitetului Universității, nr. 19, din 7 martie 1920, confirmat de către Directoratul de Instrucție Publică din Basarabia. Odată cu trecerea BUCCh. în subordinea statului (1921), Iustin Frățiman devine salariat al Ministerului Instrucțiunii.

Chiar dacă Iustin Frățiman iubea cărțile și biblioteca, chiar dacă avea merite indiscutabile în lupta pentru redeșteptarea națională a basarabenilor, atât conducerea Universității Populare, cât și Directoratul de Instrucție Publică din Basarabia l-au preferat, după 2 ani de la înființarea BUCCh., pe Ion Zaborovschi. O fi fost la mijloc caracterul dificil al lui Iustin Frățiman, firea lui mai puțin comunicativă, figura și ținuta lui mai puțin impozante, vreo neînțelegere cu cineva din conducerea Universității, ori lipsa simțului practic de care dădea uneori dovadă cărturarul?... Sau, într-adevăr, activitatea BUCCh. era amorțită sub conducerea lui, după cum afirma, mulți ani mai târziu, inspectorul general Ion Macovei, într-o adresă către ministrul Instrucțiunii, din 27 ianuarie 1939: „Deoarece *conducerea lâncezea* (subl. n.), Universitatea, spre a da un ritm mai viu Bibliotecii, a recomandat Ministerului Instrucțiunii prin Direcțiunea Generală din Chișinău (fostul Directorat), (...) pe Dl. I. Zaborovschi, profesor al acelei Universități" (atât I. Zaborovschi, cât și I. Frățiman țineau cursuri la Universitatea Populară din Chișinău).

Cert este că Iustin Frățiman a ieșit învins din războiul adreselor și al memoriilor, declanșat în jurul înlocuirii sale, adrese și memorii înaintate Ministerului de părțile conflictuale. Nici nu se putea altfel. Forțele erau prea inegale. Ion Zaborovschi fusese susținut de către conducerea Universității Populare, Directoratul de Instrucție Publică din Basarabia, și în ultima instanță de Ministerul Instrucțiunii.

Prin adresa Directoratului de Instrucție, nr. 24896, din 15 noiembrie 1922, Ion Zaborovschi este numit bibliotecar, iar Iustin Frățiman – obligat să predea Biblioteca până în data de 1 decembrie 1922. Ultimul răspunde însă cu refuz, considerând că odată ce Biblioteca aparține Statului, dreptul de a numi bibliotecarul îi revine Ministerului Instrucțiunii, și nu Universității Populare.

Adevărul e că, deși printr-o înțelegere între instituții, Universitatea Populară își rezervase dreptul de a recomanda bibliotecarul, în realitate cuvântul ei rămânea decisiv. Așa, de altfel, s-a întâmplat la vremea sa și cu Iustin Frățiman, când dânsul a fost propus de către Universitate în postul de bibliotecar al BCUCh. și confirmat ulterior prin ordinul Directoratului de Instrucție.

Totuși, comportamentul lui Iustin Frățiman poate fi înțeles. Cu timpul, subordonarea excesiv de ramificată începuse să-l deranjeze. Pe parcurs, dânsul ajunsese la concluzia că „trecând această bibliotecă la Directoratul Instrucțiunilor, sub denumirea de «Biblioteca Centrală» (...) mai mult Universitatea Populară nu mai are dreptul de a se amesteca aci".

Prin nesupunerea sa, Iustin Frățiman a sensibilizat Ministerul Instrucțiunii într-o problemă care trebuia odată și odată rezolvată. Dualitatea de putere nu putea dura la nesfârșit. Despre ea vorbește, de altfel, și Ion Zaborovschi, într-un memoriu către Minister, din februarie 1923: „În ce privește clarificarea situației Bibliotecii ea s-a hotărât în sensul că Biblioteca este a Statului, însă poate fi administrată și condusă de Comitetul Universității Populare, hotărâre dată printr-un ordin verbal personal al Dlui Ministru către fostul Director de Instrucție dl [Maho] (după cum se vede în adresa Directoratului către Minister cu N29946 din 17 decembrie 1922)".

Ce putem spune despre această situație neordinară, decât că o instituție de stat poate funcționa cu succes doar în baza unor norme clare, oficiale, și nu în urma înțelegerilor verbale între conducători, care între timp se schimbă. Timpul a demonstrat că dreptatea era de partea „ciudatului, respinsului și neînțelesului" Iustin Frățiman. Peste șapte ani de la conflict, în 18 martie 1929, Ion Zaborovschi înaintează Ministerului Instrucțiunii spre aprobare proiectul Regulamentului Bibliotecii Centrale din Chișinău, în care Universitatea Populară nu se mai regăsește. Extragem din el doar câteva aliniate concludente: „Art. 3. Directorul Bibliotecii este numit prin Decret Regal pe baza propunerii Ministerului. (...) Art. 6. Directorul comunică direct cu Ministerul Instrucțiunii Publice. (...) Art. 7. Activitatea Bibliotecii e controlată direct de Minister".

Deocamdată, însă, trăgeau la cântar autoritatea Universității Populare și a președintelui ei Pantelimon Halippa, relațiile și înțelegerile între conducătorii instituțiilor centrale și locale. Supărările și confuziile continuau să planeze asupra BUCCh. Dosarele se îngroșau cu noi adrese și memorii pe marginea statutului instituției, *deși Ion Zaborovschi conducea realmente Biblioteca din 1 decembrie 1922.*

Lucrurile erau atât de încurcate, încât cel mai bine este să le expunem în continuare sub formă de cronică:

• Iustin Frățiman refuză predarea averii Bibliotecii lui Ion Zaborovschi, prin raportul nr. 344 din 18 noiembrie 1922, înaintat Ministerului Instrucțiunii. Ajuns cu „sabia la os", primul solicită în aceeași zi ajutorul cunoștinței sale Gheorghe Popa-Liseanu (pe 7 iunie 1919 ambii fuseseră declarați membri corespondenți ai Academiei Române).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

• Ion Zaborovschi înștiințează despre refuz Directoratul de Instrucție (adresa nr. 350, din 22 decembrie 1922).

• Directoratul roagă Ministerul să intervină pentru a-l atenționa pe Iustin Frățiman.

• Între timp, pe 1 ianuarie 1923 Directoratul de Instrucție din Basarabia s-a desființat.

• Se înființează o nouă structură administrativă, intitulată „Serviciul de Lichidare a Direcțiunei Generale de Învățământ din Chișinău", care moștenește grijile Directoratului de Instrucție. Consultându-se cu Ministerul, Serviciul de Lichidare dispune ca Iustin Frățiman să predea averea Bibliotecii, în prezența inspectorului-contabil S. Vlădescu.

• Iustin Frățiman refuză și de data aceasta predarea averii și semnarea procesului verbal, actul fiind iscălit doar de ajutorul de bibliotecar. Motivele invocate erau următoarele: „Ministerul nu a clarificat chestiunea din punct de vedere principial: adică dacă Biblioteca este a Universității sau a Statului"; „Ministerul nu a clarificat încă, în scris, situațiunea Bibliotecii, fostă a Universității și apoi trecută pe seama Statului, rezervându-i-se totuși Universității dreptul de a recomanda pe bibliotecar".

• În februarie 1923, Serviciul de Lichidare roagă Ministerul și Direcția Generală a Învățământului Secundar „să soluționeze de urgență chestiunea, cui aparține dreptul de a numi pe bibliotecar, Ministerului sau Universității Populare".

• Raportul lui Iustin Frățiman, nr. 343, din 18 noiembrie 1922, prin care acesta își expune „ofurile" vizavi de statutul Bibliotecii, zace în sertarele Ministerului Instrucțiunii aproape trei luni. Abia în 7 februarie 1923 acesta îl remite Serviciului de Lichidare, „rugându-l să benevoiască a dispune ceea ce el va crede de cuviință".

Mărturisim că ne uimește și astăzi poziția de eschivare și neasumare a responsabilității, adoptată de Ministerul Instrucțiunii față de o instituție ce îi era subordonată. Iată de ce împărtășim totalmente modul în care a înțeles să-i răspundă ministrului șeful Serviciului de Lichidare, în ziua de 22 februarie 1923: „Avem onoare a Vă restitui ordinul No. 118892/1922 rugându-vă să binevoiți a decide Dv. mai întâi a cui e biblioteca, a statului sau a Universității Populare și cine face numirile de bibliotecar.

Aceasta trece de competența mea, orice calitate aș avea, neputând dispune de o avere, de milioane, poate".

• Pe 27 februarie 1923 Serviciul de Lichidare insistă ca Ministerul să dea un răspuns explicit vizavi de situația creată: „Referindu-se la ordinul DV No. 13887/923 avem onoare să binevoiți a ne comunica pe cine să considerăm de aci înainte bibliotecar: pe D-ul Frățiman, pe care l-a scos din serviciu Universitatea populară, sau pe D-ul Zaborovschi, care acum funcționează, numit de acea Universitate și confirmat de fosta Direcțiune Generală a Învățământului din Basarabia".

• După atâta insistență și incertitudine, Ministerul a fost nevoit în sfârșit să se implice. Serviciul de Lichidare a rămas relativ lămurit la lectura deciziei mult așteptate: „Referindu-se la adresa DV. No. 1817/923, avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul cu ordinul No. 19277/923 a numit în post de bibliotecar pe Dl Zaborovschi, în mod provizoriu pe timp de un an, până la facerea regulamentului bibliotecii".

• Peste un an, Universitatea Populară din Chișinău roagă Ministerul Instrucțiunii să dispună „prelungirea numirei dl prof. I. Zaborovschi ca bibliotecar la Biblioteca Universitară Centrală din Chișinău". Ministerul aprobă solicitarea, și Ion Zaborovschi își va continua activitatea „până la noi dispoziții" (adresa nr. 21633/1924).

Noile dispoziții au venit abia peste 10 ani, când el a fost înlocuit cu Ștefan Băleanu, funcționar din Ministerul Muncii. Începe o nouă etapă în activitatea de bibliotecar a lui Ion Zaborovschi, mai bine spus o pauză în această activitate.

Predarea averii Bibliotecii s-a făcut în ziua de *5 martie 1934*, conform ordinului Ministerului Instrucțiunii nr. 33382/934. Trebuie să spunem că s-a ales o perioadă a anului mai puțin potrivită pentru o astfel de acțiune anevoioasă, care presupunea închiderea Bibliotecii în lunile cu cel mai mare flux de cititori. Or, acest lucru nu se dorea. Așa că s-a mers pe calea cea mai simplă – Biblioteca a fost predată fără verificarea amănunțită a fondului de publicații, și fără întocmirea și anexarea unui inventar la procesul verbal. De altfel, la vremea sa, atât Ion Zaborovschi, cât și Iustin Frățiman au primit Biblioteca în aceleași condiții, dovadă că, în cazul acestei instituții, disciplina financiară nu era o prioritate. E vorba însă doar de fondurile de publicații, căci mobilierul, gestiunea bănească și cancelaria au fost predate de Ion Zaborovschi cu acte în regulă. Dincolo de acestea, procesul verbal consemna că „în catalogul bibliotecii se găsesc înregistrate 30.606 numere – reviste și cărți, plus un număr de câteva mii de cărți neînregistrate împreună cu două cataloage fișe și 4 registre-inventar".

Noul director Ștefan Băleanu se obliga să facă o verificare a Bibliotecii în cursul verii, când frecvența va fi mai mică și când se va putea închide Biblioteca „pentru a stabili precis numărul de cărți aflător în bibliotecă", intenție rămasă nerealizată.

Să fi fost vreo legătură între schimbarea lui Ion Zaborovschi și unele materiale critice, ce apăruseră în presa periodică vizavi de activitatea Bibliotecii Centrale din Chișinău? Unul dintre ele, semnat de Dragoș Vrânceanu, a fost publicat în „Curentul", din 15 iunie 1933. Remarcând fondul de carte al Bibliotecii, „destul de bun", dar nemulțumit profund de „sala mizerabilă cu șase scaune ca la cârciumă, un cuier lângă ușă și-o sobă de fier", Vrânceanu vine cu o critică aspră în adresa lui Ion Zaborovschi: „Molomanul domn care o conduce trebuia să fi înțeles mai mult că Biblioteca românească a Chișinăului are nevoie de o recomandare exterioară mai potrivită. Nu poți trage la răspundere centrul pentru puturoșenia administrativă a celor care au conducerea directă a unor instituții și cari sunt datori să se agite pentru interesele acestor instituții, tot atât cel puțin cât sunt datori să se agite pentru interesele lor.

Oblomovismul basarabenilor de calibru vechiu trebuie, încă odată, scuturat și spulberat ca o sgură nesănătoasă de pe trupul acestei provincii, ca instituțiile ei să capete un pic de strălucire. Sala de «balagancic» a Bibliotecii naționale (...) a Chișinăului (...), cu sistemul meschin și barbar de organizare în care e ținută, trebuie să sesizeze pe dl Ministru Gusti (...)".

Să nu fi știut autorul articolului că Ion Zaborovschi era regățean, și nu basarabean, marcat de oblomovismul rusesc?[3] Oare nu exista cu duiumul puturoșenie administrativă la București și în Țară, ca să afirmi că doar basarabenilor le era specific acest viciu general uman? Ultimul nostru gând a fost împărtășit la vremea sa de contemporanii lui Ion Zaborovschi. La două zile după publicarea materialului lui D. Vrânceanu, în ziarul „Viața Basarabiei" apare un articol-replică, semnat de un anumit „A. T." (s-ar putea să fie vorba de regățeanul Alexandru Terziman, un alt fiu adoptiv al Basarabiei), care

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

credea că neajunsurile şi nevoile BCCh. vin din „lipsa de solicitudine a centrului faţă de problemele organizării şi intensificării propagandei culturale în Basarabia". „În această direcţie – sugera autorul replicii – *trebuie dusă lupta împotriva lui Oblomov mai mult acasă la el în Bucureşti, decât la Chişinău* (subl. n.)"[4].

Încă peste cinci zile acelaşi „A. T." semnează al doilea articol, intitulat: „Din problemele şi nevoile culturale ale Basarabiei: Ce-i lipseşte Bibliotecii Centrale din Chişinău: Lămuririle dlui prof. Zaborovschi", în care sunt enumerate realizările Bibliotecii, dar şi dificultăţile cu care se confruntă ea de la începuturi şi până în prezent. Dacă după înfiinţarea Bibliotecii suma alocată de Minister alcătuia 100.000 lei, în 1932 ea scăzuse la 20.000 lei. Dar nici ea n-a fost plătită în realitate. În „ultimele 18 luni statul a sprijinit Biblioteca cu 1.500 lei", se susţinea în material. Începând cu 1929, Biblioteca a fost nevoită să introducă, cu aprobarea Ministerului, o taxă lunară de 10 lei pentru cititorii care împrumutau cărţile la domiciliu. Şi asta din lipsa acută de bani pentru nevoile curente ale instituţiei. În medie se aduna pe an cca 25.000 lei. Banii serveau pentru acoperirea cheltuielilor de catalogare.

O altă dificultate ţinea de incorectitudinea în executarea Legii depozitului legal. Unele edituri şi tipografii nu-şi făceau datoria în acest sens faţă de BCCh., mai cu seamă de când li se ridicase dreptul gratuităţii poştale. Direcţia Bibliotecii era pusă în situaţia de a face reclamaţii, de a solicita sprijinul prefecturilor, şi nu în ultimul rând, de a apela direct la autori. Această activitate era stânjenită de lipsa de mijloace, mai ales din 1932, când au fost introduse taxele de porto.

Cea mai grea piatră de încercare era, însă, problema localului Bibliotecii. Chiar dacă Ion Zaborovschi sesiza permanent Ministerul, problema spaţiului rămânea nerezolvată. Lucrul acesta îl sublinia şi autorul articolului sus-numit: „Centrul a fost mereu pus la curent prin rapoartele anuale, unele chiar disperate (în privinţa localului), la care Ministerul a răspuns trimiţând 26.000 lei pentru reparaţia acoperişului".

Chestiunea localului a fost rezolvată doar parţial şi provizoriu, prin trecerea Bibliotecii, în toamna lui 1933, din imobilul Inspectoratului Şcolar, într-o aripă a Liceului „B. P. Hasdeu", destinată locuinţelor pentru profesori.

Nici sub directoratul lui Şt. Băleanu (1934 – 1939) problema localului n-a devenit o prioritate constantă a forurilor superioare de la Bucureşti. În 1937 se duceau tratative pentru construcţia unei aripi la Facultatea de Teologie din Chişinău, în care s-ar fi instalat BCCh. La ordinul ministrului, arhitectul Constantinescu elaborase planul construcţiei. Dar proiectul n-a fost dus la bun sfârşit şi carul a rămas pe loc.

În 1938 Băleanu expediază iarăşi Ministerului Instrucţiunii un memoriu disperat, din care citãm: „Bucuroşi de numărul coletelor ce ne vin zilnic de la diferite edituri sau tipografii din ţară, dar ameninţaţi să ne sufocăm, dacă vom continua depozitarea lor în spaţiul restrâns acordat Bibliotecii, toate acestea ne fac să ne adresăm Domniei Voastre, Domnule Ministru, *cu rugămintea stăruitoare de a binevoi să găsiţi o soluţie GRABNICĂ şi salvatoare pentru această instituţie* (subl. n.)". Dar Ministerul nu găseşte nimic mai potrivit decât să readreseze memoriul Rezidentului Regal al Ţinutului Nistru „cu rugămintea de a lua cunoştinţă şi a dispune să se studieze chestiunea localului Bibliotecei Centrale".

Anticipând evenimentele, vom spune că problema localului Bibliotecii publice de Stat din Basarabia n-a fost rezolvată nici până la evacuarea acesteia în România, adică până în anul 1944. Oare bibliotecile sunt instituţii prea „modeste şi cuminţi", pentru ca să fie auzite de înaltele oficialităţi?...

Note:

1. Din momentul fuzionării şi până în 1929 BCCh. s-a numit diferit. În corespondenţa ei cu Ministerul Instrucţiunii, pe antetul filelor întâlnim atât titulatura „Biblioteca Centrală Chişinău", cât şi, în cele mai dese cazuri, „Biblioteca Universitară Centrală din Chişinău". Pe 18 martie 1929, Ion Zaborovschi înainta Ministerului Instrucţiunii spre aprobare Proiectul *Regulamentului Bibliotecii*, cu următoarea explicaţie: „La ordinul DVS. No. 22420, din februarie a.c., avem onoare a vă aduce la cunoştinţă că Biblioteca noastră n-are Regulament aprobat. Proiectele de Regulament înaintate de noi cu No. 1179 din 22 mai 1924 şi No. 1253 din 25 iulie 1924 n-au fost aprobate din motiv că Ministerul a găsit nepotrivit titulatura Bibliotecii: „Universitară Centrală". Am păstrat însă această titulatură din cauză că Biblioteca a rezultat din fuzionarea a două biblioteci: cea a Universităţii Populare şi Biblioteca Centrală de pe lângă Inspectoratul Instrucţiunii şi a fost trecută la Stat sub aceste două denumiri".

Pe 14 iunie 1929 Ministerul Instrucţiunii decide: „Consiliul Permanent este de părere să se aprobe proiectul alăturat de *Regulament al Bibliotecii Centrale din Chişinău*, cu condiţiunea expresă că în titulatura ei, ca şi în actele ce vor emana de la direcţia acestei biblioteci, să nu figureze menţiunea «universitară»".

2. Actul normativ prin care s-a consfinţit acest fapt se intitulează *Legea pentru complectarea legii din 24 martie 1904 relativ la cedare de cărţi pentru biblioteci*, din 19 decembrie 1922. Ea a fost promulgată cu Decretul Regal nr. 5089/922, şi publicată în Monitorul Oficial nr. 205, din 19 decembrie 1922. Legea din 19 decembrie 1922 modifica una anterioară: „Art. unic. 1, alin. I al legii din 24 martie 1904, promulgată cu decretul No. 1021 din 19 martie 1904, se modifică după cum urmează: *Proprietarul oricărui atelier de arte grafice: tipografie, litografie sau orice procedeu de arte grafice este obligat să trimită din orice carte, broşură, revistă, ziar, note muzicale, hartă geografică, planuri, stampe, portrete, tablouri, foaie volantă şi orice altă reproducere, câte două exemplare Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti, câte două exemplare bibliotecii Universităţii din Cluj, Bibliotecii Universităţii din Cernăuţi, bibliotecii Ateneului român,* **bibliotecii din Chişinău** *(subl. n.) şi câte un exemplar fundaţiunii Universitare „Carol I" din Bucureşti şi Asociaţiunii pentru cultura şi literatura poporului român din Sibiu; iar aceste biblioteci sunt obligate să le primească şi să le păstreze în depozitele lor*".

Legea citată nu specifica despre care bibliotecă din Chişinău era vorba. Redactarea neglijentă a actului normativ a generat o serie de confuzii atât în activitatea BCCh., cât şi a instituţiilor care urmau să-l execute, deoarece în localitate existau mai multe biblioteci. Astfel, în 16 februarie 1923 Societatea anonimă „Cartea Românească" roagă Ministerul Instrucţiunii să comunice „dacă prin menţiunea «Bibliotecei Chişinău» (...) se înţelege Biblioteca Universitară din Chişinău, str. Leova 79, pentru ca să ştim în mod precis cui trebuie să adresăm la Chişinău cele două exemplare din publicaţiile noastre, la care suntem obligaţi prin legea respectivă". Anterior, „Cartea Românească" primise o adresă semnată de Ion Zaborovschi cu rugămintea de a trimite gratuit BCCh. câte două exemplare din imprimatele Societăţii.

Nu toate editurile au fost însă la fel de corecte şi meticuloase precum cea menţionată mai sus. Unele dintre ele trimeteau cărţi „la alte biblioteci particulare din oraşul Chişinău, între care şi Biblioteca oraşului (rusă)" (din adresa lui Ion Zaborovschi către Ministerul Instrucţiunii, datată cu 14 aprilie 1923). Nemulţumit de aceste confuzii, Zaborovschi solicita ministerului o adresă prin care s-ar face specificarea necesară. Confirmarea ministerului nu a întârziat să vină: „Biblioteca Universitară Centrală Chişinău. Ca răspuns la adresa Dv. No. 585 avem onoare a vă face cunoscut că Biblioteca ce o conduceţi fiind a statului se bucură de toate drepturile şi privilegiile acordate prin legea publicată în Monitorul Oficial No. 205 din 19 decembrie 1922 tuturor bibliotecilor statului".

2a. În noile împrejurări politice nu se putea ca şi Directoratul de Instrucţie Publică al Basarabiei să nu facă eforturi pentru românizarea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecii sale. La începutul anului 1920 revista „Școala Basarabiei" anunța: „S-a înființat pe lângă Directoratul Instrucțiunii publice o bibliotecă model cu următoarele secțiuni:

a) Secția pedagogică
b) Colecția de cărți pentru orice învățător din Basarabia
c) Biblioteca populară sătească
d) Piese de teatru școlar și popular
e) Colecții de coruri și artă națională
f) Scrieri privitoare la Basarabia
g) Cărți didactice de toate felurile

Toate scrierile sunt numai în românește".

Bănuim că meritul înființării acestei biblioteci îi aparține lui (și lui) Apostol D. Culea, șeful Serviciului Extrașcolar al Directoratului de Instrucție Publică din Basarabia. Cultul cărții făcea parte din viața acestui distins pedagog și demnitar.

Părinții l-au botezat cu un prenume sugestiv. La sfârșitul anului 1918 ialomițeanul Apostol D. Culea a fost chemat de guvernul român, alături de alți învățători, profesori, scriitori, adunați la Iași, „să primească învestitura de «propagandiști culturali» în Basarabia". Activitatea sa apostolică în provincia din stânga Prutului trebuie să devină subiectul unei cercetări ample și minuțioase.

3. În momentul fuzionării Bibliotecii Universitare din Chișinău cu Biblioteca Directoratului de Instrucție Publică din Basarabia, adică în iunie 1920, Iustin Frățiman era bibliotecarul Universității. Nu cunoaștem exact din ce moment și-a început activitatea, dar numele lui este trecut pe lista Comitetului Universității pe anul 1919: „Comitetul Universitar pe anul 1919/ Președinte d. P. Halipa / Delegați-pedagogici: d. D. Munteanu-Râmnic, d. Lt. Col. D-r N. Conta / Delegat al Dir. de Instrucție d. Marian / Secretar d. T. Porucic / Casier d. L. T. Boga / *Bibliotecar d. I. Frățiman* (subl. n.) / Cenzori: d. E. Giurgea, V. Dinulescu, I. Gr. Lecca".

Până la Iustin Frățiman, Biblioteca era administrată de Nicolae Tolu și Dumitru Stroia, studenți-ardeleni, ajunși în Basarabia în urma războiului. Trei documente descoperite de subsemnata în fondul „P. Halippa", depozitat la Arhivele Naționale din București, confirmă acest fapt. Unul dintre ele este extrem de interesant pentru noi din punct de vedere istoric. E vorba de memoriul lui N. Tolu și D. Stroia, adresat reprezentantului Ministerului Instrucțiunii, în vara lui 1919:

„Domnule Delegat,

Subsemnații – administratori ai celei dintâi biblioteci românești în Basarabia: «Biblioteca Universității Populare» ne adresăm către D-Voastră cu următoarea cerere.

Luând în considerare faptul că:

a) Amândoi suntem români ortodocși, din Transilvania, refugiați în țară cu prilejul retragerii trupelor și studenți în anul al III-lea la facultatea de teologie,

b) Partea cea mai mare din timpul refugiului am petrecut-o în Basarabia lucrând și noi – după putință – în mod efectiv la redeșteptarea națională a Românilor Basarabeni. Astfel noi am primit cele mai multe cărți, strânse cu mari greutăți, dăruite de Români de inimă de peste Prut și le-am împărțit profesorilor și învățătorilor de aici,

c) Am aranjat – la început singuri, apoi cu ajutorul altor tineri, biblioteca, care azi numără peste 10.000 volume și stă sub auspiciul «Universității Populare»,

d) Până acum toate cheltuielile, reclamate de administrația bibliotecii și catalogarea cărților după sistemul bibliotecilor universitare, au fost acoperite de Universitatea Populară. Aceste cheltuieli sunt foarte mari. Dar «Universitatea Populară» fiind un așezământ nou, înființat din inițiativa câtorva inimoși Basarabeni și având să lupte cu atâtea greutăți, îndeosebi de natură financiară; de azi înainte cu greu va mai putea suporta cheltuielile mari, reclamate de funcționarea în mod regulat a bibliotecii, mai ales că mereu sosesc cărți noi, care trebuiesc aranjate, înregistrate: prin urmare 2 oameni vor avea în mod constant de lucru la această bibliotecă. Comitetul Universității populare ne-a și numit pe noi, care subsemnăm, pe unul ca bibliotecar, pe celălalt ca ajutor de bibliotecar,

e) Munca desfășurată de noi la bibliotecă contribuie în mod simțitor la răspândirea culturii naționale; mai ales că noi totodată și recomandăm publicului cetitor operele scriitorilor noștri de seamă,

Vă rugăm deci Domnul Delegat să binevoiți a interveni pe lângă D-l Ministru al instrucțiunii publice ca subsemnații să fim plătiți de către guvernul central în calitate de propagandiști.

Plumbuita

În speranța că cererea noastră se va rezolva în mod favorabil,
Primiți Domnule Delegat asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.
Chișinău la 21 Iunie 1919
Nicolae Tolu, bibliotecar
Dumitru Stroia, ajutor de bibliotecar".

Cererea studenților teologi de a fi trecuți pe lista propagandiștilor culturali, sprijinită de P. Halippa, vicepreședinte al Comitetului administrativ al Universității Populare (adresa din 25 iunie 1918), a fost soluționat pozitiv. Alte două documente, semnate de bibliotecarii Tolu și Stroia, sunt din 15 septembrie 1918 (raport adresat Comitetului Universității Populare) și 28 septembrie 1918 (adresă-memoriu în vederea salarizării și menținerii în continuare pe lista propagandiștilor culturali).

Ne-ar plăcea să știm care a fost soarta de mai departe a transilvănenilor Nicolae Tolu și Dumitru Stroia, ajunși prin forța împrejurărilor bibliotecari la Chișinău. Ce legături spirituale o mai fi avut ei cu Basarabia?...

4. Despre neajunsurile, dar și greutățile prin care trecea BCCh., acest „laborator" în care se călea „sufletele tinerei generații basarabene", a semnalat și Alexandru David („Viața Basarabiei", din 24 martie 1933). Bănuim că el se ascunde în spatele inițialelor „Al. D.". Tonul criticii cunoscutului bibliofil diferă însă de cel al lui Vrânceanu prin mai multă obiectivitate, și mai puțină superficialitate. Am fost surprinsă să aflu că reducerea subvenției de către Ministerul Instrucției, pentru întreținerea BCCh., de la 100.000 lei la 20.000 lei anual, s-a produs sub guvernarea lui Nicolae Iorga.

Lipsurile în activitatea BCCh. au fost scoase în evidență și de alte persoane, lucru de altfel firesc. În toate timpurile se vor găsi cititori nemulțumiți de anumite momente din activitatea bibliotecilor. Documentându-mă în marile biblioteci din Chișinău, Iași și București, mi s-a întâmplat să fiu deranjată de zgomot, fum de țigară, lumină insuficientă, program nepotrivit, personal nepoliticos etc. Aceasta nu înseamnă că am rămas totalmente nemulțumită de Bibliotecile pe care le-am vizitat și de serviciile prestate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Filosofia politică a lui Platon

Volum coordonat de Vasile Muscă şi Alexander Baumgarten, traducerea în limba română a textelor selectate din opera politică platoniciană de Anca Crivăţ, Elena Popescu, Andrei Cornea, Cătălin Partenie, Editura Polirom, Iaşi, 2006, 335 p.

Gândirea politică europeană este fundamentată pe o serie de concepte, surse pe care le purtăm în noi ca pe o sumă de decizii tacite ce ne constituie ca fiinţe destinate unei comunităţi. Meditaţia asupra filosofiei politice a lui Platon, ce are ca punct de pornire o selecţie din scrierile sale, este un exerciţiu de reconstituire arheologică a acestor surse. Volumul continuă iniţiativa dialogului în jurul Filosofiei politice a lui Aristotel *şi propune acum un dialog al tradiţiilor şi al exegezelor platonizante, fiind în egală măsură un ghid în studiul platonismului politic şi un spaţiu receptiv al diversităţii interpreţilor.* (Polirom)

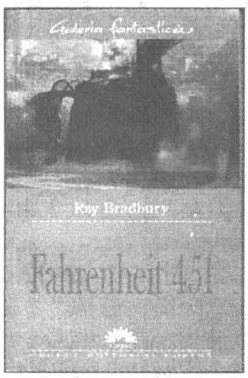

Ray BRADBURY, *Fahrenheit 451*

Traducere de Petre Solomon, Editura Leda, Bucureşti, 2005, 228 p.

... Publicat în 1953, romanul Fahrenheit 451 *este o alegorie cu multiple sensuri, dominată de previziunea sumbră a unei lumi silite să îşi renege trecutul şi umanitatea prin distrugerea memoriei şi a tradiţiei, miza conflictului care opune indivizii şi societatea fiind libertatea spirituală. Alături de* 1984 *de George Orwell şi* Minunata lume nouă *de Aldous Huxley,* Fahrenheit 451 *rămâne una dintre cele mai puternice distopii ale literaturii moderne.* (Leda)

Kazuo ISHIGURO, *Nemîngîiaţii*

Traducere de Anca Boldor, Editura RAO International Publishing Company, Bucureşti, 2005, 640 p.

Cu o măiestrie desăvîrşită, Ishiguro a creat un roman care este deopotrivă farsă şi coşmar, care explorează vrăjile teribile exercitate de familii asupra membrilor lor sau de societăţi asupra cetăţenilor, precum şi cultul culturii, şi neajunsurile celebrităţii...

Transpunerea acestor teme se desfăşoară pe arena unui oraş imaginar, care ar putea fi localizat în Germania zilelor noastre, respectiv în acea Europă Centrală bîntuită de spiritul kafkian, dacă nu chiar pe tărîmul mişcător al viselor noastre. (RAO International Publishing Company)

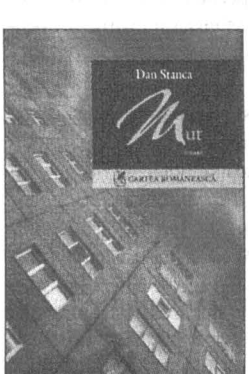

Dan STANCA, *Mut*, roman

Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2006, 312 p.

Dan Stanca este singurul prozator de factură eliadescă pe care îl avem. Singurul la care realismul cotidian şi teroarea istoriei fac saltul brusc în metafizic, în simbolismul tradiţiei hermetice, singurul alchimist narativ interesat – fascinat, de fapt – de camuflarea sacrului în profan.

(Dan C. Mihăilescu)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Jurnalul Generalului Sănătescu

Cu o prefață de Simona Ghițescu, ediția a doua, Editura Humanitas, București, 2006, 272 p.

Comandant militar al Capitalei în timpul rebeliunii legionare. General combatant pe frontul de răsărit. Șef al Casei Militare Regale și Mareșal al Palatului. De două ori prim-ministru, apoi șef al Marelui Stat Major...

Prin funcțiile militare și politice pe care le-a deținut, generalul Sănătescu a fost direct implicat în frământata istorie a anilor 1941 – 1947. Relatarea tuturor acestor momente, la care generalul a participat în mod nemijlocit, face din Jurnalul său un document militar, istoric și politic de primă mărime. El este alcătuit din date concrete și fapte trăite «pe viu», în marginea cărora autorul adaugă un comentariu sobru dar neiertător. (Humanitas)

Per Olov ENQUIST, *Cartea despre Blanche și Marie*

Traducere din suedeză de Liliana Donose Samuelsson, Editura Humanitas, București, 2006, 223 p.

O prietenie neobișnuită între două femei remarcabile: Marie Skłodowska Curie, fiziciana poloneză deținătoare a două Premii Nobel, și Blanche Wittman, faimoasa pacientă isterică a profesorului J. M. Charcot de la spitalul parizian Salpêtrière.

Ce le poate apropia? Radiul și experiențele iubirii, la fel de misterioase și de inexplicabile.

Ce este dragostea? Ipoteză de lucru sau punctul cel mai adânc al durerii. Blanche scrie o Carte a întrebărilor, dezarmant de simplă. Va afla răspunsul?

Și radiul? Marie descifrează în laborator natura scânteietoarei substanțe. Iar în lumina albastră, magică, reîntâlnește iubirea, ca o boală incurabilă. (Humanitas)

Anița NANDRIȘ-CUDLA, *Amintiri din viață. 20 de ani în Siberia*

Ediția a doua revăzută, ediție îngrijită de Gheorghe Nandriș, Editura Humanitas, București, 2006, 287 p.

... cartea e o revelație și s-ar cere primită ca atare. Nu doar privitor la soarta deportaților români în Gulagul sovietic, povestirea Aniței Nandriș-Cudla aduce o mărturie esențială, dar și pentru reconstituirea staturii țăranului bucovinean: o statură net aristocratică, pe care metamorfozele provocate de comunism o aruncaseră nu numai în trecut, ci, s-ar spune, aproape în legendă. Or, iată că, odată cu Anița Nandriș-Cudla, legenda ia conturul firesculul, iar realitatea ei ni se impune din nou.

După o asemenea carte, orice complex de inferioritate a noastră ca neam ar trebui să dispară... (Monica Lovinescu)

Elfriede JELINEK, *Amantele*, roman

Premiul Nobel pentru literatură – 2004

Traducere din limba germană de Ana Mureșanu, Editura Polirom, Iași, 2006, 216 p.

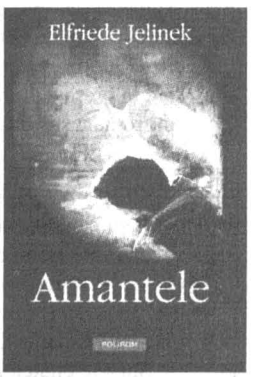

Acest roman scurt și necruțător oferă o viziune atât de întunecată asupra rasei umane încât te întrebi de ce autoarea, care găsește viața în totalitatea ei inutilă, s-a mai chinuit să-l scrie... Cartea asta va schimba modul în care priviți lumea. („Publishers Weekly")

O viziune cutremurătoare și lucidă asupra condiției precare a femeii în societatea modernă, încă dominată de bărbați și de banii lor. („Kirkus Reviews")

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

Dispariția „Culturii"?

Nina VASILE

Revin la „Cultura", desființată în urmă cu un an și aniversând totuși, la numărul 14 din martie 2006, doi ani de apariție, ultimul într-o nouă „formulă" instituțională (editată inițial de către Institutul Cultural Român, apoi, după cum se știe, de Fundația Culturală Română). Nu era nevoie să amintesc, desigur, aceste date de particularizare decât pentru că editorii obișnuiți ai revistei au marcat ei înșiși insistent dispariția/re-apariția „Culturii"; într-un mod care ne-ar putea face să credem că ar fi vorba de dispariția culturii înseși; cum se poate înțelege și din caricatura în care autorul *Omului recent* calcă în picioare rândurile de sub titlul „Cultura". Cum umorul/umorile românului par să fie mai degrabă aplicabil/e celuilalt, ne îngăduim să gândim că înțeleptul vechi n-are nici complexe, nici frustrări, poate să râdă de sine și să fie amuzat de întorsăturile la care-l silesc vitregiile vremilor. Așadar „Cultura", a lui Augustin Buzura, ca și cea românească în genere, își vede mai departe de drum, nu atât cu replici, discordii, false polemici, cât cu înregistrarea a ceea ce există, se produce în ea. Prin urmare, am preferat să mă bucur de lectura articolelor ce țin pasul cu întâmplările bune ale lumii și vieții culturale, bucureștene, sau timișorene; miza europeană e păstrată prin interviurile cu: dramaturgul ungar Katalin Thuróczy, a cărei piesă *joi.mega Joy* este pusă în scenă de Radu Afrim la Teatrul Odeon zilele acestea; artistul plastic Călin Dan stabilit în Olanda (având proiecte și în România natală); sau prin eseuri, analize, privind mari nume românești: Eugen Ionescu, la care am putea adăuga, de data asta în ordinea exportului cultural românesc, Muzeul Cucuteni, prea puțin cunoscut cu adevărat și la noi, după cum prea puțin pus în valoare în afară. Michel Foucault beneficiază de o amplă prezentare sintetică (sic!), extrem de utilă cititorilor care n-au timp să-l citească în întregime pe filozoful subtil al diferenței, cel care, fatalmente reductiv vorbind, a introdus în cercetarea istoriei tocmai „accidentele, devierile infime" ce au produs însă modificări majore; sau a observat „efectele abuzive ale unui fenomen, la origine benefic", un exemplu fiind consumul de medicamente care a devenit în anii noștri excesiv, în raport invers cu sănătatea, ducând la ceea ce s-a numit „iatrogenie" – îmbolnăvirile din cauza medicamentelor (Simona Drăgan – „Foucault, trecut și prezent") .

Regăsim din nou în „Cultura" (nr. 14) articole semnate de Alfred Bulai – „De ce să iei mită când poți să dai?" (cu imaginea antologică a celor sinistrați deranjați de abaterile stricte de la promisiunile guvernului care le-a oferit case la standarde diferite de cele promise); profesorul de filozofie politică, Adrian-Paul Iliescu, cu exigența și vigilența caracteristică, aduce în discuție, într-un eseu aproape dureros, una din tarele culturii noastre recente, o „cultură a urii", ale cărei semne le putem sesiza în vehemența practicată în mai toată presa românească, încă ne-obișnuită cu ceea ce am putea numi „cultura diferenței" unde pot fi acceptate „elitele alternative".

Filonul critic al tinerilor apare, de asemenea, cu nume deja obișnuite în presa culturală în genere. Unul dintre ei e Răzvan Țupa: „Corpuri românești. Elemente de poetică recesivă (I)", cu – deocamdată – o introducere asupra fenomenului literar poetic din ultimele decenii, ce încearcă, într-o remarcabilă prindere a spiritului „alternativelor", să traseze contextul și conceptul „relevanței recesive" a exprimării poetice: ceea ce rămâne neconsumat în tendințele, orientările relativ marginale (minimalismul bunăoară) se reface dominant în momentele de re-așezare, de căutare nouă a sensului și formei creației. El schițează o mică istorie recentă a poeziei franceze (minimalism, noua lirică), dar punctează și „opțiuni germane" de ultimă oră (fără să fie vorba despre o „poezie pură", Anja Utler, poeta premiată cu „Leonce und Lena" în 2003, este cea care, deschizând „o percepție psihologică", profund senzorială (subiectivă, ca atare) creează iluminări. Un anumit fel de ieșire a poeziei din poezie (de fapt, o mișcare diferită a ei către registre mai sofisticate, adânci, în ordinea stratului lor de explorare din interiorul ființei creatoare) este marcată și marcantă în ultimii ani și în poezia românească (aici, cu toate efectele discordante și riscante). Celălalt tânăr critic prezent în „Cultura", Andrei Terian, își ceartă colegial unul dintre poeții care, în contextul poeziei actuale, a produs ceea ce a numit „poezia utilitară", un proiect mai mult sau mai puțin teoretic, în orice caz, o opțiune personală de creație care se cere încă „demonstrată" estetic.

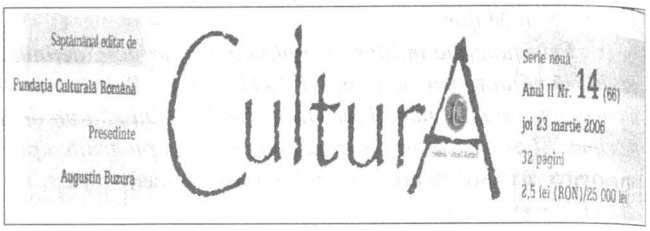
Săptămânal editat de
Fundația Culturală Română
Președinte
Augustin Buzura
CulturA
Serie nouă
Anul II Nr. 14 (66)
joi 23 martie 2006
32 pagini
2,5 lei (RON)/25 000 lei

În fine, cu bună știință, am lăsat la sfârșit secvența „Controversei" din „Cultura", unde se discută pro și contra *Istoriei literaturii române contemporane (1941 – 2000)* – Alex. Ștefănescu. Semnează Al. Cistelecan, ce-l dojenește blând pe năzdrăvanul critic ce a pierdut din vedere exigențele unei metode profesionale în elaborarea fișelor autorilor luați în seamă (sau mai ales ne-luați, cum observă alți critici); „prea folclorică pentru a fi acreditată de literați" și dezbătută de „specialiști", *Istoria...* este una potrivită pentru publicul ei: cel larg, cel obișnuit, care ar avea nevoie tocmai de „instrumentele de seducție" pe care Alex. Ștefănescu le practică. Celelalte nume ce discută *Istoria...*: C. Stănescu, Daniel-Cristea Enache, Marius Mihet, Paul Cernat, Bianca Burța-Cernat, nuanțează lipsurile și sunt mult mai puțin sau deloc în cazul cuplului Cernat, îngăduitori cu neglijențele acestei cărți care, desigur, trebuia să treacă prin toată agitația pe care a stârnit-o. Întrebarea e: dacă nu istoricii, atunci cine pune în istorie pe cei care vor fi păstrați la locul lor în memoria unei națiuni (ca să nu spun mai mult...)? Responsabilitatea unui istoric este sau ar trebui să fie un act deontologic asumat în întregime. Cu atât mai mult când reperele alternative (Istoriile...) sunt atât de puține. Uneori, sancțiunile critice sunt necesar reparatorii.

Sursele ilustrațiilor: p. 3 – *Enciclopedia României*, IV, 1943; p. 4 – *Mileniul românesc. 1000 de ani de istorie în imagini*, Editura Litera Internațional, București, 2004; pp. 7 – 9 – Internet; pp. 12 – 13 – Laffont-Bompiani, *Dictionnaire biographique des auteurs*, Paris, 1964; pp. 14 – 15 – Henrik Ibsen, *Teatru*, vol. I, Editura pentru Literatură Universală, București, 1966; Laffont-Bompiani, *Dictionnaire biographique des auteurs*, Paris, 1964; pp. 22, 26, 28, 35 – Petru Comarnescu, *Marius Bunescu*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956; p. 30 – *Enciclopedia României*, I, 1938; coperta II – Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul Scriitorilor Români*, D – L, Editura Fundației Culturale Române, București, 1998; coperta III – Internet; coperta IV – *Dicționarul Scriitorilor Români*, A – C, 1995.

Sursele citatelor: coperta I – Dan Grigorescu, *Constelația gemenilor. Artă și literatură în perspectivă comparatistă*, Editura Meridiane, București, 1979; coperta II – Sigmund Freud, *Opere*, vol. I *Eseuri de psihanaliză aplicată*, traducere din limba germană de Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, București, 1999; coperta IV – Constantin Ciopraga, *Între Ulysse și Don Quijote*, Editura Junimea, Iași, 1978.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

mai 2006

♦ 1 mai. **Ziua Internațională a Muncii**

♦ 1 mai 1831. 175 de ani de la înființarea **Arhivelor Statului din Țara Românească**

♦ 1 mai 1881. 125 de ani de la nașterea lui **Pierre Teilhard de Chardin**, teolog iezuit, filosof și paleontolog francez (1 mai 1881 – 10 apr. 1955)

♦ 1 mai 1896. 110 ani de la nașterea lui **Mihai Ralea**, eseist, estetician, filosof (1 mai 1896 – 17 aug. 1964)

♦ 1 mai 1921. 85 de ani de la nașterea lui **Vladimir Colin**, scriitor (1 mai 1921 – 6 dec. 1991)

♦ 2 mai 1906. 100 de ani de la nașterea regizorului italian **Roberto Rossellini** (2 mai 1906 – 3 iun. 1977)

♦ 4 mai 1646. 360 de ani de la tipărirea la Iași a **Cărții Românești de Învățătură de la pravilele împărătești și de la alte giudețe**

♦ 4 mai 1856. 150 de ani de la nașterea lui **Theodor Dimitrie Speranția**, poet, dramaturg, folclorist (4 mai 1856 – 9 mart. 1929)

♦ 5 mai 1916. 90 de ani de la nașterea lui **Constantin Bugeanu**, compozitor, muzicolog

♦ 6 mai 1856. 150 de ani de la nașterea lui **Sigmund Freud**, filosof, neurolog și psihiatru austriac (6 mai 1856 – 24 sept. 1939)

♦ 6 mai 1856. 150 de ani de la nașterea lui **Robert Edwin Peary**, explorator american (6 mai 1856 – 20 feb. 1920)

♦ 6 mai 1906. 100 de ani de la nașterea lui **André Weil**, matematician francez (6 mai 1906 – 6 aug. 1998)

♦ 6 mai 1961. 45 de ani de la moartea lui **Lucian Blaga** (9 mai 1895 - 6 mai 1961)

♦ 7 mai 1861. 145 de ani de la nașterea lui **Rabindranath Tagore**, poet indian (7 mai 1861 – 7 aug. 1941)

♦ 7 mai 1886. 120 ani de la nașterea lui **Rudolf Schweitzer-Cumpăna**, pictor (7 mai 1886 – 1975)

♦ 7 mai 1933. 75 de ani de la moartea lui **Ștefan Dimitrescu**, pictor și desenator (18 ian. 1886 – 7 mai 1933)

♦ 8 mai 1936. 70 de ani de la moartea lui **Oswald Spengler**, filosof idealist german (29 mai 1880 – 8 mai 1936)

♦ 9 mai. **Ziua Europei**

♦ 9 mai 1931. 75 de ani de la moartea lui **Albert Abraham Michelson**, fizician american, laureat al Premiului Nobel, 1907 (19 dec. 1852 – 9 mai 1931)

♦ 10 mai 1696. 310 ani de la moartea lui **Jean de La Bruyère**, scriitor moralist francez (6 aug. 1645 – 10 mai 1696)

♦ 10 mai 1896. 110 ani de la nașterea actriței **Elvira Popescu** (10 mai 1896 – 11 dec. 1993)

♦ 10 mai 1906. 100 de ani de la apariția, la București, a ziarului politic **„Neamul Românesc"**, sub conducerea lui Nicolae Iorga (10 mai 1906 – 11 oct. 1940)

♦ 10 mai 1946. 60 de ani de la moartea lui **Pompiliu Constantinescu**, critic literar (17 mai 1901 – 10 mai 1946)

♦ 10 mai 1981. 25 de ani de la moartea lui **Octav Doicescu**, arhitect, membru al Academiei Române (8 ian. 1902 – 10 mai 1981)

♦ 11 mai 1881. 125 de ani de la moartea lui **Henri Frédéric Amiel**, filosof, poet și critic elvețian (27 sept. 1821 – 11 mai 1881)

♦ 12 mai 1916. 90 de ani de la nașterea lui **Constantin Ciopraga**, critic și istoric literar

♦ 13 mai 1806. 200 de ani de la moartea lui **Samuil Micu**, istoric, filosof, filolog, traducător și profesor (sept. 1745 – 13 mai 1806)

♦ 13 mai 1931. 75 de ani de la nașterea lui **Vasile Celmare**, pictor

♦ 13 mai 1931. 75 de ani de la nașterea lui **Dan Grigorescu**, critic literar și de artă, publicist

♦ 15 mai 1881. 125 de ani de la nașterea lui **Nicolae N. Beldiceanu**, prozator (15 mai 1881 – 9 iun. 1923)

♦ 15 mai 1881. 125 de ani de la nașterea lui **Marius Bunescu**, pictor (15 mai 1881 – 31 mart. 1971)

♦ 15 mai 1886. 120 de ani de la moartea poetei americane **Emily Dickinson** (10 dec. 1830 – 15 mai 1886)

♦ 15 mai 1891. 115 ani de la nașterea lui **Mihail Bulgakov**, scriitor rus (15 mai 1891 – 10 mart. 1940)

♦ 15 mai 1891. 115 ani de la înființarea **Fundațiunii Universitare Carol I**

♦ 15 mai 1931. 75 de ani de la nașterea prozatoarei **Sonia Larian**

♦ 16 mai 1931. 75 de ani de la nașterea lui **Laurențiu Bud**, grafician

♦ 18 mai 1886. 120 de ani de la nașterea lui **Mircea Djuvara**, filosof, jurist (18 mai 1886 – 1945)

♦ 20 mai 1806. 200 de ani de la nașterea lui **John Stuart Mill**, filosof englez (20 mai 1806 – 1873)

♦ 21 mai 1506. 500 de ani de la moartea lui **Cristofor Columb**, navigator genovez (26/31 aug. 1451 – 21 mai 1506)

♦ 21 mai 1881. 125 de ani de la nașterea lui **Iosif Iser**, pictor (21 mai 1881 – 25 apr. 1958)

♦ 21 mai 1886. 120 de ani de la nașterea lui **Mihail D. David**, geolog, geograf (21 mai 1886 – 26 iun. 1954)

♦ 21 mai 1886. 120 ani de la nașterea lui **Karl Storck**, sculptor român (21 mai 1886 – 1987)

♦ 21 mai 1926. 80 de ani de la nașterea lui **Constantin Arvinte**, compozitor

♦ 23 mai 1891. 115 ani de la nașterea lui **Pär Lagerkvist**, scriitor suedez, laureat al Premiului Nobel, 1951 (23 mai 1891 – 11 iul. 1974)

♦ 23 mai 1906. 100 de ani de la moartea lui **Henrik Ibsen**, dramaturg norvegian (20 mart. 1828 – 23 mai 1906)

♦ 23 mai 1941. 65 de ani de la nașterea lui **Horia Flămându**, sculptor

♦ 25 mai 1681. 325 de ani de la moartea lui **Pedro Calderón de la Barca**, dramaturg spaniol (17 ian. 1600 – 25 mai 1681)

♦ 26 mai 1916. 90 de ani de la nașterea lui **Vintilă Corbul**, prozator

♦ 26 mai 1926. 80 de ani de la moartea lui **Leon Donici**, prozator (5 iun. 1887 – 26 mai 1926)

♦ 26 mai 1976. 30 de ani de la moartea lui **Martin Heidegger**, filosof german (26 sept. 1889 – 26 mai 1976)

♦ 26 mai 1996. 10 ani de la moartea lui **Ovidiu Papadima**, istoric literar (23 iun. 1909 – 26 mai 1996)

♦ 27 mai 1821. 185 de ani de la moartea lui **Tudor Vladimirescu**, conducătorul Revoluției de la 1821 (1780 – 27 mai 1821)

♦ 27 mai 1886. 120 de ani de la nașterea lui **Emil Isac**, poet, prozator, dramaturg, publicist (27 mai 1886 – 25 mart. 1954)

♦ 29 mai 1906. 100 de ani de la nașterea lui **Terence Hanbury White**, scriitor englez (29 mai 1906 – 17 ian. 1964)

♦ 31 mai 1596. 410 ani de la nașterea lui **René Descartes**, matematician, moralist și filosof francez (31 mai 1596 – 11 feb. 1650)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Ion BĂLĂCEANU – Diplomatic Agent in Paris, February 15, 1866 – May 9, 1867 (III) 2

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – Bucharest in 1906 6

Ana Maria ORĂȘANU – Bucharest in the Time of King Carol I – Anniversary Exhibition 10

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 11

History of the Book – SPINOZA 12

Centenary – HENRIK IBSEN 1828 – 1906 14

Contemporary Autographs – *Mioara IZVERNA* 16

Gabriela TOMA – Librarian's Day 18

Radu VLĂDUȚ – Cultural Event at the *NICHITA STĂNESCU* Library Branch 19

EBLIDA Hot News. March 2006 – Library and Information Society Issues 20

Liviu BUTUC – Short History of Communication in Romania (V) 21

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE – Andrei Şaguna – The Bible of Sibiu 30

Maria VIERU-IȘAEV – Ion Zaborovschi – Serving the Romanian Book in Bessarabia (I) 31

Catalogue 36

Nina VASILE – „Cultura" 38

Calendar – May 2006 39

REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA

București, str. Tache D. Ionescu nr. 4
Sector 1, Cod poştal 010354
Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor şef), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO38 RNCB 5010 0000 3771 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 20.000 lei / 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei / 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

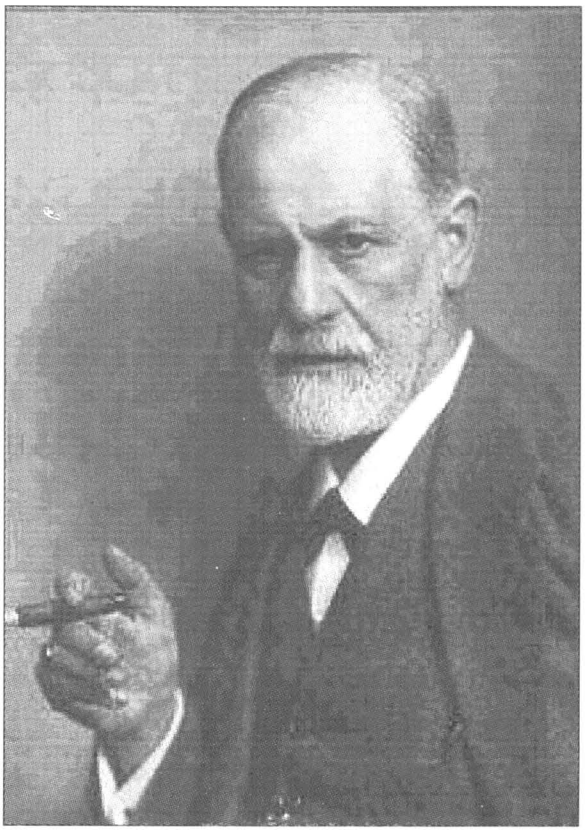

SIGMUND FREUD

1856 – 1939

150 de ani de la naştere

„Doar rareori psihanalistul se simte atras de cercetarea estetică, chiar dacă estetica nu este limitată la teoria frumosului, ci este înțeleasă ca o ştiință a calităților simțirii. El studiază alte straturi ale vieții sufleteşti şi nu se ocupă decât accidental de acele emoții, inhibate în ce priveşte scopul, atenuate şi dependente de numeroase constelații psihice, care formează obiectul esteticii. Totuşi, din când în când, atenția sa trebuie să se oprească asupra câte unui domeniu particular al esteticii, de obicei marginal, neglijat de esteticienii de profesie…".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

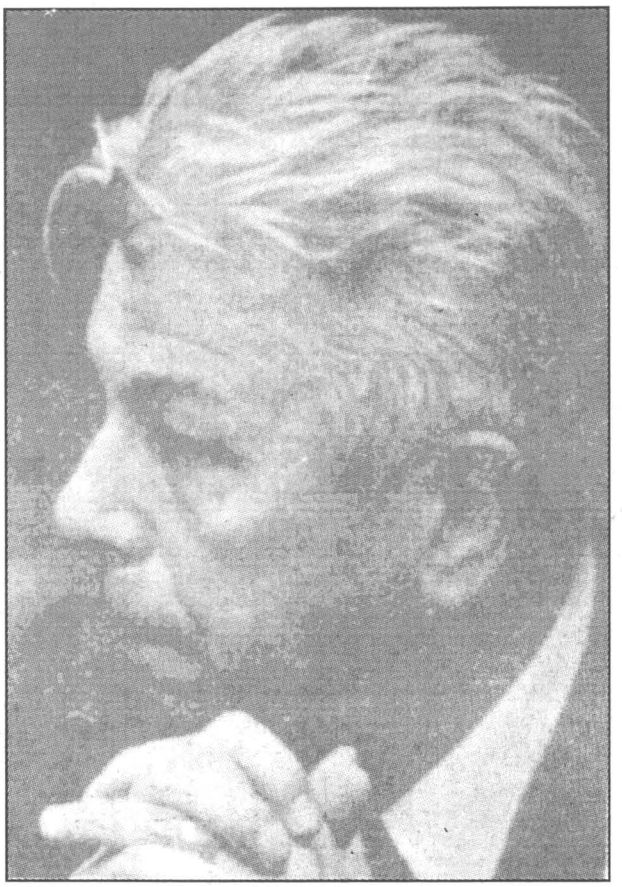

CONSTANTIN CIOPRAGA

– 90 de ani –

„Nu reuşeşte exemplar decît acela care, în faţa proiectului, are şi iluzia mirifică a construcţiei finite. Pentru a se întrupa în ceva demn de admiraţie, orice idee respectabilă trebuie să aibă în germene un dram de nebunie. Utopiştii trec adesea pe lîngă geniu".

ISSN 1454-0487

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro